ప్రథమ ముద్రణ
డిశంబరు 60

వెల రు. **1-50** న. పై.

పుస్తకములు దొరుకుచోటు:—
ఆరుమళ్ల కోటిరెడ్డి, డ్రిల్లుమాష్టర్,
శ్రీ రామా హైస్కూలు
తేలప్రోలు P. O.
(కృష్ణా జిల్లా).

శ్రీ బాలాజీ ప్రెస్,
వత్తెనపల్లి.

విన్నతి

—:o:—

యిరువదియెనిమిది సంవత్సరములుగా, గీతాప్రచారకులతో నాకుగల పరిచయమే నన్నీవ్యాసమును వ్రాయించినది. ఈ వ్యాసము సర్వమానవ సమానత్వమును గోరు ప్రాజ్ఞులగు పాఠకుల,నామోద మును పొందినచో, టీకా, తాత్పర్య సహితముగా గీతను ప్రకటింప దలచితిని. నా కోరికను మన్నించి పాఠకులు తమ అభిప్రాయము లనుఈ క్రిందిఅడ్రసుకు తెలియజేయవలసినదిగాప్రార్థించుచున్నాను.

నేనీ వ్యాసమును వ్రాయుటకు సహాయపడిన గ్రంథకర్తలకు సదాకృతజ్ఞుణ్ణి. ఈ గ్రంథము సకాలములో వెలువడుటకు సహాయ పడిన "శ్రీ బాలాజీ ప్రింటింగు ప్రెస్" ప్రొప్రయిటర్లకును, వర్కర్లకును, నా,హృదయపూర్వక నమస్కారములు. ప్రూఫులు చూచుటకు సకాలములో తగినవారు లేనికారణమున కొన్నితప్పులు దొర్లినవి. కాబట్టి సవరించుకొని చదువుకొన ప్రార్థన.

ఇట్లు

ఆరుమళ్ల సుబ్బారెడ్డి.

తేలప్రోలు (పోష్టు)

(కృష్ణా జిల్లా.)

విషయసూచిక

—:o:—

ఉపోద్ఘాతము

శ్రీ మద్భగవద్గీత యే అమృతఘడియలలో పుట్టినదో చెప్పలేము గాని, హిందూసమాజములో దీనిస్థానము అసమానమై అజరామరమై, మహోన్నతమైన స్థిరస్థాయిని చెందినది. ఒకప్పుడు వేదసమ్మతముగాని మతమునకు అదెంతటి ప్రాముఖ్యతను జెందిన దైనను హిందూసమాజములో దానికి స్థానములేదు. అట్టి మహోన్నతమైన వేదముయొక్క స్థానమును తాను జన్మించిన మరుక్షణములోనే ఆక్రమించుకొని, తనకు సమ్మతము గాని సిద్ధాంతమును, అదెంతటి ప్రభావము గలదిగాని, హిందూసమాజ మంగీకరింపజాల నంతటి పరమప్రమాణ గ్రంథముగా గీత స్థిరపడినది.

అందుచేతనే జగద్గురు శంకరాచార్యులవారి దగ్గరనుండి, వినోభావే గారి వరకు, హిందూసమాజములో జన్మించిన ఆధ్యాత్మిక, రాజకీయవేత్త లెల్లరును తమసిద్ధాంతములు గీతాసమ్మతమైనవే యని తప్పనిసరిగ ఋజువు చేసికొనవలసివచ్చినది. నిజమునకు శ్రీ శంకరాచార్యులవారు అద్వైతి, శ్రీరామానుజులవారు విశిష్టాద్వైతి, శ్రీ మధ్వాచార్యులవారు ద్వైతి. అంతమాత్రమేకాదు, వారిలో మొదటివారిది జ్ఞానమార్గము రెండవవారిది భక్తిమార్గము, మూడవవారిది కర్మమార్గము అదేవిధముగా,

రాజకీయ నాయకులలో కూడ కావలసినన్ని భేదములు గలవు. ఉదాహరణకు ఆతతాయిలను చంపవచ్చుననునది, తిలకుగారి వాదము. ఆతతాయిలను సైతము చంపరాదనియు ధనికులు తమ ధనమునకు తామే ధర్మకర్తలుగా వుండి త్యాగము చేయవలయుననునది గాంధీగారి వాదము. తనకు కావలసినదానికంటె మించినదానిని సమాజమున కివ్వకపోవుట మహాపాపమనునది వినోభావేగారి వాదము. అయినను వీరెల్లరు కూడ గీత తమ వాదమునే సమర్థించినదని ఋజువుచేసుకొనుటకై, తలకొక భాష్యమును వ్రాయవలసివచ్చినది. దీనినిబట్టియే, హిందూ సమాజములో గల మతగ్రంథములలో గీతకు గల ప్రాముఖ్యత, స్పష్టమగుచున్నది.

ఈ సందర్భములో నొక ప్రశ్న కలుగుట సహజము. అదేమనగా, పరస్పర వ్యతిరేక దృక్పథములు గల భాష్యకర్తల వివిధ సిద్ధాంతములలో యే సిద్ధాంతము గీతాసమ్మతమైనదను ప్రశ్న కలుగుట సహజమేకదా? ఈ ప్రశ్నకు సూటిగా సమాధానము చెప్పుటకు మేధావులు సైతము వెనుకంజ వేయుచున్నారు. కారణమేమనగా ప్రతి భాష్యకర్తయు తమ సిద్ధాంతమునే గీతాకారుడు అక్షరశః అంగీకరించినట్లు శతవిధముల వేలాది ప్రమాణములతో ఋజువుచేయుచు వచ్చినారు. అట్టివారిలో మతస్థాపకులైన శ్రీశంకర రామానుజ మధ్వాచార్యులవారి వంటి ఆచార్యపురుషులుగాని, ఆధ్యాత్మికముగనేగాక రాజకీయముగ కూడ మహానాయకులైన తిలక్, అనిబిసెంటు గాంధీ, వినోభావేలవంటి మహానుభావులుగాని అనేకులు గలరు గదా? వీరిలో ప్రమాణపురుషులు కానివారెవ్వరు! యిందులో ఎవరి సిద్ధాంతమును కాదనగలము? ఆ కారణముచేతనే ఈ విషయము పరిష్కరింపరాని జటిల సమస్యగా నిలచిపోయినది.

భాష్యకారులు మహామేధావులైనంతమాత్రమున వారు చెప్పిన పరస్పర వ్యతిరేకములైన సిద్ధాంతములన్నియు, గీతాసమ్మతములైనవే

నని అంగీకరింపజాలముగదా ? ఆ పరిస్థితులలో మన మే భాష్యకర్త ననుసరింపవలసియున్నది ? యేదో ఒక గుడ్డినమ్మకముతో, ఎవరినో నొకరి ననుసరింపవలసినదేనా ? అట్టి అంధానుకరణము అధోగతికి దారితీయునని మహాపురుషులెల్ల రేకగ్రీవముగ హెచ్చరికచేసియేయున్నారు గదా ? దీనినిబట్టి సత్యాన్వేషణము ద్వారా అనుభవ పూర్వకముగ తెలుసుకొనబడిన ఋజుమార్గము ననుసరించుటే మానవులై జన్మించిన ప్రతి ఒక్కరి విద్యుక్త ధర్మమని స్పష్టపడుచున్నది. ఈ కారణము చేతనే విద్యా శూన్యుడనయ్యును, గీతాసిద్ధాంతమును తెలుసుకొనుటకై కొన్ని సంవత్సరములుగా పరిశోధన సాగించితిని. ఆపరిశోధనా ఫలితమే నేడు మీచేతులలోనున్న ఈగీతా సిద్ధాంత గ్రంధము. యిందలి మంచి చెడ్డలను నిర్ణయింప వలసినబాధ్యత విజ్ఞులైన పాఠకులపై నున్నదని మనవి చేయుచు, నేనీ గీతా వ్యాఖ్యానమును చేయుటకుగల ముఖ్యకారణములను పాఠకులకు సంగ్రహముగ తెలియజేయుటకై ఈ ఉపోద్ఘాతమును వ్రాయుచున్నాను.

క్షుద్రజీవి మొదలు అగ్రజీవివరకు జేయు ప్రతిసంకల్పమును, తమ సుఖశాంతులకొరకేనను విషయము ప్రతివారికిని అనుభవములోనిదేగదా? యింక మానవ జాతినిగురించి ప్రత్యేకముగా చెప్పవలసినదేమున్నది? హిందూసమాజములో సుఖశాంతుల నన్వేషించుటకై బ్రాహ్మణులను పేరుతో ప్రత్యేకమొక వర్గమునే విభజించినారుగదా? ఒక్క భారత దేశములోనే సననేల? ఈవిధముగా నేలనాలుగు చెరగులనుండి ఎందరో మేధావులు లేక ప్రవక్తలు, మానవ సమాజము నిత్య సుఖానుభూతిని పొందుటకుగల మార్గములను కనిపెట్టి ప్రచారములో పెట్టకపోలేదు. కాని దురదృష్ట వశమున నాయామార్గములన్నియు, పరస్పర వ్యతిరేక మత సిద్ధాంతములుగా రూపొంది మానవ సమాజములో మరింత చీలికలు, కల్లోలములు, అశాంతి, రక్తపాతములు కలిగించుటకు దారితీసినదేగాక

కట్టకడకు రెండుసిద్ధాంతములుగా యేర్పడి మానవసమాజమును రెండుగా చీల్చివై చినవని ప్రపంచ చరిత్రియే స్పష్టము చేయుచున్నది. ఆ రెంటిలో నొకటి భౌతికసిద్ధాంతమును మరొకటి ఆధ్యాత్మిక సిద్ధాంతమును స్థాపించుటకై నాటినుండి నేటివరకు విశ్వప్రయత్నములు చేయుచున్నవని వేరుగ చెప్పనక్కరలేదుగదా ?

అందు భౌతికవాదులవాదమిది. సకలదుఃఖములకు మూలము దరిద్రత. దానికి కారణము సోమరితనము. దాని ఫలితము దేశపరాధీనత. దాని అనుభవము శాశ్వితబానిసత్వము. దానికి మూలము మతము. " బ్రహ్మనిత్యం జగత్‌మిథ్య " అను జగత్‌మిథ్యా ద్వైతవాదమును, మరియు, శుభాశుభములకు దైవమే కర్త యను దైవ వాదమును మానవుని దృష్టిని ప్రత్యక్షఫలితములిచ్చు ప్రపంచమువై పునుండి ఆకాశము వై పునకు మళ్లించినవి. శతాబ్దములుగా హిందూ సమాజమునే కాదు, మానవసమాజమునే అధోగతి మార్గములో నడిపించిన దీ మతమే నని వీరి వాదము,

ఇక రెండవ వారివాద మిది— జగత్తుమిథ్య. జీవిత మస్థిరము. విషయవాంఛలు దుఃఖమూలములు ఆశకు అంతులేదు సకలసంపదల కాల వాలమైనవని చెప్పబడు అమెరికావంటి దేశములు సైతము వారి సంపదను కాలమును శక్తిని మారణయంత్ర నిర్మాణములకొరకై యేల వృథా చేయుచున్నారు ? దురాశ చావకనేగాని తిండికి చాలకకాదుగదా ? దీనిని బట్టియే భౌతికవస్తు సముదాయములు సుఖశాంతులను కలిగించుననుకొనుట శుద్ధ అవివేకమనియు, వివేకియైనవా డీ దుఃఖమయ జగత్తునకు దూరముగ నుండవలయునని స్పష్టపడుచున్నదనియు వీరు వాదించెదరు. ఒకరి విశ్వాసము మరొకరికి సుతరాం గిట్టదు. వేదాంతుల దృష్టిలో భౌతిక వాదులు అజ్ఞానులు, ఆశబోతులు, భోగలాలసులు. అదేవిధముగా భౌతిక వాదుల దృష్టిలో వేదాంతులు, అవివేకులు పరాన్నభుక్కులు, పరమ

సోమరులు. వీరిరువురి సిద్ధాంతములకు తూరుపు పడమరల కున్నంత దూర మున్నది. వీరిలో ఎవరివాదము సత్యము ? ఎవరి దసత్యము ?

వేదాంతుల వాదమును భౌతికవాదు లీ విధముగ ఖండించెదరు. " స్వస్థేచిత్తే బుద్ధయస్సంభవంతి " అను వాక్యోక్తి వేదాంతులదేగదా ? దీని అర్థ మేమిటి ? వేదాంతానుభవమును పొందుటకు స్వస్థచిత్తము కావలయుననియేగదా దీని అర్థము ? చిత్తమన్నను మనస్సన్నను ఒక్కటే గదా ! మనస్సు దేనివల్ల కలుగుచున్నదను ప్రశ్నకు అన్నముయొక్క సూక్ష్మాంశమే మనస్సనిగదా తత్త్వజ్ఞుల నిర్ణయము ? (1) దీనినిబట్టి యేది ఎందుండి కలిగినదో అది దాని ఆధారముతోనే నిలువగలుగునను న్యాయము ననుసరించి మనస్సు నిలుచుట కన్నమవసరమనియే స్పష్టపడు చున్నదిగదా ? అన్న మెచ్చటినుండి కలుగుచున్నది ? జగత్తునుండియే గదా ? జగత్తే మిథ్య యైనచో అన్నమెచ్చటనుండి లభించును ? అన్నమే లభించనిచో చిత్త మెట్లు స్థిరమును పొందును ? ఇంత స్పష్టముగ కని పించు ప్రత్యక్ష సత్యమును నిరాకరించి జగత్ మిథ్యావాదమును చేయు వారు పశుతుల్యులు గాక ప్రజ్ఞావంతు లెట్లగుదురని వీరు వాదించెదరు.

ఇక వేదాంతులవాదమిది. భౌతికవాదుల వాదములో సత్యమున్నచో అన్నపానాదులు పుష్కలముగ నున్న శ్రీమంతులు సుఖశాంతుల ననుభ వింపవలయునుగదా ! అట్లు జరుగుట లేదనునది మన కెల్లరికి అనుభవ ములో తెలిసినవిషయమే కాబట్టి సుఖశాంతులకు భౌతిక సంపత్తి యన బడు అన్నపానాదులు ముఖ్యములు కావనియు ఆధ్యాత్మికానుభూతి యొక్కటియే నిజమైన శాంతిమార్గమనియు వీరు వాదించెదరు.

నిజమునకు ఈ రెండువాదములలోను సత్యము లేకపోలేదు. భౌతిక సంపత్తి అనగా అన్నపానాదులు లేకున్నచో దేహములు నిలు

---

(1) అన్నమయంహిసౌమ్యమనః

ష్టవు. అట్లే వివేకజ్ఞానము లేకున్నచో హృదయశాంతి శూన్యమగును. కాబట్టి పై రెండు సిద్ధాంతములను ఆచరణలో పెట్టగలిగినప్పుడే మానవుని యొక్క సుఖశాంతులకు సంపూర్ణత చేకూరగలదని చరిత్ర వేనోళ్ల చాటుచున్నది. కాని ఈ సమన్వయమార్గమును అనుసరించుటకు ఆయా కక్ష్యలవారిలో ఏ ఒక్కరుకూడ అంగీకరించరు. ఈ అవ్యవస్థవల్ల హింసాసమాజమునకు కలిగిన నష్ట మింతయని చెప్పనలవికాదు. ఒక్క హింసా సమాజమే అననేల? ఈ వ్యతిరేకసిద్ధాంతముల సంఘర్షణ లవల్ల దేశము, దేశనాయకులుకూడ నామరూపములు లేకుండ నశించి పోయిన ఘటనల నెన్నిటినో చరిత్ర ఎత్తి చూపుచున్నది.

ఈవిధముగా పరస్పర విరుద్ధములైన మతసిద్ధాంతములవల్ల సమాజ మెంతటి అధోగతిని పొందుచున్నను మతవాదుల దృష్టి మాత్రము మారలేదు. జగత్తు మిథ్యయని నమ్మిన వేదాంతుల దృష్టిలో దేశపరాధీనతగాని, బుద్ధ శంకర దయానంద గాంధీజీ మొదలగు మహాపురుషుల హత్యలుగాని మానసిక భ్రాంతివల్ల కలిగిన స్వప్నదృశ్యములుగా పరిగణింపబడినవి. అదేవిధముగా ఆర్థికాభివృద్ధియే అన్నిసమస్యలకు పరిష్కారమార్గమని నమ్మిన భౌతికవాదుల దృష్టిలో బుద్ధ, ఏసు, శంకరాచార్య, గాంధీ, వినోబావే మొదలగు దివ్యపురుషుల ఉపదేశములు, ఆచరణసాధ్యములుగాని అసంబద్ధప్రసంగములుగా పరిగణింప బడినవి. ఈ కారణముచే మానవజాతి భ్రష్టమై అధోగతిపాలయినది.

శాంతిరక్షణమునకై శతాబ్దములుగా ఎన్నో ప్రయత్నములు చేసిన మహనీయులు లేకపోలేదు. కాని వారి ప్రయత్నములకు బూదిలో పడిన నేతిగతి పట్టినది. దీనికి కారణమేమిటని ప్రశ్నించుకొన్నచో పరస్పర విరుద్ధవాదములతో కూడిన వివిధమతములకైక్యత కలుగనంతవరకు హింసాసమాజమునకేకాదు, మానవజాతి మనుగడకే స్థానములేదని స్పష్ట

మైన సమాధానము వచ్చును. ఈ విధముగా మతముల పేరిట మానవుని మానవత్వమే మంటకలిసి పోవనున్న తరుణమున వివిధమతసిద్ధాంతముల కైక్యత చేకూర్చుటకై ప్రయత్నించుచు వచ్చినవాడే శ్రీకృష్ణుడు. ఆయన సూచించిన రాజమార్గములే గీతాప్రబోధములు. గీతాకారుడు ఉభయకక్ష్యలుగ నిలచి పోరాడు కొనుచున్న భౌతిక ఆధ్యాత్మికవాదములయొక్క పరస్పర భిన్నములైన రెండు సిద్ధాంతములను కాదనలేదు. కాని అందులో నే ఒక్క సిద్ధాంతవాదిగాని, రెండవ సిద్ధాంతము నంగీకరించి ఆచరణలో పెట్టకపోయినచో అతడు సుఖశాంతులను పొందలేడనుటలో అణుమాత్రము సందేహములేదని మాత్రము హెచ్చరించినాడు.

గీతావాదమిది. తత్త్వపరిశీలనాజ్ఞానము లేని కేవల కర్మత్వము అనగా భౌతిక సంపత్తి నభివృద్ధి చేయుటయే జీవితపరమావధి యనుకొనుట పశుత్వమనియు, అట్లే భౌతిక సంపత్తితో సంబంధములేని కేవల తత్త్వజ్ఞానముతోనే ఆత్మశాంతి లభించుననుకొనుట అంధత్వమనియు నిరూపించినవి. అనగా ఆహారవిహారాదులకు సంబంధించిన భౌతిక సంపత్తి లోపించినచో అభ్యుదయము అనగా దేహారోగ్యము నిలచుటసంభవమనియు అట్లే తత్త్వపరిశీలనాజ్ఞానము లోపించినచో నిశ్శ్రేయసము అనగా హృదయశాంతి లభించుట దుర్లభమనియు దాని సిద్ధాంతము దీనినిబట్టి గీతాకారుడు జ్ఞానశూన్యమైన కార్యకలాపముల నంగీకరింపలేడనియు అట్లే కర్మత్యాగముతో గూడిన తత్త్వజ్ఞానమునుకూడ నిరసించినాడనియు స్పష్టపడుచున్నదిగదా? ఆయనకోరునది "జ్ఞాన - కర్మల సమన్వయము" "ఆత్మ - విశ్వముల సామరస్యము" "జ్ఞాన-విజ్ఞానముల యేకీకరణము" అందుచేతనే గీతాకారుడు "జ్ఞాన-విజ్ఞాన సమాహారము" అనియు, "జ్ఞాన - విజ్ఞాన తృప్తాత్మా" అనియు ప్రబోధసమయములో మాటిమాటికి పలుకుచున్నాడు. దీనినిబట్టి "జ్ఞాన-విజ్ఞానములను" సమన్వయము చేసి ఆచరణలో పెట్టగలిగినప్పుడే మానవులకు సుఖశాంతులు లభింపగలవని

గీతాకారుని నిశ్చితాభిప్రాయమని స్పష్టపడుచున్నదిగదా ? అందువలన జ్ఞాన - విజ్ఞానములన నేమియో చూతము.

జ్ఞాన — విజ్ఞానములు

గీతా వ్యాఖ్యాన కర్తలలో జ్ఞాన - విజ్ఞానములను పర్యాయ పదములుగా నుదహరించిన వారనేకులు గలరు. అట్టి గీతా వ్యాఖ్యానముల సహాయముతో గీతాకారుని నిజాభిప్రాయమును తెలిసికొన గోరుట ఎండమావులలో దాహశాంతిని జేయగోరుట వంటిదేననిన అతిశయోక్తి కానేరదు. ఎందుచేతననగా "జ్ఞాన - విజ్ఞానములను" పదములను గీతాకారుడు పర్యాయపదములుగ ప్రయోగించ లేదు ఫిజిక్సుకు (పదార్థ విజ్ఞానశాస్త్రము) కెమిష్టిరీకిని (రసాయనశాస్త్రము), ఫిలాసఫికి (తత్వశాస్త్రము) సైన్సునకును (విజ్ఞానశాస్త్రము), థియెరిటికల్ నాలెడ్జికి (సైద్ధాంతిక జ్ఞానము) ప్రాక్టికల్ నాలెడ్జికిని (అనుభవజ్ఞానము). తటస్థమునకు వ్యవహారమునకును యే భేదము కలదో ఆభేదమే జ్ఞాన - విజ్ఞానములకును కలదనియు వస్తువుయొక్క గుణస్వభావ మిట్టిదని తెలియుట జ్ఞానమనియు ఆ వస్తువు నుపయోగించుటద్వారా పొందెడి అనుభూతిని విజ్ఞానమనియు చెప్పబడునని గీతాకారుని నిర్వచనము. అనగా. పాటను పాడుటయొక్క విధానము నెరుగుటను జ్ఞానమనబడుననియు, ఆపాటను పాడుటద్వారా పొందెడి అనుభూతిని విజ్ఞానమనబడుననియు దీని సారాంశము.

ఈ నిర్వచనమునుబట్టి ప్రపంచముయొక్క మూలతత్త్వ మిట్టిదని తెలుసుకొను తెలివిని జ్ఞానమనబడుననియు, ప్రపంచ కార్యకలాపములలో పాల్గొనుచు తద్వారా పొందెడి అనుభూతిని విజ్ఞానమనబడుననియు నిర్ణయింపవలసియున్నది. కాని ఈ నిర్ణయమును వేదాంతు లంగీకరింపరు. వారి వాద మిది. దేహము నిలుచుటకు భౌతికసంపత్తి యొక్క అవసర మున్నను నిజమైన వేదాంతి వానికొఱకు ప్రయత్నింపడనియు, ఎందు

చేతననగా ఈ నశించు దేహములయొక్క రక్షణమునకై వివేకియైనవా డెవ్వడుగాని, తనకాలమును వ్యర్థము చేయడనియు జ్ఞానమొక్కటియే త్రికాలాబాధ్యమైనదికాబట్టి జ్ఞానార్జనముకొరకే వేదాంతి తనకాలము నంతయు వినియోగించుననియు అతడు వాదించును.

ఈ వాదమును పామరుడు సైతమంగీకరింపడనియే మా అభిప్రాయము. ఎందుచేతననగా పనికి సోమరియైనవాడు ప్రపంచమునకే దొంగ యను సామెత ననుసరించి పనికి దూరముగ నుండువాడు ప్రజ్ఞాహీనుడనియే చెప్పవలసియున్నదిగదా? ఒకవేళ ప్రపంచ వ్యవహారములను వదలి వైచి యేకాంతజీవితమును గడపువాడే జ్ఞానియని వేదాంతి వాదించినచో వ్యవహార బాధ్యతలను ఉద్యోగుల పరముజేసి ఉద్యానవనముల మధ్య గాలికొరకై కట్టించుకొన్న విశ్రాంతి మందిరములలో యేకాంతవాసము చేయు సోమరులను సైతము జ్ఞానులని నిర్ణయింపవలసినదేగదా?

ఇంతకును కార్యకలాపములు బంధ కారణములు కావని యెరిగిన వేదాంతియే లోక వ్యవహారములకు భయపడి సమాజమునకు దూరముగ తొలగిపోయినచో యిక సామాన్యుల గతియేమిటని మా ప్రశ్న? మావాద మిది. వ్యవహారరీత్యా కృంగి కృశించుచున్న సామాన్య ప్రజానీకమునకు ధైర్యమును కలిగించుటకై సుఖ దుఃఖములకు కారణము మనస్సే గాని, జడములైన కార్యకలాపములు కావని ప్రబోధములు చేయుచు వారితో పాటు తాముకూడ కార్య రంగములో ప్రవేశించుటయే జ్ఞానియొక్క ప్రధా నకర్తవ్యమని మాఅభిప్రాయము. ఈవిషయములో గీతాకారుడేమి చెప్పు చున్నాడో చూడుడు.

నాకు ముల్లోకములలో దేనిని గాని,పొందవలసినది లేకున్నను,నేను నిరంతరము కర్మలలో పాల్గొనుచున్నాను (౩-22) నేనే కర్మలలో పాల్గొ నక పోయినచో గౌరవ నీయులైన శ్రేష్ఠపురుషులు పని చేయరాదను

ఖావము సమాజములో స్థిరపడి సర్వులు పనులను మానివైచెదరు(3-22) గీతాకారుడింత స్పష్టముగ నిరూపించుచుండగా జ్ఞానులైనవారు కర్మలలో పాల్గొనరాదని వాదించుటయేగాక తాము సుఖజీవనము చేయుట కెవ్వరు కర్తకో అట్టిగృహస్థులనే అజ్ఞానులనుటకంటె దారుణమైన నిర్ణయము మరొక ముండబోదనియే మా అభిప్రాయము. మిథ్యాద్వైతి వాదమిది.

శ్లో॥ యస్త్వాత్మరతిరేవస్యా దాత్మతృప్తశ్చమానవః
అత్మన్యేవ చసంతుష్ట స్తస్యకార్యం నవిద్యతే. 3-17

శ్లో॥ నైవతస్యకృతేనార్థో నాకృతేనేహ కశ్చన
నచాస్య సర్వభూతేషు కశ్చి దర్థవ్యపాశ్రియః 3-18

అనగా, తనయందే తాను తృప్తిచెందియున్న జ్ఞానికి పని చేసినను చేయకున్నను దుఃఖము, లేక ప్రతిబంధకము లేదని చెప్పినాడుకాబట్టి మేము పనిచేయనక్కరలేదని అతడు వాదించును. ఈవాదము కేవలము వంచనతో కూడినదనియే మా అభిప్రాయము. ఎందుచేత ననగా జ్ఞానికి లోకకార్యములు చేసినను చేయకున్నను ప్రతిబంధకముండదని పై శ్లోకములలో నిరూపించి, అందువలన జ్ఞాని అవశ్యము పనులలో పాల్గొనవలసి యున్నదని గీతాకారుడు

శ్లో॥ తస్మాదసక్తస్సతతం కార్యంకర్మ సమాచర
అసక్తోహ్యాచరన్ కర్మ పరమాప్నోతి పూరుషః 3-19

అని స్పష్టముగా నిరూపించుచుండగా, ఈ శ్లోకమునకును పై శ్లోకములకును సంబంధములేదని నమ్మించుటకై ప్రయత్నించువారెంతటి వంచకులో పాఠకులే నిర్ణయింపవలసియున్నది. మిథ్యాద్వైతులలో కొందరు మాత్రము పైరెండు శ్లోకములతో ఈ శ్లోకమునకు సంబంధమున్నదని అంగీకరించెదరుగాని ఆ సంబంధమెటువంటిదను విషయములో మాత్రి మీవిధముగా సమర్థించెదరు.

పై రెండు శ్లోకములలో జ్ఞానిపనిచేసినను చేయకున్నను ప్రతి బంధకము లేదని నిరూపించి నీవు మందబుద్ధివి అనగా జ్ఞానాధికారివికావు కాబట్టి అవశ్యము నీవు కర్మలలో ప్రవేశింపవలసినదని గీతాకారుడు అర్జునుని హెచ్చరించినాడని సమర్థించును. అర్జునుడు మందబుద్ధియని ఈ మార్గులు కల్పించినదేగాని గీతాకారుడట్లు చెప్పలేదు. ఉదాహరణ క్కీశ్లోకమును చూడుడు.

శ్లో॥ దైవీ సంపద్విమోక్షాయ నిబంధా యాసురీమతా
మాశుచస్సంపదం దైవీమభి జాతోఽసిపాండవ. 16-5

అనగా నీవు దైవీ సంపత్తులో జన్మించినవాడవుకాబట్టి నీవు మోక్షార్హుడవేనని స్పష్టముచేసి యున్నాడుగదా? మరొక్క ఉదాహరణను చూడుడు.

శ్లో॥ ఇతితేజ్ఞానమాఖ్యాతం గుహ్యాద్గుహ్యతరంమయా
విమృశ్యైతదశేషేణ యథేచ్ఛసితథాకురు. 18-63

అనగా రహస్యములలోకెల్ల అత్యంతరహస్యమైన జ్ఞానమార్గమును నీకు చెప్పితిననిగదా నిరూపించుచున్నాడు? యింతస్పష్టముగా గీతాకారుడు అర్జునునిగురించి నీవు దైవాంశము గలవాడవనియు, ప్రియమైన భక్తుడవనియు, రహస్యములలో కెల్ల రహస్యములను నీకు చెప్పితిననియు స్పష్టము చేయుచుండగా, అర్జునుడు మందాధికారి కనుకనే కర్మలలో ప్రవేశ పెట్టబడినాడనియు జ్ఞానులమైనమాకీలోకముతో సంబంధము లేదనియు, వ్యాఖ్యానించు వారెంతటి పగటిహంగలో పరిజ్ఞావంతులే నిర్ణయింపవలసియున్నది.

అంతమారమేల! నానావిధ జీవసముదాయములతో గూడి ప్రత్యక్షముగ కనిపించునదేగాక తన బ్రతుకునకే మూలాధారమైన జగత్కార్యములలో పాల్గొనక యెవ్వరుగాని ఎట్లు జీవించగలరో మన మిథ్యాద్వైతులే

సమాధానము చెప్పవలసియున్నది. ఒకవేళ వీరి వాదమునే నమ్మి వీరి వలెనే తోటి సమాజముకూడ కార్యకలాపములలో పాల్గొనకపోయినచో, సమాజమునకుగాని, వీరికిగాని, జీవనాధారమేమిటని మేము ప్రశ్నింపు చున్నాము. అట్టి పరిస్థితియే తటస్థించినచో భస్మాసురుని వరమువలె వీరిచే కల్పించబడిన మిథ్యాద్వైతవాదమే వీరి బ్రతుకును తుడిచిపెట్టుకొని పోవుననుటలో సందేహ మేముండును? ఈ పరిస్థితి నెదుర్కొనవలసి వచ్చునని మిథ్యాద్వైతులకు తెలియకపోలేదు. ఈ పరిస్థితిని సమర్థించుటకై తన మిథ్యాద్వైత సిద్ధాంతమునకు రెండు నాల్కలను కల్పించి అజ్ఞానులకు జగత్తు కలదని ఒక ముఖముతోను, జ్ఞానులకు జగత్తు లేదని మరొక ముఖముతోను ప్రచారము చేయజూచినాడు. కాని ఈ మోస మెంతోకాలము నిలువలేదు. జ్ఞాన-విజ్ఞానసహితముగ నడచుకొనువాడే జ్ఞాని యనువాద మీసోమరికి యెదురైనది. ఈపరిస్థితినుండి బయట పడుటకై మరొక తప్పుడువాదమునుకూడ ప్రచారములో పెట్టినాడు. అతనివాద మిది.

పామరులకు సైతము సులభముగ అర్థమగుటకై జీవేశ్వరులనే కృష్ణార్జునులనుగకల్పించినారనియు, నిజమునకు జగత్తూలేదు, కృష్ణార్జును లూలేరు, కురుక్షేత్రమూలేదని ప్రచారము చేయసాగినాడు. ఆహా! స్వార్థ మెంతకు దాలదు? కృష్ణార్జునులు ఫలానా చోట ఫలానా ముహూర్తములో జన్మించి నారనియు అర్జునుడు కృష్ణుని మేనత్త కొడుకనియు శ్రీకృష్ణుని కంటె మూడు సంవత్సరములు మాత్రమే చిన్నవాడనియు, ఈనాడు పుణ్య క్షేత్రములుగా పరిగణింప బడుచున్న మధుర గోకుల బృందావన జగన్నాథ బదరీ కురుక్షేత్రాదులన్నియు ఆనాడు శ్రీకృష్ణుడు సంచారము చేసిన భూములే ననియు, ఆక్షేత్రములలోని భూమిసైత మీనాడు మనలను పవిత్రులను చేయుననియు, ప్రచారము చేయుచు ధనికులైన గృహస్థులను వెంట బెట్టుకొని యాత్రలు చేయు ఈ మిథ్యాద్వైతియే కర్మను చేయవల

యనను సిద్ధాంతము నెపమొక్కన వలసి వచ్చిన సమయములలో మాత్రము కృష్ణార్జునులు కల్పితపురుషులని వాదించుటకు సిద్ధపడినాడనిన స్వార్థము మానవుని ఎంతటి పశువుగా మార్చగలదో స్పష్టపడుచున్నది గదా? అందుచేతనేగదా గీతాకారుడు "నాస్తిబుద్ధి రయుక్తస్య, నచా యుక్తస్యభావన" అని చెప్పినది?

ఇంతటి ఘోరమైన అసత్యమునకు పాల్పడినను అతడు పొందిన లాభ మేమియు లేదనియే చెప్పవలసియున్నది, ఎందుచేతననగా, కృష్ణార్జునులను జీవేశ్వరులనిఅంగీకరించినను, దేహములు లేకుండ జీవులును, జగత్తు లేకుండ ఈశ్వరుడును, ఉండనేరరుగదా? అట్లే దేహములున్నప్పుడేగదా హృదయక్షేత్రము లేర్పడునది? కాబట్టి వీరెంతటి నీచవాదములకు దిగినను, జగత్తు లేదని రుజువుచేయలేకపోయినారని స్పష్టపడు చున్నదిగదా?

ఒక్క మిథ్యాద్వైతియే యననేల? గీతమావాదమునే సమర్థించుచున్న దని ప్రతి మతస్థుడును వాదించుటకు వెనుకాడరేను. నిజమున కానాటినుండి ఈనాటివరకు బయలుదేరిన యే మతసిద్ధాంతమునుగాని, గీత ఉన్నదున్నట్లంగీకరింపలేదనియే మా అభిప్రాయము. యింకని నిజానిజములను తెలుసుకొనవలసియున్నచో వివిధమతసిద్ధాంతములనుగురించి తెలుసుకొనవలసియున్నది కాబట్టి ఆ విషయములనుగురించి పరిశీలింతము.

మతములు

ప్రపంచములోగల మతములన్నియు పరస్పర విరుద్ధవాదములతో గూడిన మూడువిధములైన సిద్ధాంతములతోగూడియున్నవని చెప్పవచ్చును. అందొకటి ఈ కనిపించు జగత్తున కన్యముగ మరొక శక్తిలేదనువాదము. ఈ వాదమును బృహస్పతి, చార్వాకుడు మొదలగువారు చేసిరి. ఈ కనిపించు ప్రకృతిని నియమించు పురుషుడొకడున్నాడను వాదమును కపిలుడు

మొదలగువారు చేసిరి. కనిపించునది సర్వమూ మిథ్యయని శంకరాచార్యులవారు వాదించిరి. నిజమునకు ఈ వాదములు వేదకాలమునుండి చేయబడుచునేయున్నవని స్పష్టపడుచున్నది. ఉదాహరణకు వేదము ఒక సందర్భములో ఈ విశ్వమునుగురించి "తస్మాదే బ్రహ్మనామరూపమన్నంచ జాయతే" అని వర్ణించినదికాబట్టి నామరూపఓషధులతోగూడిన ఈ విశ్వమునే బ్రహ్మమని చెప్పవలసియున్నదనుభౌతికవాదము బయలుదేరినదని చెప్పవలసియున్నది. అట్లే బ్రహ్మమనువిశ్వపదార్థము శాశ్వతమైనదేననియు, ఈ విశ్వపదార్థమే వివిధజీవులుగా యేర్పడుచు జ్ఞానమును పొంది ఆనంద మనుభవించుచుండుననియు నిరూపించుటకై వేదము "సత్యంజ్ఞానంఅనంతంబ్రహ్మ" అని చెప్పగా శాశ్వతుడు జ్ఞానవంతుడు ఆనందస్వరూపుడైన బ్రహ్మమను దేవు డొకడున్నాడని ద్వైతవాదులు నిర్ణయించుకొనుటకు కారణమైనది. అదేవిధముగా ఈ విశ్వములోని పరమాణువుకూడ బ్రహ్మముకంటె అన్యముగ లేదని నిరూపించుటకై వేదము "ఏకమేవాద్వితీయం బ్రహ్మ" అని చెప్పగా బ్రహ్మముకంటె అన్యముగా కనిపించు ఈ జగత్తులేనేలేదని అద్వైతులునిర్ణయించుకొనిరి.

ఈ కారణముగా వేదకాలమునుండి నేటివరకు మతరీత్యా మానవ సమాజములో ఐక్యత కలుగలేదుసరిగదా, ఎన్నో మారణహోమములు జరుగుటకుకూడ కారణమైనవని చరిత్ర నిరూపించుచున్నది. అంతమాత్రమేల! యేకఖండమైన భారతదేశము రెండుగాచీల్చబడుటకుకారణమేమిటి? హిందువుసాటి హిందువుని అంటరానివానిగా బహిష్కరించుటలోగలరహస్యమేమిటి? తూర్పుగనో ఉత్తరముగనో తిరిగిగాని ప్రార్థించని హిందువు పడమటగ తిరిగి ప్రార్థించు మహమ్మదీయుని హేళన చేయుట కేల సిగ్గు పడుటలేదు? శైవ వైష్ణవ సాంప్రదాయులేల ఆజన్మాంతర వైరులుగా స్థిరపడిపోయినారు? మతప్రభావమేగదా? యిన్నిమాటలేల! మతములు

మానవుడు సాటిమానవుని పచ్చిరక్తమునుత్రాగుటకు సైతము సిద్ధపడునట్లు చేసినవనినఅతిశయోక్తి లేదనియే మా అభిప్రాయము.

ఈ విధముగా మానవునకు వైవత్వమును ప్రసాదించుటకై బయలుదేరిన మతములు, మానవుని మానవత్వమునే మంటకలుపుటకు సిద్ధపడిన సమయములో సర్వమతసమన్వయముద్వారా, సర్వమానవ సౌభ్రాతృత్వమును స్థాపించుటకై బయలుదేరినదేగీత. గీత యే మత సిద్ధాంతమునుగాని కాదనలేదు. కాని నాయా మతసిద్ధాంతములలోగల సంకుచితభావములకు సంబంధించినవాదములనుమాత్రము ఎత్తి చూపినది. ఇదే గీతలోగల విశిష్టత. ఉదాహరణకు కనిపించు విశ్వపదార్థమొకప్పుడు సర్వశూన్యమైపోవుననిగాని. లేనిదేవు డెక్కడనుండియోవచ్చి పక్షించు చుండుననిగాని, వాదించు టవివేక వాదమను భౌతికవాదుల వాదమును గీతాకారుడామోదించినాడు. ఈ శ్లోకమును చూడుడు,

శ్లో॥ నాసతోవిద్యతేభావో, నాభావోవిద్యతేసతః
ఉభయోరపిదృష్టో ఽ న్తస్త్వనయోస్తత్వదర్శిభిః 216.

అనగా లేనిదేనాడును పుట్టనేరదనియు, అట్లేఉన్నదేనాడును నశింప దనియు అంగీకరించినాడు. కాని ఈ విశ్వపదార్థము, భూమి, నీరు, అగ్ని, గాలి, ఆకాశము, మనస్సు, బుద్ధి, అహంకారమను ఎనిమిది ప్రకృతు లతో కూడియున్నదనియు, ద్రవ్యమును చైతన్యవంతముచేయు సత్తా కూడ ఆ ద్రవ్యములోనే అవినాభావసంబంధముగా యిమిడియున్నదనియు తెలిసికొనవలసియున్నదని భౌతికవాదిని హెచ్చరించియున్నాడు. ఈశ్లోక ములను చూడుడు.

శ్లో॥ భూమిరాపో ఽ నలో వాయుఃఖంమనోబుద్ధిరేవచ
అహంకారఇతీయంమే, భిన్నాప్రకృతిరష్టదా. 7-4.

శ్లో॥ అపరేయ ఽ మితస్త్వన్యాం ప్రకృతింవిద్ధిమేపరామ్
జీవభూతాంమహాబాహో, యయేదంధార్యతేజగత్. 7-5.

ఆదేవిధముగా బ్రహ్మాండ మంతయు ఒకే మూలశక్తికి సంబంధించినదనియు రెండవది లేదనియు వాదించు అద్వైతుల వాదమునుకూడ గీతాకారు డామోదించినారు. కాని జీవేశ్వర జగత్తులు లేనేలేవని వాదించుట మాత్రము పశుత్వమనియు అట్లువాదించువారు నష్టాత్ములు అల్పబుద్ధులు క్రూరకర్ములు లోకనాశనముకొరకే అట్టివారు పుట్టుచున్నారని నిందింపు చున్నాడు ఈశ్లోకములను చూచుడు.

శ్లో॥ అసత్య మప్రతిష్ఠంతే జగదాహుర నీశ్వరమ్
అపరస్పర సంభూతం కి మన్యత్కామహైతుకమ్. 16-8.

శ్లో॥ ఏతాం దృష్టి మవష్టభ్య నష్టాత్మానో౽ల్పబుద్ధయః
ప్రభవన్త్యుగ్ర కర్మాణి క్షయాయ జగతో౽హితా. 16-9.

అదేవిధముగా క్షరస్వరూపమైన యీ ప్రకృతిని నియమించు పురుషుడను శక్తి ఒకటున్నదనుద్వైతవాదుల వాదమును గీత అంగీకరించినది. ఈ శ్లోకమును చూడుము.

శ్లో॥ ద్వావిమౌ పురుషౌ లోకే క్షరశ్చా క్షరఏవచ
క్షర సర్వాణి భూతాని కూటస్థో౽క్షర ఉచ్యతే. 15-16.

కాని విశ్వపదార్థమునకు వేరుగనేవున్న జీవులు, విశ్వపదార్థము ద్వారా వ్యక్తమగుచుందురను సాంఖ్యుల వాదమునుమాత్రము గీత నిరశించినది. చూడుడు.

శ్లో॥ అవ్యక్తం వ్యక్తిమాపన్నం మన్యంతే మామబుద్ధయః
పరంభావమజానంతో, మమావ్యయమనుత్తమమ్. 7-24.

అనగా నాయొక్క (విశ్వమూర్తియొక్క) యథార్థస్వరూపమును తెలియనేరక విశ్వపదార్థములో నేను (జీవత్వము) లేననియు, పదార్థమునకు వేరుగ నుండి పదార్థముద్వారా నేను (జీవత్వము) వ్యక్తమగుచుందుననియు వాదించుటకు వారిబుద్ధిలేనితనమే కారణమనుచున్నాడు.

గీతాచార్యునివంటి మహాపురుషుడు ప్రతి కక్షిని బుద్ధిలేనివాడని నిందించుట భావ్యమా యని పాఠకులు ప్రశ్నింపవచ్చును. గీతాకారుడు సాంఖ్యులను నిందింపలేదు. గీతావాదమిది. విశ్వ పదార్థము పంచభూతములు, మనస్సు, బుద్ధి, అహములను ఎనిమిది ప్రకృతులతో కలసి యుండు ననియు, ఆఎనిమిది ప్రకృతులలో నొకటగు అంతఃకరణ రూపమైన బుద్ధి ద్వారా ద్రవ్యము సుఖ దుఃఖముల ననుభవించుచున్నదనియు ద్రవ్యమున కన్యముగ పురుషుడొక డున్నాడనుకొను టవివేకమనియు దానివాదము. అనగాఎప్పుడెచ్చట బుద్ధిరూప అంతఃకరణ మేర్పడునో, అచ్చటచ్చట ద్రవ్యము జీవత్వమునుపొంది, సుఖదుఃఖానుభూతులను పొందుచుండునని దీనిసారాంశము.

ఉదాహరణకు పేడఅను ద్రవ్యముపురుగుగా పరిణమించనివరకును అన్నెగ్రుడ్డుఅనుద్రవ్యము పక్షిగారూపొంద నంతవరకును, శుక్లశోణితములను ద్రవ్యము శిశువుగా పరివర్తన జెందనంతవరకును మట్టి అను దిృవ్యము చెదలుగా మారసంతవరకును అంతమారమేల చెమట అను దిృవ్యము కిృమిగా మార్పుజెందనంత వరకును, ఆద్రవ్యములు సుఖదుఃఖాను భూతులను పొంద నేరక అంతఃకరణమేర్పడినంతనే సుఖదుఃఖముల ననుభవించుచున్నవని సామాన్యునకు సైతము తెలియనిదికాదు గదా ? ఈ విధముగా ద్రవ్యమునకు సుఖదుఃఖానుభూతులను కలిగించు బుద్ధిని గుర్తింపక ప్రకృతులు యేడనియే నిర్ణయించుకొన్నారు కాబట్టి వారిని గీతాకారుడు బుద్ధిని విడచినవారు లేకబుద్ధిలేనివారని వివరించుటకై చెప్పినాడుగాని వారిని నిందించుటకు కాదని మా అభిప్రాయము.

ఈ విధముగా గీతాకారుడు పరస్పర విరుద్ధ సిద్ధాంతములతో గూడిన త్రిమతవాదుల సిద్ధాంతములలోని అనుసరింపదగిన మరియు నిరశింపదగినవాదములను, వివరించి మూడుమతవాదములలో అనుసరింప

దగిన వాదములను సమన్వయము చేసికొని ఒకే సిద్ధాంతముతో అభివృద్ధి చెందుదని హెచ్చరించినాడు. యింతటి విశాలదృష్టితో కూడినదికాబట్టి నే గీతాసిద్ధాంతమును గురించి ప్రపంచప్రఖ్యాతి పొందిన స్వామి వివేకానందులవారి విధముగా ప్రశంసించినారు.

పూర్వతరములగు శాస్త్రగ్రంథములకును గీతాగ్రంథమునకును గల ప్రభేదమేమి? గీతావైశిష్ట్యమేమి? గీతకుముందు యోగ భక్తి జ్ఞాన సాంప్రదాయకులను పూనికతో అవలంబించినవారులేకపోలేదు. కానివారు పరస్పరములైన వైరుధ్యమును వహించి స్వమతశ్రేష్ఠతను యుపపాదించుచు వచ్చినారేగాని ఎట్టిసమన్వయప్రయత్న మొనర్పరైరి. గీతాకారుడే ఈసాంప్రదాయకుల నన్నిటినుండియు ముఖ్యము లగు విషయములనుగ్రహించి గీతాసూత్రమున గూర్చెను".

ఈప్రశంసనుబట్టియే గీతా సిద్ధాంతముయొక్క ప్రత్యేకతస్పష్టపడు చున్నదిగదా? అంతేకాదు. గీతా కారుడు త్రిమత వాదుల సాధనలను కూడ సమన్వయము చేసి చూపినాడు. భౌతికవాదులు చెప్పుచున్న కృషి చేయకపోయినచో ఆహారము లభించనేరదు కాబట్టి, జ్ఞానికృషి చేయవల సినదేనని యు, అట్లే ద్వైతవాదులు చెప్పుచున్న ఉపాసన అనగా ఏకా గ్రతను సాధించకపోయినచో, బుద్ధిసమత్వమును పొందనేరక చంచ లుడై పోవుననియు, అదేవిధముగా బ్రహ్మజ్ఞానము అనగా ఒకేఒక ఈ విశ్వపదార్థమునుండియే సర్వులమూ వచ్చినామను జ్ఞానము లభించనిచో, కుల, మత, వర్ణములను పిశాచములు నిర్మూలించబడవనియు, కాబట్టి త్రిమతవాదుల సాధనలనుగూడ సమష్టిగా సర్వులూ ఆచరణలో పెట్ట వలసియున్నదనికూడ నిరూపించినాడు. కాని మనమతవాదు లీ సత్యమును అంగీకరించరు, నిజమున కీసత్యమును శంకరాచార్యులవారుకూడ చెప్పి యేయున్నారు. ఉదాహరణకీ శ్లోకమును చూడుడు.

శ్లో॥ కర్మాణి చిత్తశుద్ధ్యర్థం, ఐకాగ్ర్యార్థము పాసతే
మోక్షార్థం బ్రహ్మవిజ్ఞానం, ఇతివేదాంత డిండిమః

ఎవరెంతచెప్పినను సర్వమతసమన్వయ మార్గమునకు మనమత వాదు లంగీకరించరు. పైగా ప్రతిమతకర్తయు తమ సిద్ధాంతములే దేశమును, దేశ ప్రజలను ఉద్ధరించుటకు తగిన సమర్థత కలిగియున్నవని వాదించుటకు వెనుదీయరు. ఈ మతప్రచారకుల సంకుచితవాదములను గీతాకారుడు గీతలో స్పష్టముగనే నిరూపించుచు వచ్చినారు. గీతాసిద్ధాంత ముననుసరించి అద్వైతుల జగన్మిథ్యా వాదములోని లోపములేమియో ముందు పరిశీలింతము.

అద్వైతము

అద్వైతమనుపదమునకు రెండవదిలేదనియే అర్థముకాబట్టి, జగత్తురేనేలేదనియు, ఉన్నదొక్కటిఆత్మేననియు లేక బ్రహ్మమేననియు అద్వైతులువాదించెదరనిచదివితిమిగదా? ఆత్మతప్ప రెండవదిలేదను వాదమును మేముకూడఅంగీకరించెదము. కాని ఆత్మయననేమియనువిష యములోమాత్రము వారితోయేకీభవింపజాలము. ఆత్మనుగురించి బృహ దారణ్యోపనిషత్తు యేమిచెప్పుచున్నదోచూడుడు. "సవాఏష ఆత్మా వాఙ్మయ ప్రాణమయ మనోమయః" అనగాస్థూలదేహమును దానిలోని పాంచప్రాణములును, మరియుమనోబుద్ధులును కలసి, ఆత్మయనబడుననిగదా నిరూపించుచున్నది? స్థూలదేహమును ఆత్మయనజెల్లునాయనుప్రశ్నకు శ్రుతి "అర్థంహవై ప్రజాపతే రాత్మనో, మర్త్యమాసీదర్థమమృతమ్" "అంతరంమృత్యోరమృతమ్, మృత్యోరమృతమాహితమ్" అనగాద్రవ్య ములో మృతమైపోవునది కొంతయు, చైతన్యవంతమైనదికొంతయు, విభాగములేదనియు, ప్రతిపరమాణువుకూడ, అమృతమృత్యువుల అనగాజ డచైతన్యముల సమిష్టియనియేగదా నిరూపించుచున్నది? గీతాకారుడుకూడ

ఈవాదమునే సమర్థించినాడని " నసత్త న్నాసదుచ్యతే " అదిసత్తనిగాని అసత్తనిగాని చెప్పుటకు వీలులేనిది.) "మృత్యుస్సర్వ హరశ్చాహం " (మృత్యువునుకూడ నేనే) అనుపదములే స్పష్టము చేయుచున్నవిగదా ? ఈవాదమును భౌతికవాదులుకూడ అంగీకరించెదరనుటకు ప్రముఖ మార్క్సిస్టు శ్రీకంభంపాటి సత్యన్నారాయణ (సీనియర్)గారేమి చెప్పు చున్నారో చూడుడు.

ప్రతివస్తువులోను జీవింపజేసే శక్తి ఒకటీ మరణింపజేసే శక్తి ఒకటని రెండురకాల శక్తులుంటాయి. ఆ రెండింటిమధ్యా నిరంతరము జరిగే సంఘర్షణలవల్ల ఆవస్తువు మారుతూవుంటుంది. అందుచేత నూటికినూరుపాళ్లుజీవించటంగానినూటికినూరుపాళ్లు మరణించటంగాని జరుగుటలేదనిగదా నిరూపించుచున్నారు. (1)

ఈ విషయములో ఐతరేయోపనిషత్తు యేమిచెప్పుచున్నదో చూడుడు.

శ్లో॥ పృథివీవాయురాకాశ ఆపోజ్యోతీం
షేత్యేషవా ఆత్మోక్తమ్ పంచవిధమ్. 11-3-1.

అనగా పంచభూతాత్మికమైన సర్వ ద్రవ్యములును ఆత్మయనియే చెప్పబడునని గదా నిరూపించుచున్నది? గీతాకారుడు కూడ

శ్లో॥ యథాసర్వగతంసౌక్ష్మ్యా దాకాశంనోపలిప్యతే
సర్వత్రాఽవస్థితోదేహే తథాఽత్మానోపలిప్యతే.

అను శ్లోకముద్వారా పై వాదమునే సమర్థించినాడుగదా ? అంత దూరమేల ! గీతాకారుడు వ్యక్తిగతముగ తన్నుగురించి చెప్పుకొనవలసి వచ్చినప్పుడెల్లను " ఉద్ధరేదాత్మనాఽఽత్మానమ్ " (తన్నుతానే ఉద్ధరించు కొనవలయును) "తదాత్మానం సృజామ్యహమ్" అని అడుగడున ప్రయో గించినట్లు స్పష్టపడుచుండగా ఆత్మయన అవాఙ్మానస గోచరమైనదను వాదము అవివేకవాదము కాదాయని మా ప్రశ్న ?

---

(1) గతితార్కిక భౌతికవాదమను గ్రంథమునుండి.

అద్వైతిచేయు మరొక వాదమేమనగా "ఏక మేవా ద్వితీయం బ్రహ్మ" అను మహావాక్యముకూడ బ్రహ్మముతప్ప రెండవది లేదని నిరూపించుచున్నదికాబట్టి, జీవజగత్తులు మిథ్యలని అంగీకరింప వలసి యున్నదని వాదించెదరు. వీరికి వేదాంతగ్రంథ పరిచయముకూడ లేదనియే మా అభిప్రాయము. కారణమేమనగా అనేకములుగా కనిపించు ఈ విశ్వమును బ్రహ్మమని చెప్పబడునట్లియు దేహరూపములోనున్న ఈ ఆత్మలును, విశ్వరూపములోనున్న ఆ బ్రహ్మమును ఒక్కటేయనియు శ్రుతి "అయమాత్మాబ్రహ్మ" "ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మ" "తత్త్వమసి" అను వాక్యముల ద్వారా నిరూపించుచుండగా, బ్రహ్మమున అవాఙ్మానస గోచరమైనదనియు, రెండవది లేనిదనియు వాదించుట వివేక వాదమనుటలో అతిశయోక్తి యేముండును? బ్రహ్మమననేమి యనువిషయములో గీతాకారుడేమిచెప్పుచున్నాడో చూడుడు.

శ్లో॥ జ్ఞేయం యత్తత్ ప్రవక్ష్యామి యజ్జ్ఞాత్వాఽమృత మశ్నుతే
అనాదిమత్ పరం బ్రహ్మ నసత్ తన్నాస దుచ్యతే.

అర్జునా! యేది జ్ఞేయమనబడునో దేనిని తెలుసుకొనిన అమృతత్వమును పొందునో యేది అనాదియైనదో దేనిని సత్తనిగాని అసత్తనిగాని చెప్పుటకు వీలులేదో అట్టి పరబ్రహ్మమును గురించి చెప్పెదనువినుము అది అన్నియెడలను కాళ్లు చేతులు శిరములు చెవులు ముఖములు గలది మరియు లోకమంతయు నావరించి యున్నదనిగదా నిరూపించుచున్నది? ఈవిషయములో ఉపనిషత్తు లేమి చెప్పుచున్నవో చూడుడు.

"ఏకస్థైనేదం పూర్ణం పురుషేణ సర్వమ్"

(అతడొక్కడై యుండియు జగమంతయు నావరించెను)

"భోక్తా భోజ్యం ప్రేరితారం చ మత్వా
సర్వం ప్రోక్తం త్రివిధం బ్రహ్మమేతత్"

(భుజించువాడు, భుజింపబడుపదార్థము భుజించుక్రియ అను సర్వమూ బ్రహ్మమే)

" ఐతదాత్మ్య మిదగ్ంసర్వమ్ "

(ఈకనిపించుసవెల్లయు నాత్మయే)

" జీవోబ్రహ్మైవనాపరః "

(ఈ జీవుడాబ్రహ్మమే)

" బ్రహ్మైవేదగ్ం సర్వమ్ "

(బ్రహ్మము కానిదానివలెనున్న యిదిఅంతయు బ్రహ్మమే)

" ఏకస్సన్ బహుధావిచార "

(అతడొక్కడే అయ్యు పలువిధములుగ విహరించెను)

" ఏకస్తథా సర్వభూతాంతరాత్మా "

(సకల భూతాంతర్వర్తియైన ఒక్కడే ఆత్మయున్నది.) అనిఈవిధముగా కనిపించు విశ్వపదార్థమంతయు బ్రహ్మమనబడును. లేక ఆత్మయనబడు నని బహుముఖముల నిరూపించుచుండగా జీవేశ్వర జగత్తులే లేవని వాదించువా రెంతటి వివేకులో పాఠకులే నిర్ణయింప వలసియున్నది.

మిథ్యావాదులుచేయు మరొకవాద మేమనగా ఆత్మను యెవ్వరును నాశనము చేయలేరనియు (2-17) ఈ ఆత్మ పుట్టుటగాని మరణించుటగాని మరొకప్పుడు లేకపోవుటగాని లేదనియు, అందువలన శరీరములు మార్పు జెందినను లేక నశించినను ఆత్మకేవిధమైన మార్పులేదనియు (2-20,) ఈ ఆత్మను శస్త్రములు ఛేదించలేవనియు అగ్ని కాల్పజాలదనియు వాయువు ఎండింపజేయలేదనియు (2-23) అంతేకాదు: ఈఆత్మయింద్రియములకు కనబడబడదనియు మనస్సుచే నైతము ఊహింప బడజాలని దనియు, (2-25) గీతాకారుడు నిరూపించినాడుగదా యని వారు వాదించెదరు.

పై శ్లోకములలో గీతాకారుడు వర్ణించినది, దేహమును నియమించు దేహియనబడు సత్తాచైతన్యమునేగాని ఆత్మనుగురించి కాదనియు అందుచేతనే ఆ శ్లోకములలో యెచ్చటను ఆత్మయను పదమును ప్రయోగించలేదనియు మా వాదము. ఈ సందర్భములో పాఠకులొక ప్రశ్న వేయవచ్చును. అదేమనగా జీవేశ్వర జగత్తులునశించునవేననియు దేహియనబడు నిత్యసత్యమైన దానినే జ్ఞానిదర్శింప వలసియున్నదనియు తెలియజేయుట కొరకే గీతాకారుడు దేహినిగురించి వర్ణించినాడని ఎందుకు నిర్ణయించుకొనగూడదని వారు ప్రశ్నింపవచ్చును.

మా సమాధానమేమనగా దేహియనబడు అనిర్వచనీయమైనశక్తియే నానాదేహములుగను, విశ్వరూపముగను, రూపొందినదనియు, ఈదేహములతోపాటు విశ్వము సైతము లయించిపోయినను ఆదేహియనబడు సత్తాచైతన్యమున కణుమాత్రమేని మార్పు రాదనియు: అందువలన ఈ యుద్ధములో నేనెవరినో చంపుచున్నానని దుఃఖించు టవివేకమనియు నిరూపించుటకే దేహినిగురించి వర్ణించినాడుగాని జ్ఞానులుదర్శింప దగినదని చెప్పలేదనియు, జ్ఞానులు తెలుసుకొనదగినవని మాత్రమే నిరూపించినాడనియు పాఠకులు తెలుసుకొనవలసియున్నదనియే మాసమాధానము

మిథ్యావాదులలో మరికొందరుచేయువాదమేమనగా గీతాకారుడు జగత్తుకలదని అంగీకరించినది నిజమైనచో "సర్వధర్మాన్‌పరిత్యజ్య మామేకంశరణంవ్రజ" అనగా జగత్‌సంబంధమైన సర్వధర్మములను పరిత్యజించవలసినదని యెందుకుహెచ్చరించినాడని వారు వాదించెదరు ఈవాదములో ఎంతవరకు సత్యమున్నదో పరిశీలింతము.

ధర్మము

దేశ కాల పరిస్థితులనుబట్టి ధర్మములు మారుచుండును కాబట్టి సర్వధర్మములను పరిత్యజించి యుద్ధకార్యములో పాల్గొనవలసినదని హెచ్చరించుటకును, జగత్‌మిథ్యావాదమునకును, యేవిధమైన సంబంధము

లేదనియే మా అభిప్రాయము. ఉదాహరణకు శ్రుతి "మాతృదేవో భవ" (తల్లియే దైవము) "పితృదేవో భవ" (తండ్రి దైవసమము) "ఆచార్య దేవో భవ" (గురువు దైవస్వరూపుడు) అనిగదా చెప్పినది? కాని భారతమేమి చెప్పుచున్నదో చూడుడు.

శ్లో॥ పితాఽఽచార్యస్సుహృన్మాతా భార్యాపుత్రపురోహితః
నాదండ్యో నామరాజ్ఞోఽస్తి యస్స్వధర్మే న తిష్ఠతి.

అనగా తనవంశమునకో, దేశమునకో, జాతికో, హానినికల్పెట్టినచో ఆ పూజింపదగిన తల్లినిగాని, తండ్రినిగాని, గురువునుగాని, అతిథినిగాని, అన్ననుగాని, భార్యనుగాని, దండింపవచ్చుననియేగదా నిరూపించుచున్నది? అందుచేతనే వైశేషికులు

"యతోఽభ్యుదయ నిఃశ్రేయస సిద్ధిః స ధర్మః"

అనగా అభ్యుదయము (శరీరారోగ్య) నిశ్శ్రేయసము (హృదయశాంతి) లే కార్యములవల్ల కలుగునో, ఆకార్యములే ధర్మములనిగదా నిర్ణయించుచున్నారు? భారతకారుడుకూడా.

శ్లో॥ సత్యస్య వచనం శ్రేయః సత్యాదపి హితం వదేత్
యద్భూతహిత మత్యంత మేతత్సత్యంవదేత్

అనగా సత్యముచెప్పుటయే ధర్మమనియు, కాని యేదిసత్యమనగా యేది సమాజమునకు మేలును సమకూర్చునో అదే సత్యమనిగదా నిర్ణయించుచున్నది? ధర్మమునకు స్వరూపమేదను ప్రశ్నకు భీష్ములవారేమి చెప్పుచున్నారో చూడుడు

శ్లో॥ నహి సర్వహితః కశ్చి దాచారస్సంప్రవర్తతే
తేనైవాన్యః ప్రభవతి సోఽపరం బాధతే పునః

అనగా ఒకఆచారమును ధర్మమని సమాజమనుసరించుచూ వచ్చుచున్నప్పుడు, మరొకఆచారమంతకంటె ధర్మబద్ధమైనదిగా కనిపించుచుండును, సమాజమీ రెండవఆచారమును చేపట్టినచో, దీనికంటె ధర్మమైనదిగా

మూడవఆచారము బయలుదేరు ననిగదాచెప్పుచున్నాడు? యిదెంతయో అనుభవముతో చెప్పినమాటయనియే నిర్ణయింపవలసియున్నది. ఉదాహరణకు ఒకప్పుడు భారతావనిలో వివాహమర్యాద లేదనియు ఆకాలమున అదే పరమధర్మముగా కనిపించినదనియు కొంతకాలమునకు శ్వేతకేతు వనుఋషి వివాహనిబంధన లేర్పరచినాడనియు అట్లే సురాపానము చేయుట కొంతకాలము ధర్మముగాఅంగీకరింపబడినదనియు, తర్వాతశుక్రాచార్యులవారు దానిని నిషేధించుటయే ధర్మముగా నిర్ణయించినాడనియు, అదేవిధముగా చనిపోయిన భర్తయొక్క చితిలో దూకి కాలిపోవుట సతీ ధర్మముగా పరిగణింపబడుచూవచ్చినదనియు, రాజారామమోహనరాయ్ గారికృషితో నా యాచారము దురాచారముగ పరిగణింపబడినదేగాక, యిష్టమైనచో, వితంతువు వివాహమాడుటకూడ ధర్మమని సమాజము నిర్ణయించినదనియు, చరిత్ర నిరూపించుచున్నదిగదా ?

దీనినిబట్టి అదెంతటిసద్ధర్మమైననౌగాక, దేశకాలపరిస్థితులనుబట్టి మార్పుజెందుననియే మా అభిప్రాయము. ఉదాహరణకు, సమాజాభివృద్ధి కవసరమైనకార్యకలాపములలో పాల్గొననివాడుపాపియనిగదాగీతాచార్యుడు నిర్ణయించినది?(3-16) కాని పరిస్థితులనుబట్టి ఒక్కొక్కప్పుడు సమాజాభివృద్ధి కవసరమైన పనులలో పాల్గొనకపోవుటయేగాక, సమాజాభివృద్ధి కవసరమైన ధనధాన్య వస్తువాహనాదులను పాడుచేయుటకూడ మహాపుణ్యమనియే భారతకారుడు నిరూపించుచున్నాడుగదా? (1) అంతదూరము

(1) శత్రురాజులు తమదేశములో కొంతభాగము నాక్రమించుకొన్నప్పుడు నాయాక్రమిత ప్రాంతముననున్న ప్రజలాప్రాంతములోగల అవసరవస్తువుల నెల్ల ధ్వంసము చేసియే వెనుకకు రావలసియున్నదనియు. ఎందుచేతననగా ఆవస్తువులు శత్రువులకు చిక్కినచో, వాటితోనే వారు బలపడి మిగిలిన దేశమునుకూడ ఆక్రమించుకొను ప్రమాద మేర్పడుననిగదా? భీష్ములవారు ధర్మరాజులవారితో చెప్పినది? (శాంతిపర్వము)

పోనేల? గడచిన ప్రపంచయుద్ధములో హిట్లరుచే ఆక్రమించబడిన యూరో భాగములోని రష్యన్ ప్రజలు చేసిన, దిదేగదా?

అదేవిధముగా దేశకాలపరిస్థితులనుబట్టి ఒక్కొక్కప్పుడు దేశము లోని ప్రజలెల్లరుకూడ వారివారి వృత్తిధర్మములనెల్ల పరిత్యజించుట కూడ మహాధర్మమనియే మహాపురుషులు నిర్ణయించినట్లు చరిత్ర ఋజువు చేయుచున్నది. ఉదాహరణకు, 1921, 1930, 1932, 1940, 1942, సంవత్సరములలో బ్రిటీష్‌ప్రభుత్వముపై సత్యాగ్రహసమరము చేయించి నప్పుడు మనజాతిపితయైన, మహాత్మాగాంధీగారిచ్చిన సందేశ మేమిటి? ఉద్యోగులారా! కార్మికకర్షకులారా! విద్యార్థులారా! మీ మీ వృత్తి ధర్మములను వదలి, సత్యాగ్రహసమరములో పాల్గొనుడనియేగదా హెచ్చ రించినది? దా రెందుకట్లాదేశించినారు? మిథ్యాజగత్తులోని కార్యకలాప ములలో పాల్గొనరాదనియా? లేక, ఆపదాయుంచేచిక్కిన దేశమును రక్షింపవలయుననియా? జన్మభూమిని రక్షించుటకేగాని, జగత్తు మిథ్య యని కాదుగదా?

ఇప్పుడు నిర్ణయింపుడు? అర్జునుడు యుద్ధవిముఖుడైన ఆ సమ యములో శ్రీకృష్ణుని కర్తవ్య మేమిటి? అర్జునునిచే యుద్ధమును చేయించి దేశమును రక్షించుటయా? లేక భీష్మద్రోణాచార్యులవంటి పెద్ద లను చంపవలసివచ్చినదని, యుద్ధమును విరమించి దేశమును అతతా యులపరము చేయుటయా? ఏది కర్తవ్యమో ప్రజ్ఞావంతులే నిర్ణయింప వలసియున్నది?

మిథ్యావాదులుచేయు మరొకవాద మేమనగా ఈ జగత్తునుగురించి కొందరుప్రసక్తులుమిథ్యయన్నను, మరికొందరు క్షణికమన్నను, మొత్తము మీద జగత్తు లేనిదనియే ఆదిశంకరులవారిదగ్గరనుండి విద్యారణ్యస్వా ములవారివరకును, బుద్ధునిదగ్గరనుండి నాగార్జునులవారివరకును ఏకగ్రీవ

ముగ నిర్ణయించియున్నారనియు, మాకామహాపురుషులే ఆదర్శముగాని మీవంటి కుతర్కవాదుల నెట్లనుసరించెదమని వారు వాదించెదరు.

ఈ వాదము కేవలము సంభవింపగూడనిదనియే మా అభిప్రాయము. కారణ మేమనగా జగత్తునకు మూలమేది యను విషయములో మీరేమన్నను, శూన్యమన్నను. మిథ్యయన్నను, వర్తమానజగత్తులేదని గాని. దీనికి సంబంధించిన కార్యకలాపములలో పాల్గొనరాదనిగాని చెప్పలేదనియే మా అభిప్రాయము. ఉదాహరణకు బుద్ధభగవానుడు వర్తమాన జగత్తును క్షణికముగా నిర్ణయించినచో, "బుద్ధంశరణంగచ్ఛామి" "సంఘం శరణంగచ్ఛామి" "ధర్మం శరణంగచ్ఛామి" యని యేల ప్రచారము చేయును? ఖండఖండాంతరములలోని ప్రజానీకమును సైతము ఆకర్షింపగల విశ్వవిద్యాలయమును స్థాపించి శ్రీ నాగార్జునుల వారేల నడిపించెదరు? అట్లే విజయనగరసామ్రాజ్యస్థాపనద్వారా హిందూ ధర్మోద్ధరణ చేయుటకై శ్రీ విద్యారణ్యస్వాములవారేల జీవితమెల్ల కృషిచేయుదురు? అంతమాత్రమేల! జగత్తు లేనేలేదని నమ్మినచో శ్రీ శంకరాచార్యులవారు ఆసేతు హిమాచల పర్యంతము పర్యటించి ప్రబోధములు చేసెదరేగాక, తమ సిద్ధాంతములు కలకాలము నిలచియుండుటకై భారత సరిహద్దులలో నాలుగు వైపుల నాలుగు మఠములనేల స్థాపించెదరు? అట్లే వివేకానందరామతీర్థాదులు ప్రపంచమెల్ల పర్యటించి సమాజోన్నతికై వారి జీవితముల నేల బలిపెట్టెదరు? అట్టి మహనీయులీ పరమసోమరుల కాదర్శపురుషులనుటకంటె హాస్యాస్పదమైన వాదము మరొకటుండబోదనియే మా అభిప్రాయము. అంతమాత్రమేల! వీరి వాదములే వీరు సోమరులని నిరూపించుచున్నవి. ఉదాహరణకు వీరి వాదము లెట్లుండునో చూడుడు. జగత్తు లేనేలేదట. తనకు అన్యముగ మరొక్కటి లేదట. అందుచేత వారికివారే నమస్కారములు చేసుకొందురట, ఇదీ వీరి వాదము. మా అభిప్రాయ మేమనగా పై పదములతో

పాటు మా పొట్టకు మేమే తంటాలుపడుచున్నామను పదమునుకూడ చేర్చుకొన్నచో వీరు నిజమును చెప్పినవారగుదురని మా అభిప్రాయము. ఎందుచేతననగా, నా కన్యముగ మరొక్కటిలేదనిచెప్పుచునే మరొక ప్రక్క మట్టపల్లి నరశింహస్వాముల కరుణచేతనే నేనింత ఆర్జింపగలిగితి ననియో, తిరుపతి వేంకటేశ్వరస్వాములవారి ఆశీర్వాదముచేతనే నేనింత సంస్థను నడుపుచున్నాననియో, చెప్పుకొనుచు మా యిష్టదైవముయొక్క నిత్యనైవేద్యములకును, అఖండ దీపారాధనలకును. ఎవరెంతెంత సమర్పించుకొందురో వారి కంతంత మహాసుఖములు కలుగునట్లు మా యిష్టదైవము ద్వారా ఆశీర్వాదములను పంపించెదమనియు ప్రచారము చేయువారు, రామతీర్థులవారు చెప్పినట్లు ఒకప్రక్క శుద్ధాద్వైతమును చెప్పుచు మరొకప్రక్క క్షుద్రదేవతారాధనలు చేయు వీరు "రాజువేషమును ధరించిన భిక్షగాండ్రవంటివారనుటలో" అతిశయోక్తి యేమున్నది?

ఒకప్రక్క జగత్తు మిథ్యయని ప్రబోధించుచు, మరొకప్రక్క ఆశ్రమములపేరుతో విశ్రాంతిమందిరములను కట్టించుకొనుటకును, శిష్యుల పేరుతో ప్రచారకులను సంపాదించుకొనుటకును, ఆరాధనలపేరుమీద స్థిరచరాస్థులను ఆర్జించుకొనుటకును, వీరుచేయు విజ్ఞాపనలు, ప్రకటనలే వీరు అద్వైతులశ్రేణిలో చేరినవారో, అడుక్కుతినువారి శ్రేణిలో చేరినవారో, స్పష్టపడుచున్నవి కాబట్టి, ఎవ రెంత నవిమర్శనలద్వారా వీరి మోసమును బహిర్గతము చేసినను సమాజము బహిష్కరించనంత వర కీ మోసగాండ్రు వారి సోమరి జీవితమునకు స్వస్తి చెప్పరు కాబట్టి వీరికి సంబంధించిన చర్చలను విరమించి, దైవవాచులవాదమును గీతాకారు డెంతవరకామోదించినాడో పరిశీలింతము.

దేవతలు

"ఏకమేవాద్వితీయంబ్రహ్మ" అను హిందూసాంప్రదాయములో

యుండరి దేవుళ్ళను సృష్టించుటకెట్లవకాశము కలిగినదను విషయమును గురించి ముందు పరిశీలింతము. ఒక యంత్రములోగల వివిధభాగములు కూడ ఒకేఒక శక్తితో పనిచేయుచున్నను, వాటి క్రియాస్వభావములను బట్టి, నాయా భాగములు వివిధనామములతో పిలువబడుచున్నట్లే ఈ బ్రహ్మాండమంతయు ఒకే ఒక శక్తికి సంబంధించినదైనప్పటికిని, నాయా భాగములలో పనిచేయు ద్రవ్యముయొక్క గుణ, కర్మ, క్రియాదుల ననుసరించి వివిధనామములతో పిలువబడినదనిగదా శబ్దశాస్త్రజ్ఞుల నిర్ణయము? ఉదాహరణకు ఒక సమయములో వివిధగోళాకారములలోను మరొక సమయములో అణురూపములోను సంకోచ వికాసములనుజెందు విశ్వ పదార్థమును వృద్ధిపొందెంచుశక్తిని "బృంహతివర్ధయతిప్రజాయితిబ్రహ్మా" అను శబ్దార్థమునుబట్టి బ్రహ్మయనవచ్చుననియు, అట్లే, విశ్వపదార్థమును నియమించు శక్తిని "విశ్వంవేషేష్టివ్యాప్నోతీతివిష్ణుః" అను శబ్దార్థమును బట్టి విష్ణువనవచ్చుననియు, అట్టేవిధముగా ద్రవ్యమును పరిపక్వమును పొందించు శక్తిని "ఈష్టఇతీశ్వరః" అను శబ్దార్థమునుబట్టి ఈశ్వరుడన వచ్చుననియు, ఆవిధముగనే పై మూడు శక్తులకు కేంద్రమైన అవ్యయ శక్తిని "ఈశ్వరేషు సమర్థేషు పరమః శ్రేష్ఠః పరమేశ్వరః" అను శబ్దార్థమునుబట్టి పరమేశ్వరుడనవచ్చుననియు, అమరుడు నిర్వచించియున్నాడు కాబట్టి, ఆ యవకాశమును తీసుకొని దేవతలనువారు. కల్పింపబడినారని స్పష్టపడుచున్నది. కాని దేవతలనబడువారు అంతఃకరణ కలిగి వ్యక్తిత్వముతో లోకపాలనము చేయుచున్నారని వాదించుట కేవల మవివేక మనియే నా వాదము. ద్వైవవాదుల వాదమిది.

శ్లో॥ అధిష్ఠానం తథాకర్తా కరణంచపృథగ్విధమ్
వివిధాశ్చపృథక్చేష్టా దైవం చైవాత్ర పంచమం 18-14.

అనగాశరీరము, జీవుడు, యింద్రియములు, కార్యములకు సంబంధించిన వస్తువులు, కలిగి ప్రయత్నించువారియొక్క ప్రయత్నములు సఫలీ

కృతమగుటకు అనుబదపదిగా దైవము సహాయపడునని చెప్పుచున్నాడు కాబట్టి దైవమేకర్తయున్నాడని అంగీకరించవలసినదేనని వారివాదము మా వాద మేమనగా దైవము సర్వస్వతంత్రమైన శక్తిగలవాడైనచో మన ప్రయత్నములతో సంబంధములేకనే యెందుకు సహాయపడరాదని మా ప్రశ్న? వారి వాద మేమనగా, మానవులు సోమరులు కాకుండ జేయుటకై మీరు కార్యములను చేసినచో, నేను సహాయపడెదనని చెప్పినాడు గాని, స్వతంత్రముగ సహాయపడలేక కాదని వారి వాదము. ఈ విషయములో గీతాకారు డేమిచెప్పుచున్నాడో చూతుము.

శ్లో॥ దేవాన్భావయతానేన, తేదేవాభావయన్తువః
పరస్పరం భావయన్తశ్శ్రేయః పరమవాప్స్యథ 3-11.

అనగా మీరు దేవతలకు సహాయపడినప్పుడే (1) వారు మీకు సహాయము చేయగలరనియు, యిట్లొకరికొకరు సహాయపడుచూ, ఉభయులూ అభివృద్ధి చెందుడనిగదా హెచ్చరించుచున్నాడు? దీనినిబట్టియే, దేవతలని, జడశక్తులని, స్పష్టపడుచున్నదిగదా? అంతమాత్రమేల! ఆదేవతల పేర్లనుబట్టియే అవి జడశక్తులని నిర్ణయింపవలసియున్నదని మా అభిప్రాయము. ఉదాహరణకు ముప్పదిముగ్గుర దేవతలపేర్లను చూతుము.

ఒక దేవత ఆకాశము, అష్టే వాయువు, అగ్ని, జలము, భూమి, చంద్రుడు, నక్షత్రములు పన్నెండుమంది సూర్యులు (పన్నెండు నెలలలో పన్నెండు లక్షణములతో వ్యవహరించును కాబట్టి, ద్వాదశాదిత్యులందురు) యేకాదశ రుద్రులను పదకొండువాయువులు (ప్రాణ, అపాన, వ్యాన, దాన, ఉదాన, సమాన, నాగ, కుకుర, దేవదత్త, ధనుంజయ, జీవాత్మలనునవి) మెరుపులు, మేఘములనేగదా ముప్పదిముగ్గురు దేవతలనునది? యివి

(1) భావించుటన్నను, వృద్ధిచేయుట, పోషించుట, ఆరాధించుట, సంతోష పెట్టుటన్నను ఒక్కటే అర్థము.

జడశక్తులో, లేక వ్యక్తిత్వముగలవివో, పాఠకులే నిర్ణయింపవలసి
యున్నది. జడశక్తులు దేవతలు, లేక దేవుళ్ళని ఎందుకు పిలువబడిన
వని పాఠకులు ప్రశ్నింపవచ్చును. "దివ్" అను ధాతువునుండి "దేవః"
అను పదము యేర్పడినది కాబట్టి "దివ్" అన సత్తా లేక ప్రకాశమని
అర్థమున్నందువలన, సత్తాగల ఈ జడశక్తులను దేవతలని పిలువ
వచ్చును గనుక, అట్లు పిలువబడినవిగాని, అంతఃకరణతో వ్యక్తిత్వము
కలిగియుంటె, మన కోర్కెలనునెరవేర్చు సర్వజ్ఞమూర్తులని, అట్లు పిలువ
లేదని మా అభిప్రాయము. ఒకవేళ దైవవాదులు చెప్పినట్లు ఈ దేవ
తలు సర్వజ్ఞమూర్తులైనచో, సదా వారిని పూజించు భారతీయులకు తగిన
వర్షమును పంటలను ప్రసాదింపక, ఆ దేవుళ్ళను సరిహద్దులను దాటకొట్టి
నారని చెప్పబడు రష్యనులకు, చైనావారికి, కోరినంత పంటను, వర్షము
నేలనీయవలయునని మేము ప్రశ్నింపుచున్నాము. మా వాదమేమనగా
జడశక్తులైన, భూమికి, మేఘములకు, తగిన పుష్టిని కలిగించు ఎరువు
లను, వనములను యేర్పరచుటచేతనే వారికి తగిన ఫలితము లిచ్చు
చున్నవని మా వాదము. పై శ్లోకములో గీతాకారుడు చెప్పినదికూడ
యిదేగదా ?

దైవవాదులు మరొకవాదమునుకూడ చేయుదురు. అదేమనగా
ఉపాసనలద్వారా దేవతల దయకు పాత్రులై అనేకులు సత్ఫలితములను
పొందుచున్నట్లు మేము ప్రత్యక్షముగ చూచుచుండగా, దేవతలనువారు
జడశక్తులనువాదమును మేమెట్లు నమ్మగలమని వారు వాదించెదరు.
మా వాద మేమనగా జడశక్తులైన దేవతల నుపాసించి వివిధలాభములను
పొందినంతమాత్రమున వారు సర్వజ్ఞులని నిర్ణయించు టవివేకమనియే
మా అభిప్రాయము. ఎందుచేతననగా ఒకడు సూర్యునుపాసించి ఆరోగ్య
మును పొందినాడనిన, సూర్యుని విగ్రహమును గదిలోనో మెడలోనో
స్థాపించుకొని పూజార్చనలు చేయుటవల్లనే పొందినాడో, లేక రోగ

సంబంధమైన తన అంగములను సూర్యకిరణములందు కేంద్రీకరించి ఉపాసించుటవల్లనే పొందినాడో ప్రకృతి వైద్యుల నడిగిన తెలియును. అట్లే ఒకడు అసాధారణమైన విద్య నార్జించినాడనిన సరస్వతీదేవి విగ్రహమునుఅర్చించుటవల్లనేపొందినాడో,అక్షరరూపములోనున్న సరస్వతిని తన జిహ్వేంద్రియముతో కేంద్రీకరించి ఉపాసించుటవల్లనే పొందినాడో పండితుల నడిగిన తెలియును. అట్లే ఒక రైతు ఎక్కువఫలసాయమును పొందినాడనిన భూదేవికి అర్చనాదుల చేయుటవల్లనే పొందినాడో, తన శక్తిని భూదేవిపై కేంద్రీకరించి కృషిచేయుటవల్లనే పొందినాడో, వారి నడిగిన తెలియును. అంతమాత్రమున మేము విగ్రహోపాసనలకు వ్యతిరేకులమని తలచరాదు. కాని ఉపాసన యన విగ్రహములను షోడశోపచారములతో అర్చించుటనిమాత్రమంగీకరించము. ఏ మహాపురుషుల లేక ,దేవతాశక్తుల శక్తినార్జింపదలచితిమో, వారి ప్రతిమలద్వారా వారి గుణశీలశక్తులయందు మనస్సును కేంద్రీకరించి మననముచేయుటే ఉపాసనయనబడునని మా అభిప్రాయము.మనస్సునుదేనిపై కేంద్రీకరించెదమో దాని శక్తిని పొందవచ్చుననియేగదా మానసిక శాస్త్రజ్ఞులు చెప్పుచున్నది? ఈ వాదమును భౌతిక వాదులు సైత మంగీకరించెదరనియే చెప్పవలసియున్నది. కారణ మేమనగా రష్యన్ప్రజలు. వారి ప్రియతమనాయకులైన లెలిన్, స్టాలినుల మృతదేహములను భద్రపరచి, ఆ మృతశరీరముల ముందు నమ్రులై నిలువబడి ఉపాసించున దెందులకు? వారిశక్తిసామర్థ్యముల నార్జించుకొనుటకేగదా?

ఈ సందర్భములో ఆర్యసమాజమువా రొకవాదమును చేయుదురు. అదేమనగా, విగ్రహార్చనలు చేయరాదని మేముకూడ అంగీకరించెదమనియు, కాని ఈశ్వరుడొకడున్నాడనియు, యజ్ఞములద్వారా వారిని తృప్తిపరచవలసియున్నదనియు, ఈ సత్యమును గీతాకారుడుకూడ కాదనలేదనియు వారు వాదించెదరు. మా వాదమేమనగా, గీతాకారుడు

త్యాగముద్వారానే అనగా పరస్పరము ఒకదానిశక్తి నొకదానికి అందించుటద్వారానే సృష్టి, నియమబద్ధముగ నడచుచున్నదనియు, అట్లే మీరును పరస్పర సహకారములలో అభివృద్ధి చెందుటే యజ్ఞమని చెప్పినాడుగాని అగ్నిహోత్రములో నేతిని ఆహుతిచేయుట యజ్ఞమని చెప్పలేదనియే మా వాదము. (౩-వ అధ్యాయములోని ౨-వ శ్లోకమునుండి 16 వరకు చూడుడు) ఈ విషయములో ప్రపంచ ప్రఖ్యాతి పొందిన శ్రీ రామతీర్థుల వారేమి చెప్పుచున్నారో చూడుడు.

వైదాంతికమైన వైదికభాషననుసరించి ఏకవచనంలో చెప్పాలంటే, దేవతలంటే ఒకవ్యక్తికి, తేజాన్ని లేక ప్రాణను, యిచ్చేశక్తులని చెప్పాలి. దీనినే బహువచనంలో చెప్పాలంటే విశ్వానికి తేజాన్ని లేక ప్రాణనిచ్చేశక్తులని చెప్పాలి. ఉదాహరణకు, కన్నుఒకవ్యక్తికి వెలుగునిచ్చునది కాబట్టి, ఏకవచనంలో చెప్పాలంటే కన్ను దేహమునకు అధిదేవతని చెప్పాలి. దానినే బహువచనంలో చెప్పాలంటే విశ్వమునకు వెలుగునిచ్చునదికాబట్టి విశ్వమూర్తికి సూర్యుడధిదేవతని చెప్పాలి, అదేవిధముగా సర్వబాహువులలో నున్నసమిష్టిశక్తికి యింద్రుడని సాంకేతికంగా చెప్పబడింది. దేహమునకు యింద్రియములు అధిదేవతలని, యేఅర్థంలో చెప్పబడిందో, బ్రహ్మాండమునకు సూర్యచంద్రవాయ్వాదిశక్తు లధిదేవతలని ఆ అర్థంలోనే చెప్పబడింది. దీనినిబట్టి యజ్ఞంలో దేవతల కర్పణచేయటమంటే, వ్యక్తిగతమైన తన్ను సమష్టిగతమైన సమాజమునకు అర్పణచేసుకోవటం. దీనినే ఉదాహరణపూర్వకముగా చెప్పాలంటే, తన యింద్రియములలో ప్రతిఒక్కటి చేయు పనియు; తన మేలునకే ఎట్లు చేయుచుండునో, అట్లే తానీ విశ్వశరీరములోని ఒక్క యింద్రియమునినియు, నే నేపనిని చేయబూనినను, విశ్వశ్రేయస్సునకు సంబంధించిన కార్యములనే,

చేయబడునుననియు విశ్వసించి పని చేయటం. యిదే అర్పణము, లేక యజ్ఞము. ఈ విషయాన్నే క్లుప్తంగా చెప్పాలంటే, యజ్ఞము ద్వారా దేవతలను తృప్తిపరచటమంటే, తనహస్తాలతో చేయబడు ప్రతికార్యమును సర్వప్రాణుల శ్రేయస్సుకొరకై అర్పణచేయటం దీనినే యింద్రయజ్ఞమంటారు. అట్లే తననేత్రాల ప్రయోజనాన్ని సర్వప్రాణి లోకాని, కల్పించటమే ఆదిత్య యజ్ఞమని చెప్ప బడింది. అట్లే తన మనస్సుయొక్క ప్రయోజనాన్ని అందరి మేలుకు ఉపయోగపడునట్లు చేయటమే బ్రహ్మయజ్ఞం. యిదే వేదాంతం. ఓ హిందూదేశమా! యిది ఆచరిస్తే ఆచరించు. లేదా మరణించు. ఎందుకంటే ఎన్నివిధముల ఆలోచించినా యజ్ఞమనేదానికి యింతకంటే మహోపరమార్థం లేదు.

కొందరు యజ్ఞానికి ముఖ్యలక్షణము హవిస్సంటారు. హవిస్సు గాలిని నిర్మలంచేస్తుందనియు, మంచిపరిమళాన్నికూడా యిస్తుం దనియు, అందుచేత యజ్ఞాలను విధిగా చేయాలంటారు. నిజానికి యితర పరిమళములవలెనే ఈ పరిమళములుకూడ మన అంత ర్భావాన్ని రంజింపజేస్తాయి. యదార్థాన్ని చెప్పాలంటే ఉద్రేకా న్నిచ్చే ఈ పరిమళములు మన శక్తిని తీసుకుంటాయిగాని తిరిగి యివ్వలేవు. హవిస్సునుండి ఆహ్లాదకరమైన వాసన కొద్దిగానే వస్తుంది. ఎక్కువగా వచ్చేది బొగ్గుపులుసువాయువే సుమా? యిది అపాయకరము. ఒకప్పుడు భారతదేశంలో జనాభాకంటే అడవులు ఎక్కువగా వుండేవి. ఆ రోజులలో నేయి మొదలగు పదార్థాలు అగ్నిలో వ్రేల్చటంవల్ల వచ్చిన బొగ్గుపులుసువాయువు సస్యాలకు సహాయపడివుండవచ్చును. కాని యిప్పుడు జనాభా పెరిగింది. కాబట్టి యిప్పటి వాతావరణములో కావలసినంత బొగ్గుపులుసు వాయువుంది. ఇదిమానవులకునష్టము కలుగచేస్తుంది.

ఇప్పుడు ఇండియాకు కావలసినది ప్రాణవాయువు. ఈనాడు ప్రాణులకు పుష్టికరమైన చాలినంత అన్నమును ఉత్పత్తి చేయ గలిగితే ప్రాణవాయువు లభిస్తుందనిగదా నిరూపించుచున్నారు?

ఇప్పటికి అరువదిసంవత్సరములనాడే, శ్రీరామతీర్థులవారు పైవిధముగా చెప్పియుండగా, ఈనాటి జనాభానుబట్టి యజ్ఞాలు సుతరాం పనికి రావని వేరుగ చెప్పనక్కరలేదుగదా ? ఈ పరిస్థితులలోకూడ, యజ్ఞములు చేయవలసినవని వాదించువారు సమాజమున కెంతటి ఉపకారులో పాఠకులే నిర్ణయింపవలసియున్నది.

ఆర్యసమాజకులు చేయు మహాకవాదమేమనగా• గీతాసిద్ధాంతము లాచరణయోగ్యములైనవేగాని, నేనేకర్తను, నన్నే అర్చింపుమను మాటలు మాత్రము స్వార్థముతోగూడినవనియు, కారణమేమనగా సృష్టినియామకుడు ఈశ్వరుడేగాని శ్రీకృష్ణుడు కాడనియు వీరు వాదించెదరు. ఈవాదమునకు విరుద్ధముగా, శ్రీకృష్ణుడే వైకుంఠవాసుడనియు, ఆయన నర్చించినవారికే వైకుంఠమనియు ద్వైతవాదులు వాదించెదరు. ఈ వాదములు రెండును అవివేకమైనవేయని మా అభిప్రాయము. మా అభిప్రాయమే కాదు,

నేనన ఎవరు?

అను విషయములో స్వార్థపరులైన మతవాదులిట్టి అవివేకమైన వాదనలు చేయుదురనియే గీతాకారుడు. " నేనను " ఈ ఒక్క పదమునుగురించి వివరించుటకొరకే గీతాపరిబోధ సమయములో దాదాపు సగముకాలమును ఖర్చుపెట్టినాడు. అంతేకాదు, వ్యాసులవారీ ఒక్క విషయమును పరిచయము చేయుటకొరకే మూడు అధ్యాయములను (9, 10, 11) ప్రత్యేకించినాడనిన శ్రీకృష్ణ వ్యాసభగవాను లీ విషయమున కెంతటి ప్రాముఖ్యత నిచ్చినారో స్పష్టపడుచున్నదిగదా ? నేనను పదమునకు గీతాకారుడెటువంటి నిర్వచనము చేయుచున్నాడో చూడుడు.

అర్జునా ! ఎట్లు అంతటను సంచరించు గొప్పదియగు వాయువు ఆకాశమునందు నిలిచియున్నాడో, అట్లే సమస్తభూతములయందును నేనున్నాననితెలియుము(9-6) సమస్త భూతములు ప్రళయకాలమున నా ప్రకృతియందు చేరగా సృష్టికాలమున మరల నేను పుట్టించు చుందును (9-7) ఈజగత్తునకు నేనేగతిని, భరించువాడను, సాక్షిని, వాసస్థానమును, ఆధారుడనై యున్నాను. (9-18) మరియు మృత్యువును, సత్తును, అసత్తును నేనే. నేనే వర్షమును వేడిమిని యిచ్చుచున్నాను (9-19).

దీనినిబట్టి సర్వములో ప్రకాశించుశక్తికి పర్యాయపదముగ నేనను పదమును ప్రయోగించినాడో, వ్యక్తిగతముగ కానే దేవుడనని చెప్పినాడో, ప్రజ్ఞావంతులేనిర్ణయింపవలసియున్నది. విశ్వమూర్తికి, పర్యాయపదముగ నేనను పదము నేల ప్రయోగింపవలయునని పాఠకులు ప్రశ్నింపవచ్చును. తత్త్వోపదేశము చేయునప్పుడు విశ్వమూర్తికి పర్యాయపదముగ నేనను పదమును ప్రయోగించెదరని వేదాంతగ్రంథపరిచయస్థులకు తెలియనిది కాదుగదా ? ఉదాహరణకు ముక్కోటి ఆంధ్రమునుఙవుల కథమాన గ్రంథమైన సీతారామాంజనేయములో శ్రీరాముడు ఆంజనేయునకు తత్త్వో పదేశము చేయుచు విశ్వమూర్తిని గురించి యేమి చెప్పుచున్నాడో చూడుడు.

కం॥ సర్వోపాధిస్థుడనై
సర్వవ్యాపారములు వెసంజేయుచు త
త్సర్వమునందు వెలింగెడు
సర్వాత్ముడ నేన జుమ్ము సజ్జనతిలకా.

కం॥ నేననిన దనువునకు, నభి
మానమునకు నర్థమగు ప్రమాదమువలనం
గాన యివి రెండనర్థము
లౌనేనన, నేన, కేవలాత్ముడ ననఘా.

ఇంతకంటె ప్రమాణమేమికావలయును? అంతమాత్రమున గీతా కారుడు వ్యక్తిగతముగ నేనను పదమును ప్రయోగించలేదని మా అభిప్రాయము కాదు. అయితే నేనను పదమును యే సమయములో వ్యక్తి గతముగ ప్రయోగించినాడో గీతలో స్పష్టముగనే నిరూపించబడినదని మా వాదము. ఉదాహరణ కీ శ్లోకములను చూడుడు.

శ్లో॥ నమేపార్థాస్తికర్తవ్యం, త్రిషులోకేషుకించన
నానవాప్తమవాప్తవ్యం, వర్తఏవచకర్మణి. 3-22.

ఈ శ్లోకములో నేననుపదమును వ్యక్తిగతముగ ప్రయోగించినాడు కాబట్టియే, నాకు ముల్లోకములలో పొందనివిగాని, పొందవలసినదిగాని లేదనియు. అయిననునేను సమాజక్షేమముకొరకై నిరంతరము నిష్కామముగ కర్మను చేయుచున్నాననియు వివరించినాడు గదా? ఈ శ్లోకమును చూడుడు.

శ్లో॥ యత్కరోషియదశ్నాసి యజ్జుహోషిదదాసియత్
యత్తపస్యసికౌంతేయ తత్కురుష్వమదర్పణం. 9-27

ఈ శ్లోకమును విశ్వమూర్తి పరముగా చెప్పినాడు కాబట్టియే, నీ శ్రమఫలితములను, నీవు భోగించు భోగములను నీవు చేయు దానములను సమాజాభివృద్ధికొరకై సమర్పింపవలసినదిగా హెచ్చరించుచున్నాడు. ఒక వేళ ఈ శ్లోకమునుకూడ వ్యక్తి పరముగనే చెప్పినాడనిన మొదటిశ్లోకములో నేనేమియు ప్రతిఫలమాశింపకుండగనే కర్మచేయుచున్నానని చెప్పిన తానే ఈ శ్లోకములో నీ శ్రమఫలితమును నీభోగములను, నాకేకట్టబెట్టవలసిన దని చెప్పునంతటి మూర్ఖుడాయని మా ప్రశ్న? ఈ సందర్భములో పైవ వాదులిట్లు ప్రశ్నించెదరు

శ్లో॥ పత్రం పుష్పం ఫలంతోయం, యోమే భక్త్యా ప్రయచ్ఛసి
తదహం భక్త్యుపహృతమశ్నామి ప్రయతాత్మనః 9-26.

అనగా భక్తితో, పత్రముగాని, ఫలముగాని, జలముగాని, నాకు

అర్జునా ! ఎట్లు అంతటను సంచరించు గొప్పదియగు వాయువు ఆకాశమునందు నిలిచియున్నదో, అట్లే సమస్తభూతములయందును నేనున్నానని తెలియుము(9-6) సమస్త భూతములు ప్రళయకాలమున నా ప్రకృతియందు చేరగా సృష్టికాలమున మరల నేను పుట్టించు చుందును (9-7) ఈజగత్తునకు నేనేగతిని, భరించువాడను, సాక్షిని, వాసస్థానమును, ఆధారుడనై యున్నాను. (9-18) మరియు మృత్యువును, సత్తును, అసత్తును నేనే. నేనే వర్షమును వేడిమిని యిచ్చుచున్నాను (9-19).

దీనినిబట్టి సర్వములో ప్రకాశించుశక్తికి పర్యాయపదముగ నేనను పదమును ప్రయోగించినాడో, వ్యక్తిగతముగ తానే దేవుడనని చెప్పినాడో, ప్రజ్ఞావంతులేనిర్ణయింపవలసియున్నది. విశ్వమూర్తికి, పర్యాయపదముగ నేనను పదము నేల ప్రయోగింపవలయునని పాఠకులు ప్రశ్నింపవచ్చును. తత్త్వోపదేశము చేయునప్పుడు విశ్వమూర్తికి పర్యాయపదముగ నేనను పదమును ప్రయోగించెదరని వేదాంతగ్రంథపరిచయస్థులకు తెలియనిది కాదుగదా ? ఉదాహరణకు ముక్కోటి ఆంధ్రముముక్షువుల కభిమాన గ్రంథమైన సీతారామాంజనేయములో శ్రీరాముడు ఆంజనేయునకు తత్త్వో పదేశము చేయుచు విశ్వమూర్తిని గురించి యేమి చెప్పుచున్నాడో చూడుడు.

కం॥ సర్వోపాధిస్థుడనై
సర్వవ్యాపారములు వెసం జేయుచు త
త్సర్వమునందు వెలింగెడు
సర్వాత్ముడ నేన యుమ్మ సజ్జనతిలకా.

కం॥ నేననిన దనువునకు, నభి
మానమునకు నర్థమగు ప్రమాదమువలనం
గాన యివి రెండనర్థము
లౌనేనన, నేన, కేవలాత్ముడ ననఘా.

ఇంతకంటె ప్రమాణమేమికావలయును? అంతమాత్రమున గీతాకారుడు వ్యక్తిగతముగ నేనను పదమును ప్రయోగించలేదని మా అభిప్రాయము కాదు. అయితే నేనను పదమును యే సమయములో వ్యక్తిగతముగ ప్రయోగించినాడో గీతలో స్పష్టముగనే నిరూపించబడినదని మా వాదము. ఉదాహరణ కీ శ్లోకములను చూడుడు.

శ్లో॥ నమేపార్థాస్తికర్తవ్యం, త్రిషులోకేషుకించన
నానవాప్తమవాప్తవ్యం, వర్తఏవచకర్మణి. 3-22,

ఈ శ్లోకములో నేననుపదమును వ్యక్తిగతముగ ప్రయోగించినాడు కాబట్టియే, నాకు మూల్లోకములలో పొందనిదిగాని, పొందవలసినదిగాని లేదనియు. అయిననునేను సమాజక్షేమముకొరకై నిరంతరము నిష్కామముగ కర్మను చేయుచున్నాననియు వివరించినాడు గదా? ఈ శ్లోకమును చూడుడు.

శ్లో॥ యత్కరోషియదశ్నాసి యజ్జుహోషిదదాసియత్
యత్తపస్యసికౌంతేయ తత్కురుష్వమదర్పణం. 9-27

ఈ శ్లోకమును విశ్వమూర్తి పరముగా చెప్పినాడు కాబట్టియే, నీ శ్రమఫలితములను, నీవు భోగించు భోగములను నీవు చేయు దానములను సమాజాభివృద్ధికొరకై సమర్పింపవలసినదిగా హెచ్చరించుచున్నాడు. ఒక వేళ ఈ శ్లోకమునుకూడ వ్యక్తిపరముగనే చెప్పినాడనిన మొదటిశ్లోకములో నేనేమియు ప్రతిఫలమాశింపకుండగనే కర్మచేయుచున్నానని చెప్పిన తానే ఈ శ్లోకములో నీ శ్రమఫలితమును నీభోగములను, నాకేకట్టవెట్టవలసినదని చెప్పునంతటి మూర్ఖుడాయని మా ప్రశ్న? ఈ సందర్భములో వైదవాదులిట్లు ప్రశ్నించెదరు

శ్లో॥ పత్రం పుష్పం ఫలంతోయం, యోమే భక్త్యా ప్రయచ్ఛసి
తదహం భక్త్యుపహృతమశ్నామి ప్రయతాత్మనః 9-26.

అనగా భక్తితో, పత్రముగాని, ఫలముగాని, జలముగాని, నాకు

సమర్పించవలసినదని గీతాకారుడు చెప్పలేదాయని వారు ప్రశ్నించెదరు. దేవునిపేరుమీద కట్నములను, కానుకలను, పూజారులకో, ప్రతిష్ఠలకో, ధర్మకర్తలకో, చెందజేయుట విశ్వనాథుని సేవయని గీతాకారుడు చెప్పలేదు. మానవుడు తనస్వభావానుగుణ్యమైన కర్మలయందు పాల్గొనుచు విశ్వమూర్తికి అనగా సమాజపురుషునకా ఫలితమును అర్పించుటే సిద్ధియని చెప్పినాడు. ఈ శ్లోకమును చూడుడు.

శ్లో॥ స్వేస్వేకర్మణ్యభిరతః సంసిద్ధిం లభతేనరః
స్వకర్మణా తమభ్యర్చ్య సిద్ధింవిందతి మానవః 18-45.

ఇంతకంటె ఉదాహరణ మేమి కావలయును? గీతాకారుడే యననేల! హిందూజాతికి అత్యంత ప్రీతిపాత్రములై నిత్యపారాయణ చేయబడుచున్న భారత భాగవత రామాయణములుకూడ ఈ సత్యమునే చాటుచున్నవి. ఉదాహరణకు ధర్మజుని అశ్వమేధయాగశాలవద్దకు వచ్చిన ముంగిస, ధర్మరాజులవారితో నీవు అంతులేని ధనధాన్యములను ఖర్చుచేసి లక్షలాది బ్రాహ్మణ్యమునకు నిరతాన్న కనక వస్త్ర దానములు చేసినను, వుంఛవృత్తి (రాలిన వెన్నుల ధాన్యమును యేరుకొని జీవించు వృత్తి) చేత జీవించు సక్తుప్రస్థుడు ఒక్క అతిథికి ఒక్కసారి భోజనము పెట్టిన దానివిలువలో సహస్రాంశముకూడ నీకు పుణ్యమురాదని యెందుకు ఆక్షేపించినది? కష్టార్జితమునుండి ఒక్క ప్రాణికైన సహాయపడుటే మానవుని ముఖ్యకర్తవ్యమని నిరూపించుటకేగదా భారతకారు డీ కథను చెప్పినది? అట్లే, అగస్త్యులవారు భరతుని సైన్యమునకు మంత్రప్రభావముచే దేవతలుకూడ ఆశ్చర్యపడునట్టి విందును చేసినారుగదా? ఆ కథను విస్మరించి, రామునకు శబరి యిచ్చిన ఎంగిలి రేగుపండ్ల కథనే సమాజమింతకాలము ఎందుకు జ్ఞప్తిలో పెట్టుకొన్నది? మంత్ర తంత్రములతో ఆర్జించిన ధనమునకును, కష్టార్జితముతో కూర్చిన ధనమునకును గల వ్యత్యాసమునుగుర్తించుటచేతనేగదా? అంతమాత్రమేల! రంతిదేవుడు

భార్యాపిల్లలతో తింటికిలేక నలుబది దినములు తిరిగి తిరిగి ఎట్టకేలకు వారి కుటుంబమునకు ఒక్కొక్కటకు సరిపడు అన్నపానీయములను మాత్రము సంపాదించుకొని వచనము చేసుకొని భుజింపదలచినంతలో, బ్రాహ్మణ, శూద్ర జాతులకు సంబంధించిన అతిథులు రాగా, వారికా పదార్థమంతయు యిచ్చినదేగాక, అంతలో కుక్కల గుంపుతో ఒక ఛండాలుడువచ్చి ఆహార మర్థింప,

ఉ. అన్నముతేదు కొన్ని మధురాంబువులున్నవి త్రావుమన్న ర
మ్మన్న శరీరధారులకు నాపదవచ్చిన వారి యాపదల్
గ్రన్నన మాన్చి వారికి సుఖంబులు చేయుటకన్న నొండు మే
లున్నదె ?.... ....

అని మిగిలిన నీటినికూడ ఎందుకు దానము చేసెనని భాగవతము చెప్పుచున్నది ? ఈ కథలు మానవసేవయే మాధవసేవయని చెప్పుచున్నవో, విగ్రహార్చనలే విష్ణుసేవయని నిరూపించుచున్నవో, పాఠకులే నిర్ణయింపవలసియున్నది ? ఈ సందర్భములో వైష్ణవాదులు మరొక వాదమునుకూడ చేయుదురు. అదేమనగా శ్రీకృష్ణుడు భగవంతుడగుటచేతనే, శ్రీకృష్ణుడు చెప్పుచున్నాడని వ్రాయవలసివచ్చినప్పుడెల్లను " భగవానువాచ " యని వ్యాసులవారు వ్రాయుచు వచ్చినారనియు, అంతమారమేల ! శ్రీకృష్ణోపదేశములకు భగవద్గీత యని నామకరణము చేయుటలోనే శ్రీకృష్ణుడు భగవంతుడని స్పష్టపడుచున్నదనియు వారు వాదించెదరు. వ్యాసులవారు శ్రీకృష్ణోపదేశములకు భగవద్గీతయనియే కాదు, గీత, భగవద్గీత,ఉపనిషత్తులు, బ్రహ్మవిద్య, కృష్ణార్జున సంవాదమనికూడ నామకరణములుంచినట్లు గీతలోని ప్రతి అధ్యాయాంతములోని గద్యయే నిరూపించుచున్నది గదా ? ఒకే ఒక గ్రంథమున కిన్ని నామకరణము లెందుకు చేసినారో చూతము.

గీతానామములు

ఈనాడు ప్రచారములో లేకుండపోయిన గీతాసిద్ధాంతముల నొకప్పుడు సమాజమనుసరించుచూ వచ్చినదనియు, దానినే యిప్పుడు నీకు బహిర్గతము చేయుచున్నాననియు, గీతాకారుడు నాలగవఅధ్యాయ ప్రారంభములో చెప్పినదానినిబట్టియే గీతయన " బహిర్గతము చేయబడిన " అను అర్థమునే తెలియజేయును కాబట్టి, వ్యాసులవారీ గ్రంథమునకు గీతయని నామకరణము చేసినారని తెలియవలసియున్నది. ఇంక గీతను భగవద్గీతయని ఎందుకు పిలిచినారో చూతము. పతంజలిమహర్షి "అవిద్యాస్మితా రాగద్వేషాభినివేశాః క్లేశాః" అనగా అవిద్య, అస్మిత, రాగద్వేషములు, అభినివేశము, అను నాలుగులక్షణములు గలిగినదే క్లేశమని చెప్పినాడు గదా ? ఈ క్లేశములకు ప్రతిద్వంధులైన భగవద్గుణములేమనగా —

శ్లో॥ ఐశ్వర్యస్య సమగ్రస్య వీర్యస్య యశసః శ్రియః
జ్ఞానవైరాగ్యయోశ్చైవ. షణ్ణాంభగఇతీరణా.

అనగా, ఐశ్వర్యము, జ్ఞానము, వైరాగ్యము, ధైర్యము, యశస్సు, శ్రీ, లను ఆరుగుణముల సంపుటిని భగవద్గుణములనిగదా ఈశ్లోకము నిరూపించుచున్నది? యిప్పుడు చూడుడు! క్లేశగుణములలో నొకటగు అవిద్యకు (తెలియని తనమునకు) దైవగుణములలో నొకటగు జ్ఞానము ప్రతిద్వంది గదా ? ఎందుచేతననగా జ్ఞానము అవిద్యను పారదోలునుగదా ? అట్లే రాగద్వేషములకు వైరాగ్యమును, అస్మితకు (సంకుచిత్వములేక స్వార్థము) ఐశ్వర్యమును,(విశాలత్వము-సమాజమే నేననుభావము)అభినివేశమునకు (పిరికితనము) ధైర్యమును, ప్రతిద్వందులే కదా ? ఈ విధముగా భగవద్గుణములలోని నాలుగు గుణములతో క్లేశగుణములు నాలుగును నిర్మూలింపబడినచో అట్టివానికి యశస్సును, శ్రీ యనగా సుఖశాంతులును, వాటంతటవియే వచ్చుననిగదా శాస్త్రనిర్ణయము ? అట్టి దైవ

గుణములను వివరించు గ్రంథమగుటచేతనే వ్యాసులవారు గీతకు భగవద్గీత అని పేరుపెట్టినారని తెలియవలసియున్నది. ఇంక గీతను ఉపనిషత్తులని ఎందుకు చెప్పవలసివచ్చినదనగా—

"సర్వే అర్థాఉపనిషీదన్తస్యామితి ఉపనిషత్"

అను సూత్రము, మానవుని అభ్యుదయ నిశ్శ్రేయసములకు సంబంధించిన మాటలే ఉపనిషత్తు లనబడునని నిరూపించుచున్నది గనుక, గీతావాక్యము లట్టివికాబట్టియే గీతకు వ్యాసులవారు ఉపనిషత్తులని పేరు పెట్టినారుగాని, గీత వేదోపనిషత్తుల ననుసరించి వ్రాయబడినవి కాదని తెలుసుకొనవలసియున్నది, ఇంక బ్రహ్మవిద్య యని ఎందుకు నామకరణము చేయవలసివచ్చినదనగా త్రిమతకర్తలునూ, బ్రహ్మమునుగురించి ఒకరు విశ్వమే బ్రహ్మమనియు, మరొకరు విశ్వమును నియమించు శక్తియే బ్రహ్మమనియు, మరొకరు ఈ రెంటికి కారణమైన అవ్యయ శక్తియే బ్రహ్మమనియు వాదులాడుచున్నారు కాబట్టి, వారిని సమన్వయపరచుటకై ప్రబోధించబడినది కాబట్టియే, గీతకు బ్రహ్మవిద్యయని నామకరణము చేయబడినదని తెలియవలయును. (1) ఇంక గీతను యోగశాస్త్రమని ఎందుకు పిలిచినారో చూతము,

ఒక పని చేయవలయునన్న, క్రియ చేయుట, ఆపనియందు భక్తి శ్రద్ధలు కలిగియుండుట, దానివల్ల కలుగుప్రయోజనమును తెలుసుకొనియుండుట, ఆ పని యెట్లు చేయవలయునని ఆలోచన చేయుట. మనస్సు

(1) "మహత్ బ్రహ్మ" అనుపదముతో శౌతతవాదుల బ్రహ్మమును, "అక్షరం బ్రహ్మపరమం" అనుపదములో ద్వైవవాదులబ్రహ్మమును, "అనాది మత్పరంబ్రహ్మ. నసత్తన్నాస దుచ్యతే" అనుపదముతో అద్వైతులబ్రహ్మమును అంగీకరింపుచునే. ఈ బ్రహ్మములు పేరు వేరు కావనియు. మూటి సముష్టినే బ్రహ్మమనవలసియున్నదనియు గీతాకారుడు. నిరూపించినాడు.

నాపనియందు కేంద్రీకరించుట, పట్టువల కలిగియుండుట, అవసరమే కాబట్టి, కర్మ, భక్తి, జ్ఞాన, మంత్ర, లయ, హఠ,సాధన లవసరమని అంగీకరించుచు, అవి సాధనలేగాని యోగములు కావనియు, యోగ మనున దొక్కబుద్ధికే వర్తించుననియు వివరించుచు సర్వసాధనల ప్రయోజనములనుగురించి నిరూపించినారు. కాబట్టియే గీతకు వ్యాసుల వారు యోగశాస్త్రమని పేరుపెట్టినారని తెలియవలసియున్నది,

ఇంక శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదేయని ఎందుకు పేరుపెట్టినారనగా పైవగుణములుగలవాడగుటచేతనే శ్రీ భగవానువాచ యని వ్రాయబడి నదిగాని, గీతాసంబంధమైన ప్రశ్నోత్తరములు జరిగినది శ్రీకృష్ణార్జును లకే సుమాయని తెలియజేయుటకొరకే, శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదేయని నామ కరణము చేసినాడని మా అభిప్రాయము,

అంతేకాదు, దంపకులైన మతవాదులు శ్రీకృష్ణుని భగవంతునిగా, చిత్రించెదరనికూడ హెచ్చరిక చేసియున్నాడని మా అభిప్రాయము. నిజమునకు, శ్రీకృష్ణుడు, నాలుగుచేతులలో, శంఖు, చక్ర, గదా, పాఙిగ, అర్జునునకు దర్శనమిచ్చినట్లొక శ్లోకమును సృష్టించి 700 శ్లోకములతో గూడిన గీతలోని పదకొండవ అధ్యాయములోని నలుబదిఆరవ శ్లోకముగ జొప్పించి గీత 701 శ్లోకములు గలదని ప్రచారము చేసిన ఈ ద్రోహు లవకాశమున్న యింకెంతపని చేయరు? శ్రీకృష్ణుడు భగవంతుడను అభిప్రాయములేనిచో వ్యాసులవారేల భగవానుడని సంభోదించినాడని పాఠకులు ప్రశ్నింపవచ్చును. పైన చెప్పిన పైవగుణములు గలవారిని భగవంతులనిపిలచినట్లు, పురాణములలో వ్యాస, వశిష్టాది ఎందరిపేర్లను మనము చూచుట లేదు? అంతదూరమేల? రామకృష్ణ పరమహంస, రమణమహర్షులదగ్గరనుండి, మెహర్‌బాబాలవరకుగల పుణ్యపురుషుల నెందరిని మనము భగవాన్ అనిపిలుచుట లేదు? అట్లే శ్రీకృష్ణుడు భగ

వాన్ అని పిలువబడినాడని తెలియవలసియున్నది ? ఈ సందర్భములో మతవాదులొక ప్రశ్న వేయవచ్చును. అదేమనగా, కర్మ, భక్తి, జ్ఞానాదులు సాధనలేగాని, యోగములు కావని వాదించుట కేవల మవివేక మనియు, గీతాకారుడు పదునెనిమిది యోగములను గురించి గీతలో వివరించలేదా యనియు, వారు వాదించెదరు. వారి వాదములో యెంత వరకు సత్యమున్నదో చూతము.

యోగము

"యోగః శ్చిత్తవృత్తినిరోధః" "యుజతీతియోగః" "యోగస్స న్నహనోపాయజ్ఞాన సంగతి యుక్తిషు" అను సూత్రములు యోగమన ఉపాయము, జ్ఞానము, యుక్తి, కూడిక, నిరోధము, సంగతి, అను అర్థములను తెలియజేయుచున్నవి గనుక, వ్యాసులవారు "సంగతి" అను అర్థములోనే యోగమను పదమును ప్రయోగించినారని చెప్పవలసియున్నది. ఎందుచేతననగా, యోగమన చిత్తవృత్తుల నరికట్టునదను అర్థము చెప్పుకున్నచో, అర్జునుని దుఃఖ కథను సంబంధించిన విషాదయోగముకూడ ఆత్మశాంతిని సమకూర్చునని చెప్పవలసియున్నదిగదా ? అందుచేత, ఆ అర్థములో ప్రయోగించలేదనియు గీతలోని మొదటి అధ్యాయములో విషాదమునకు సంబంధించిన సంగతియు, రెండవఅధ్యాయములో జ్ఞానమునకు సంబందించిన సంగతియు, మూడవ అధ్యాయములో కర్మకు సంబంధించిన సంగతియు, ఈ విధముగా అధ్యాయమున కొక సంగతి వివరించబడియున్నది కాబట్టి, యోగమన సంగతను అర్థములోనే వ్యాసులవారు ప్రయోగించుచూ వచ్చినారని నిర్ణయింపవలసియున్నది.

ఇంక గీతాకారుడీ యోగమను పదమును యే అర్థములో ప్రయోగించినాడో చూతము. గీతావ్యాఖ్యానకర్తలలో అనేకులు తలచినట్లు

యోగమన కర్మయనిగాని జ్ఞానమనిగాని, ధ్యానమనిగాని, తపస్సనిగాని, గీతాకారు డంగీకరించినదో,

శ్లో॥ తపస్విభ్యో ఽధికోయోగీ, జ్ఞానిభ్యోఽపిమతోధికః
కర్మిభ్యశ్చాధికోయోగీ, తస్మాద్యోగీభవార్జున. 6-46.

శ్లో॥ వేదేషుయజ్ఞేషుతపస్సు చైవ, దానేషుయత్పుణ్యఫలం ప్రదిష్టం.
అత్యేతితత్సర్వమిదంవిదిత్వా యోగీపరం స్థానముపైతిచాద్యం 8-28.

అనగా, కర్మ, జ్ఞాన, భక్తి, తపస్యాది సాధనలకంటె యోగము శ్రేష్ఠమైనదనియు, అందుచేత నీవు యోగివి కమ్మనియు ఎందుకుచెప్పును? అంతమాత్రమేల ! కర్మ, జ్ఞానములు వేరువేరని తలచువారు పసిబిడ్డల వంటివారని యేల చెప్పును ? (1) ఈనాటివరకు వెలువడిన గీతా వ్యాఖ్యానములలో శ్రీ వినోభావేగారొక్కరు మాత్రము ఖర్జూముక్క యొక్క మాధుర్యము, దానిఆకారము, బరువు ఎట్లు వేరువేరుకావో, అట్లే కర్మ భక్తి జ్ఞానములు వేరువేరు కావను సత్యమును తెలియజేసినారు. కర్మ, భక్తి, జ్ఞానముల సమష్టినికూడ యోగమనరాదనియే మా అభి ప్రాయము. కారణమేమనగా గీతాకారుడు

శ్లో॥ యోగస్థ కురుకర్మాణి, సంగత్యక్త్వాధనంజయ
సిద్ధ్యసిద్ధ్యోస్సమోభూత్వా, సమత్వం యోగఉచ్యతే. 2-48.

అనగా చేయబడు కర్మలు సిద్ధించినను సిద్ధింపకున్నను సమత్వ ములో నుండుటయే యోగమనిగదా నిరూపింపుచున్నాడు ? ఇప్పుడు నిర్ణ యింపుడు? యోగమన సమత్వమైనప్పుడు సమత్వము కావలసినది దేనికి ? విషమత్వము చెందిన బుద్ధికా? బుద్ధ్యానుసారముగ ప్రవర్తించు కర్మ, భక్తి, జ్ఞానములకా? ఉదాహరణకు అర్జునుడు యుద్ధమును చేయనని

(1) " సాంఖ్యయోగౌ పృథగ్బాలాః ప్రవదంతినపండితాః "
" ఏకం సాంఖ్యంచయోగంచ యఃపశ్యతిసపశ్యతి "

నిరాకరించినది బుద్ధి నిశ్చయములేకనా ? యింద్రియములు నిరాకరించి నందువల్లనా ? బుద్ధి నిశ్చయములేకనేగదా? అందుచేతనేగదా గీతాకారుడు

శ్లో॥ ఏషాతేఽభి హితాసాంఖ్యే బుద్ధిర్యోగే త్విమాంశ్రుణు
బుద్ధ్యాయుక్తోయయా పార్థ. కర్మబంధం ప్రహాస్యసి. 2-39.

అనగా నీకు జ్ఞానయోగమునుగురించి చెప్పితినిగదా ? ఐనను ఎవ్వనిబుద్ధి సమత్వముతో నుండదో, అట్టివాడెంతటి మంచిమార్గమును గురించి విన్నను, అనుసరింపనేరడు కాబట్టి. నీకు బుద్ధియోగమును, అనగా సమత్వమునుగురించి చెప్పెదను వినుమని హెచ్చరించినాడనియే గదా దీని అర్థము ? అంతేకాదు! నీ బుద్ధి ఎందుకు విషమించినదనగా! వేదములలోని అతిశయోక్తులతో గూడిన వివిధలోకభోగములనుగురించి వినుటచేతనేననియు (1) ఎప్పుడు అవివేకరూపమైన, ఆ మోహము తొలగి, నీబుద్ధి పరిశుద్ధమగునో, అప్పుడే నీవు సమత్వమును పొందగలవని గదా (2) హితోపదేశము చేసినది ? అంతమాత్రమేల ? నాబుద్ధి కార్పణ్యదోషముచేత విషమించినది కాబట్టి నీ శిష్యుడనయ్యెదను, నా బుద్ధి సమత్వమునుగురించి తెలుపవలసినదనిఅడుగుటయేగాక, (2-7) బుద్ధిసమత్వమును పొందినవాని నడపడిక లెట్లుండునని అర్జును డడిగిన దానినిబట్టియు (2-5-4) ప్రబోధానంతరమున నీ బుద్ధి వ్యామోహము తొలగిపోయినదా ? యింక నీ కర్తవ్యమును నెరవేర్చెదవాయని శ్రీకృష్ణుడు ప్రశ్నించినదానినిబట్టియు (18-72) నీఅనుగ్రహముచేత నా మోహమెల్ల తొలగిపోయి నా సందేహములన్నియు నశించిపోయినవనియు.

---

(1) శ్లో॥ శ్రుతివిప్రతి పన్నా తే. యదాస్థాస్యతి నిశ్చలా
సమాధావచలాబుద్ధి స్తదాయోగ మవాప్స్యసి. 2-53.

(2) శ్లో॥ యదా తేమోహకలిలం. బుద్ధిర్వ్యతితరిష్యతి
తదాగంతాసి నిర్వేదం శ్రోతవ్యస్య శ్రుతస్యచ. 2-52.

యిప్పుడు నీవు చెప్పినట్లే యుద్ధములో పాల్గొందుననియు అర్జునుడు చెప్పినవానినిబట్టియు (18-73) గీత బుద్ధి సమత్వ యోగమునే ప్రతి పాదించినదని స్పష్టపడుచుండగా, గీతాకారుడు, కర్మ, భక్తి, జ్ఞానాది, సాధనలలో దేనినో యోగముగా, నిరూపించినాడని వాదించువారెంతటి వివేకులో ప్రజ్ఞావంతులే నిర్ణయింపవలసి యున్నది.

ప్రతికక్షులు చేయు మరొకవాద మేమనగా "నిర్దోషంహి సమం బ్రహ్మ" అనగా బ్రహ్మమను విశ్వపదార్థము యేదోషములేనిదని గీతా కారుడే చెప్పినాడుగదా? అట్టి దోషరహితమైన బ్రహ్మపదార్థమునుండి కలిగిన బుద్ధి, విషమించుటకు కారణమేమని ప్రశ్నింపుచుందురు. బ్రహ్మ మను విశ్వపదార్థము యేదోషము లేనిదైనను, నిర్మలమైన సరోవరము లోని నీరు, గాలియొక్క స్పర్శచేత అలలుగలిగి, తద్వారా, నురుగు, పాచి, నాచు, క్రిమి, యేర్పడునట్లు, ద్రవ్యములోగల వివిధ ధాతువుల సంఘర్షణలచేత, వివిధ ప్రకృతులుగా మారుటకు కారణమైనదని మా అభిప్రాయము. ఆ కారణమువల్లనే, మానవు లెల్లరును ఒకే లక్షణ ములు గల శుక్ల శోణితములవల్ల కలుగుచున్నను, వివిధ స్వభావములతో గూడి వ్యవహరించుటకు కారణమైనది. నిజమునకు శిశువు జన్మించక పూర్వమే అత డనేక సంస్కారములచేత బంధింపబడుచున్నాడని చెప్ప వలసియున్నది.

ఉదాహరణకు జీవియొక్క దేహోత్పత్తికి కారణమైన శుక్లశోణి తములలోని దోషాదోషము లా బిడ్డకు సంక్రమించుననియు, తల్లి తిను ఆహారముయొక్కయు, సంకల్పములయొక్కయు దోషాదోషము లాబిడ్డకు చెందుననియు, అంతమారమేల! ఆ శిశువు జన్మించు కాలప్రభావముకూడ ఆ శిశువును విడిచిపెట్టదనియు శాస్త్రజ్ఞులు నిరూపించుచున్నారుగదా? ఈ విధముగా శిశువు జన్మింపకపూర్వమే, శుక్రదోష, శోణితదోష,

అన్నదోష, సంకల్పదోష, కాలదోషములకా శిశువు వారసుడగు చుండగా, ఆ బిడ్డ జన్మించిన వెనుక సంక్రమించు, దేశపరిస్థితుల ప్రభావము, అట్లే యింటి పరస్థితుల, పరిసరపరిస్థితుల, స్నేహ పరిస్థితుల, ప్రభావములవంటి వెన్ని సంక్రమించునో చెప్పవలసిన దేమున్నది ? అందుచేతనేగదా గీతాకారుడు, యుక్తాహార విహారములతో బుద్ధిసమత్వమును సాధింపవలసిన దని మాటిమాటికి హెచ్చరించుచూ వచ్చినది? ఈ వాదమును భౌతిక వాదులు సైత మంగీకరించెదరని, "మన ఆలోచన లెంత అతీతమైనవని తలచినను అవి బుద్ధికి అతీతమైనవి కావని" లెనిన్ చెప్పినదానినిబట్టియు, "యింద్రియపరిజ్ఞానము హేతుయుక్త పరిజ్ఞానముగా మారుటకు బుద్ధియే ప్రధానమైనదని" మావో చెప్పినదానినిబట్టియే స్పష్టపడుచున్నదిగదా?

ఈ వాదము భౌతికవాదులకు తృప్తిని కలిగించినను,మాకుమాత్రము అంగీకారము కాజాలదనియు, ఎందుచేత ననగా, పరమాత్మ పరిశుద్ధమైన దని శ్రుతులు చెప్పుచున్నవి గనుక, అట్టి పరిశుద్ధమైన పరమాత్మను పొందుట కీ జడమై, మలినపూయిష్టమైన బుద్ధి సంస్కరణలతో మాకుపని లేదనియు, వేదాంతులు వాదింపుచుందురు. మావాద మేమనగా, పరమాత్మ యనబడు చైతన్యశక్తి, దీపము కాంతివలె, సదా నిర్మలమైనదైనప్పటికినీ, దీపపు కాంతి కావరించిన అద్దము ననుసరించియే దీపముకాంతియొక్క రంగులు మారునట్లు, అద్దమువంటి బుద్ధి ననుసరించియే చైతన్యము వ్యక్తము కావలసియున్నది కాబట్టి, బుద్ధి, నే గుణము లావరింపబడి యున్నవో, నిశ్చయములుకూడ అట్లే యుండును కాబట్టి, బుద్ధియొక్క సంస్కరణ అత్యవసరమనియే మా వాదము. ఈ వాదమును మేము యుక్తితోను, ఊహాపోహలతోను. చేయుట లేదు. ఈ విషయములో పతంజలి మహర్షి యేమిచెప్పుచున్నాడో చూడుడు.

"ద్రష్టాదృశిమాత్రః శుద్ధోఽపిప్రత్యయానుపశ్య" 2-20.

అనగా దేహసాక్షియగు అహమనబడు పురుషుడు, పరిశుద్ధుడై యున్నను, అతడు బుద్ధికావరించిన వృత్తుల ననుసరించియే ప్రవర్తింపు చుండుననిగదా నిరూపించుచున్నాడు? ఈ ప్రత్యక్ష సత్యమును నిరాకరించి మేము అచలులము, లేక అద్వైతులము, మా కీ నియమములతో పనిలేదని వాదించువారు, సమాజమున కెంతటి వేరుపురుగులవంటివారో, పాఠకులే నిర్ణయింపవలసియున్నది? ఎందుచేతననగా, నీఉద్ధరణగాని, నీ అధోగతిగాని, నీపైననే యున్నదనియు (6-6) బుద్ధిసమత్వము గలవాడే కర్మసాధకులకంటె అధికుడనియు (కర్మిభ్యశ్చాధికోయోగీ) కర్మలద్వారా కలుగు కష్టనష్టములకంటని కౌశలము యోగమునకే కలదనియు (యోగః కర్మసు కౌశలమ్) జ్ఞానమార్గీయులకంటె యోగి అధికుడనియు (జ్ఞానిభ్యోఽపిమతోధికో) హెచ్చరించుచు, యోగమన, సమత్వమేననియు (సమత్వం యోగఉచ్యతే) కాబట్టి బుద్ధి సమత్వమునకై ప్రయత్నించవలసినదనియు, (బుద్ధౌశరణమన్విచ్ఛ) వేనోళ్ళ చాటుచుండగా, మేమేదో యోగములను సాధించుచున్నామనువా రెంతటి వంచకులో గుర్తింపవలసినదిగా పాఠకులను కోరుచు, వీరికి సంబంధించిన చర్చలను ముగించి వృత్తినిబట్టి వర్ణములును, వర్ణములనుబట్టియే గౌరవా గౌరవములని, నిర్ణయించుచున్న గీతా సిద్ధాంతములెల్ల గౌరవనీయము లగునని వాదించు భౌతికవాదుల వాదములోని సత్యా సత్యములను గురించి పరిశీలింతము.

భౌతికవాద సమన్వయము

వృత్తినిబట్టియే గౌరవా గౌరవములని గీతాకారుడేకాదు, కట్టకడకు స్మృతికర్తలుకూడ ఈ వాదము నంగీకరించలేదనియే మా అభిప్రాయము. ఉదాహరణకు, శుక్రాచార్య, ఋష్యశృంగ, ఋచీక, అగస్య, రైక్య, సౌరభి, జమదగ్ని మొదలగువారు బ్రాహ్మణ వంశీకులలోని వారయ్యు, క్షత్రియస్త్రీలను వివాహమాడుటయు, అట్లే, బ్రాహ్మణవంశములో జన్మిం

చిన, బ్రహ్మిష్మతి,'కృత్వి, దేవయాని, మొదలగుస్త్రీలు క్షత్రియులను వివాహ మాడుటయు, క్షత్రియ,వైశ్య, శూద్ర వృత్తులలో జన్మించిన, విశ్వామిత్ర, తులాధార, జానశ్రుతి, మొదలగువారు బ్రాహ్మణవృత్తిలో ప్రవేశించుటలే దీనికి నిదర్శనముకదా? యింక గీతాకారునిగురించి చెప్పవలసిన దేమున్నది? తానా? వృష్ణివంశీకుడు. దీనిని విన్నదియా? సూతకులములో పుట్టినసంజయుడు. దీనిని గ్రంథస్థము చేసినదియా? చేపలపట్టువృత్తి చేయు స్త్రీకి జన్మించిన వ్యాసులవారు. దీనిని బట్టియే సర్వవృత్తులను చేయువారికిని, సర్వవృత్తులనుచేయు అధికారమున్నదని స్పష్టపడుచున్నదిగదా యని మావాదము. అంతటూరమేల!

శ్లో॥ సహజం కర్మకౌంతేయ సదోషమపినత్యజేత్
సర్వారంభాహిదోషేణ ధూమేనాగ్నిరివా వృతాః. 18-48.

అనగా పొగచేగూడిన అగ్నివలె, కర్మలన్నియు, యేదో ఒక విధమైన దోషములతో గూడినవే ననియు, యేకర్మనుగాని ప్రత్యేకముగా దోషయుక్తమైనదని చెప్పరాదనిగదా నిరూపించుచున్నాడు?

భౌతికవాదుల మరొకప్రశ్న యేమనగా, గీతారచన కాలమునాటికే పందలాది వృత్తులు (వర్ణములు) యేర్పడినట్లు చరిత్ర స్పష్టము చేయుచుండగా, నాలుగేవర్ణములని నిరూపించుట ఛాందసము కాదాయని వారు ప్రశ్నించెదరు. ఛాందసము కాదనియే మా సమాధానము. ఎందుచేత ననగా, యే దేశములోగాని, ఆనాడుగాని. ఈనాడుగాని. నాలుగేవర్ణము (వృత్తు)లున్నవని మా వాదము. ఉదాహరణకు, సమాజోన్నతికి పదార్థతత్త్వపరిశోధకు లవసరమని వేరుగ చెప్పనక్కరలేదుగదా? వైదిక సాంప్రదాయము ననుసరించి విశ్వపదార్థమునకు బ్రహ్మమని పేరున్నది కాబట్టి, వారినే మనము బ్రాహ్మణులని పిలుచుచున్నామనియు. ఒకప్పుడు వీరులోపించగా పరశురాముడు శస్త్రవృత్తిలో నున్నవారిని బ్రాహ్మణ

వృత్తిలోనికి తీసుకొన్నారనియు మన పురాణములే చెప్పుచున్నవిగదా? (1) అంతదూరమేల! స్వాతంత్ర్యము పొందిన ప్రారంభ దినములలో తమకు విరోధులైన అమెరికావారి నర్థించి, రష్యనులు సైంటిష్టులను తెచ్చుకున్నారనుటలోనే, వీరి అవసర మెంతటిదో స్పష్టపడుచున్నది గదా? యిక రెండవ వృత్తి, దేశరక్షణ; ఎన్నివృత్తులలోనివారు ఈ పనిని నిర్వర్తించినారో భారతదేశచరిత్రయే నిరూపించుచున్నదిగదా? అట్లే వ్యవసాయ వ్యాపారములను నిర్వర్తించువారును (వీరినే మనము వైశ్యులనుచున్నాము) కార్మిక కర్షక వృత్తిని చేయువారును (వీరినే శూద్రులనిరి) మాత్రమే కావలసియున్నదనియు, మిగిలినవృత్తులన్నియు పైనాలుగు వృత్తులలో నంతర్భాగములేననియు, మనస్మృతికర్త లెల్లరు కూడ యేకగ్రీవముగ నిర్ణయించియున్నారు గదా? అందుచేతనేగదా మనుమహర్షి, మనుస్మృతిలో అనేక వృత్తులవారిని పేర్కొనుచునే "నాస్తి తు పంచమః" అనిస్పష్టముచేసినది? దీనినిబట్టియే గీతాకారుడు నాలుగు వర్ణములని చెప్పినాడుగాని, స్వార్థబుద్ధితో చెప్పలేదనియే మా సిద్ధాంతము. భౌతికవాదిచేయు మరొకవాదమేమనగా గీతాకారుడింతటి విశాల హృదయముతో చెప్పినదే నిజమైనచో

శ్లో॥ శ్రేయాన్ స్వధర్మోవిగుణః పరధర్మాత్స్వనుష్ఠి తాత్
స్వభావనియతంకర్మ, కుర్వన్నాప్నోతికిల్బిషమ్. 18-47.

అనగా ఒకవృత్తిని చేయువారు మరొకవృత్తిలో ప్రవేశించినచో భయమును కలిగించునని యేల బెదరించెనని వీరు వాదించెదరు. ఈ వాదమే తప్పనియు, సమాజములో హోదా పెరుగునని, తన స్వభావమున కవగాహన గాని వృత్తిలో ప్రవేశించుట, భయమని చెప్పినాడు

---

(1) శ్లో॥ అబ్రాహ్మణ్యేతదా దేశే, వర్తాన్ ప్రేక్షభార్గవః
... . యజ్ఞసూత్రమకల్పయత్. (స్కాంధపురాణం)

గాని॰ ఒక వృత్తిలోనివారు మరొక వృత్తిలో ప్రవేశింపరాదని చెప్పలే దనియే మా సమాధానము. ఉదాహరణకు టి. టి. కృష్ణమాచారిగారు॰ తన మంత్రిత్వమునకురాజీనామా పెట్టిన దెందులకు ? యిటీవల రష్యాలో వ్యవసాయశాఖకు సంబంధించిన మంత్రిగారిని తొలగించిన దెందులకు? వారి వృత్తులలో తగు విధముగా వారు వ్యవహరించనందులకేగదా ? దీనివల్ల వారికి అవమానమును, సమాజమునకు నష్టమేగదా కలిగినది ? అందుచేతనే గీతాకారుడు తన స్వభావమునకు విరుద్ధమైన వృత్తిలో చేర రాదని చెప్పినాడని మా వాదము. భౌతికవాదులు చేయు మరొకవాద మేమనగా, క్రిందివర్గమువారిని దోపిడిచేయుటకు కాకపోయినచో కృషిని చేయుచు ప్రతిఫలమును మాత్రము కోరకుడని మాటిమాటికేల గీతాకారుడు హెచ్చరించునని వాదించుచు, వారి వాదమున కనుగుణ్యమైన

శ్లో॥ సక్తాఃకర్మణ్య విద్వాంసో॰ యథాకుర్వంతి భారత
కుర్యాద్విద్వాంస్త థాఽసక్త॰ శ్చికీర్షు ర్లోకసంగ్రహమ్. 3-25.

అను శ్లోకముల నుదహరింపుచుందురు. ఈ ప్రశ్నకు సమాధాన మును చెప్పుటకు ముందు॰ ఒక్కవిషయమును జ్ఞాపకము చేయదలచితిమి. అదేమనగా మధ్యలో ఎట్టి ప్రతిబంధకములు రానిచో యిరువది సంవత్స రములలో రష్యా, కమ్యూనిజపాలనలో ప్రవేశించుననిగదా శ్రీ కుశ్చేవ్ గారు చెప్పినది ? కమ్యూనిజపాలన మనగా॰ శక్తికొలది పనిచేయుటయు అవసరముకొలది వస్తువులను వాడుకొనుటయేగదా ? గీతాకారుడు చెప్పిన"కృషి చేయుడు, కాని ప్రతిఫలమునంతయు కోరకుడను" వాదమున కును, కమ్యూనిష్టుల,పై వాదమునకును, భేదమేమున్నదని మేముప్రశ్నింపు చున్నాము ? అంతేకాదు, రష్యా కమ్యూనిజపాలనలో అడుగుపెట్టిన మరుక్షణమునుండియు, ఈ గీతాశ్లోకములనే వారు సువర్ణాక్షరములతో చెక్కించి ప్రచారములో పెట్టించెదరనుటలో కూడ, మా కెట్టి సందేహము లేదు. ఉదాహరణకు పై శ్లోకములోని "భారత" అను పదమునకు

బదులు "సోదర" అను పదమునుమాత్రము చేర్చినచో చాలును, ఈశ్లోకము అన్నిదేశీయులకు పనికివచ్చుననియే మాఅభిప్రాయము. అప్పుడీ శ్లోకము నకెటువంటి అర్థమువచ్చునో చూడుడు. సోదరులారా!

తమస్వార్థముకొరకై సామ్రాజ్యవాద దేశములలోని వ్యక్తు లెల్లు, ఆశక్తితో పనులలోపాల్గొందురో అట్లే సర్వమానవసమానత్వమును కోరినపండితులైన మీరును (1) అంతకుమించిన ఆసక్తితో పనులలో పాల్గొనుడు. (ఎందుచేతననగా మనమేమరిపాటున నున్నచో, సామ్రాజ్య వాద దేశములు బలపడి, మన కమ్యూనిజపాలనమునే నిర్మూలింపజేయ వచ్చునుగదా?) కాని, వారివలెనే మీరు, మీకష్టమునకు రావలసిన ఫలితము నంతయు కోరకుడు. ఎందుచేత ననగా యితరదేశములలోని లాయర్లు వ్యాపారస్తులవలెనే మీరును, ప్రతిఫలమును కోరుచు లక్షల సంఖ్యలో ధనమును నిల్వచేసికొన్నచో, అంతధనమును వ్యక్తిగతముగ అనుభ వించుటకు, కమ్యూనిజ సిద్ధాంత మంగీకరించదు కాబట్టి, మీధనము ననుభవించుట కాటంకముగ నిలచియున్న కమ్యూనిజ పాలనమును (సామ్రాజ్యవాదులకు శ్రమలేకుండగనే) మీరే నిర్మూలించుటకు సిద్ధపడ వలసివచ్చునుగదా? కాబట్టి మీకు కావలసినంతవరకే తీసుకొనుడనియే గదా పై శ్లోకము నిరూపించుచున్నది? దీనిలో స్వార్థ మేమున్నదో ఆలోచించవలసినదిగా కోరుచు. పై ప్రశ్నకు సమాధానమును చెప్పనక్క రలేదని వదలివేయదలచితిమి. ఎందుచేతననగా, సామ్రాజ్యవాద దేశము లలో లక్షలార్జించుకొనుచున్న, వృత్తులవారిని చూచి, రష్యాలో అట్టి వృత్తినే చేయు కొందరు,అవకాశమున్నచో మనముకూడ మనమూడు తరములవారనుభవించగలిగిన ధనమును ఆర్జింపగలిగెడు వారముగదా యని బాధపడుచూ, కార్మికులెల్లరూ కలసి, పశుబలముతో రాజ్యపాల

(1) సర్వజీవులను సమానత్వముగా చూచువాడే పండితుడనిగదా గీతా సిద్ధాంతము.

నమును చేచిక్కించుకొన్నదేగాక. మమ్ములను విధిగాపనులలో ప్రవేశ పెట్టించి, సమాజక్షేమమను సాకుతో, మా కష్టమునకు తగినకూలిని కూడ మాకు యిచ్చుటకు నిరాకరించుచున్నారని తలచుచున్నారనుకొనుడు. అట్టి వారి కా దేశనాయకు లేమి సమాధానమును చెప్పెదరో, ధనికుల జేబు లను నింపుటకొరకే పేదల కష్టమునకు తగిన ప్రతిఫలమును కోరరాదని గీతాకారుడు చెప్పినాడని వాదించువారికికూడ ఆ సమాధానమే సరిపోవును కాబట్టి ఈ ప్రశ్నకు మేము ప్రత్యేకముగా సమాధానమును వ్రాయనక్కర లేదని వదలివేయుచున్నాము.

భౌతికవాది చేయు మరొకవాద మేమనగా, గీతాకారుడు కృషి ద్వారా అభివృద్ధి చెందుడని చెప్పనచో, అధర్మము పెరిగినప్పుడెల్లను, యుగయుగమున నేను జన్మించెదనని తిరిగి తానేల చెప్పునని వారు ప్రశ్నించుచుందురు. మావాదమేమనగా, అధర్మము పెరిగినప్పుడు "తదాऽऽ త్మానం సృజామ్యహం" అనగా నన్ను నేను సృజించుకొందునని మాత్రమే చెప్పినాడుకాబట్టి, నేననుపదమును సమాజపరముగా చెప్పుచూ వచ్చుచు న్నాడుగనుక, అధర్మము పెరిగినప్పుడు సమాజమే తగిన నాయకుని సృ ష్టించుకొనునని చెప్పినాడనియే మా అభిప్రాయము. అదేవిధముగా, రాజు ల మార్పే యుగమార్పని చెప్పబడునని "రాజ్ఞోవృత్తాని సర్వాసే, రాజాహి యుగముచ్యతే" అనుప్రమాణముద్వారా మనువు చెప్పినట్లు రాజులు మారినప్పుడెల్లను, ధర్మములనుమార్పు చేయుటవారికి సహజ గుణముకాబట్టి, అట్టిమార్పు జేయుధర్మములలో ప్రజాపీడనమునకు సంబంధించిన నిబంధన లున్నప్పుడెల్లను, వాటిని ప్రతిఘటించుటకై "యుగయుగమున" అనగా రాజులు మారినప్పుడెల్లను నాయకుని సమాజము సృష్టించు కొనుననియే చెప్పినాడని స్పష్టమౌ పడుచున్నదని మావాదము. ఈ వాదము ప్రకృతి సిద్ధమైనదనియు, భౌతికవాదులు నైతమీ సిద్ధాంతము నంగీకరించెదరనియే మా అభిప్రాయము. ఉదాహర

ఙకు, తనచే వ్రాయబడిన "లడ్విగ్ ఫూర్‌బా" అను గ్రంధములో ఏంగెల్సు యేమి వ్రాయుచున్నాడో చూడుడు.

"సమాజ చరిత్ర ఒకదశనుండి మరొక దశకు మారే సంధిసమయములలో అప్పుడప్పుడు నూతన మతాలు తలలెత్తటం జరిగింది. క్రయిస్తవ, ఇస్లామ్ బౌద్ధ, మతాలకే ఈ సూత్రం వర్తిస్తుంది."

అనిగదా వ్రాసినది? వీరి అభిప్రాయమునకును, గీతాకారుని "ధర్మమునకు హానికలిగినప్పుడు, సమాజమే తగిన నాయకుని సృష్టించుకొనునను సిద్ధాంతమునకును భేదమేమున్నది? నిజమునకు, శివాజీ, గాంధీజీ, వినోభావే, పొట్టి శ్రీరాములవంటివారిదగ్గరనుండి మార్క్సు లెనిన్, కుశ్చేవ్, స్టాలా, నాజరు, హూమా లవరకును, పరిస్థితుల కనుగుణ్యముగ సమాజమే వారిని నాయకులనుగా, తీర్చి దిద్దినదనిన అతిశయోక్తి యేమున్నది?

భౌతికవాది చేయు మరొక వాదమేమనగా, యెవ డెంతెంతగా ఆర్జించుకొనుచుండునో, వా డంతంతగా, పూర్వజన్మలో పెట్టిపుట్టినవాడని నమ్ముచున్న కాలములో బయలుదేరిన గీతాసిద్ధాంతములు, సామ్యవాదమునకు సంబంధించినవని, మేమెట్లు నమ్మగలమని వారు వాదించుచుందురు. సామ్యవాదమును సమర్ధింపవలసిన కాలములోనే గీత వ్రాయబడినదని మా అభిప్రాయము. ఉదాహరణకు, గీత భారతములోనిదేగదా? భారతము క్రీస్తుకు పూర్వము 200 సంవత్సరములనాడు రచింపబడినదనిగదా చరిత్రకారుల నిర్ణయము? దీనినిబట్టి, వేదము, అప్రమాణములనియు, స్వర్గాదిభోగములును కుల, మత, వర్ణాదులును కల్పితములనియు, బుద్ధిసమత్వమే నిర్వాణమనబడుననియు, బుద్ధునిద్వారా సమాజము తెలుసుకొన్న తర్వాతనే, భారతము రచింపబడినదని స్పష్టపడు చున్నదిగదా? ఆపరిస్థితులలో పై సిద్ధాంతములతో గూడిన గీతా శ్లోకములు, భారత

ములో నుండుటలో ఆశ్చర్యమేమున్నదనిమావాదము.

ఈ సందర్భములో పాఠకులొక ప్రశ్న వేయవచ్చును. అదేమనగా, వైదికమతోద్ధరణకై వ్రాయబడినదని చెప్పబడు భారతములో బుద్ధుని సిద్ధాంతము లెట్లు వ్రాయబడియున్నవని ప్రశ్నింపవచ్చును. మా సమాధాన మేమనగా యెవ్వరే సిద్ధాంతమును ప్రచారము చేయదలచినను, ప్రజావాణిని గుర్తించియే ప్రచారము చేయవలసియున్నదనియు, అందు చేతనే, వైదికమతోద్ధరణమునకై వ్రాయబడినను, భారతములోని లక్ష శ్లోకములలో, ప్రజాహృదయములకు హత్తుకుపోయిన బుద్ధుని సిద్ధాంతములకు అనుగుణ్యముగ సర్వమానవసమత్వమునకు సంబంధించిన వాదమునుకూడ విధిగా ప్రశంసింపవలసివచ్చియే 700 శ్లోకములతో గూడిన గీతారచన భారతములో జరిగినదనియు, యేల నిర్ణయించరాదని మా ప్రశ్న ?

భౌతికవాది చేయు మరొక వాద మేమనగా, గీతాకారుడు స్వర్గాది లోకములను నిరశింపలేదు కాబట్టి, పామరులు, వారివారి కర్తవ్య కర్మలను వదలి, నాయా లోకప్రాప్తికై, సన్యాసులగు ప్రమాదమున్నదికాబట్టి, గీతాప్రబోధములు వ్యర్థమేనని వాదు వాదింపవచ్చును. మా సమాధానమేమనగా, గీతాకారుడా యా లోకములే లేవనిచెప్పినచో, ఆరువేల సంవత్సరములనాడే సృష్టిచేయబడినదనువాక్యము బైబిలున కెట్టివంటి ఖ్యాతినితెచ్చిపెట్టినదో, ఈశ్వరుడు టిబెట్టులో కూర్చుని మనుష్యులను తయారుజేసినాడను పదము, సత్యార్థప్రకాశిక కెంతటిగౌరవము తెచ్చి పెట్టినదో, అంతే ఖ్యాతిగీతకుకూడ కలిగెడిదని మా అభిప్రాయము. అంతమాత్రమేల ! నేటి శాస్త్రజ్ఞు లెల్లరును వినువీధిలో అనేక లోకము లున్నవని ఉదాహరణపూర్వకముగ నిరూపించుచున్న ఈ రోజులలో యితర లోకములే లేవని, గీతాకారుడు చెప్పియున్నచో, ఆయనకూ, ఆయన ప్రబోధములకూ, ఎంతటి విలువకలిగెడిదో వేరుగ చెప్పనక్కర

లేదుగదా? మా వాదమేమనగా, ఈనాడు శాస్త్రకారులచేత నిరూపింప బడిన లోకములనుగురించి, యేనాడో చెప్పగలుగుటచేతనే, గీతాప్రబో ధములు వేదాంతశిరోమణులుగను, గీతాకారుడు పురుషోత్తముడుగను, కలకాలము నిలిచియుండుటకవకాశము కలిగినదని మా విశ్వాసము. ఈ సత్యమును గుర్తించి గీతాసిద్ధాంతము, నాచరణలో పెట్టుటకై భౌతికవాదులు సైతము ముందుకు వచ్చెదిరని ఆశింపుచు, ఈ చర్చను ముగించి, హిందూమత ప్రచారకు లెల్లరను, యేకగ్రీవముగ చేయు వాదమును, అదేమనగా, గీతాకారుడు బుద్ధియోగమును సమర్థించినను, యితర యోగముల నంగీకరించలేదనుటమాత్ర మవివేకవాదమను వారి వాదములోని సత్యాసత్యములనుగురించి పరిశీలింతము.

గీతా సిద్ధాంతము

గీతలోని మొదటి అధ్యాయము తత్త్వప్రబోధమునకు సంబం ధించినది కాదనియు, గీతాప్రబోధము చేయవలసివచ్చిన పరిస్థితిని తెలియ జేయు కథాభాగము మాత్రమే వర్ణించబడినదనియేగదా, శ్రీ శంకరా చార్యులవా రా అధ్యాయమునకు భాష్యము వ్రాయనిది? యింక రెండవ అధ్యాయములో గీతాకారుడు చేసిన ప్రబోధమునుగురించి పరిశీలింతము. మరణమునకు చింతింపరాదనియు, నిజమునకు మరణమనునది లేదనియు, ఒకప్పుడు దేహాకారములుగ పరివర్తనజెందినను, మరొకప్పుడు పరమా ణువు రూపములో లయించిపోయినను, ద్రవ్యమునకు కలుగునది మార్పే గాని నాశనము కాదనియు, ఈ సత్యము నెరిగినవారగుటచేతనే తత్త్వ జ్ఞాలు, ఉన్నదానినిగురించి హర్షమునుగాని, లేనిదానినిగురించి విషాద మునుగాని చెందరనియు, ఒకవేళ జననమరణములున్నవని తలచినను, చింతింపనక్కరలేదనియు, ఎందుచేతననగా, అనివార్యమైన కార్యములకు చింతించినను లాభములేదనియు; అట్లే వంశీకులచేతి పిండోదకములతో

పితృదేవతలు బ్రతుకుచున్నారనియు, స్వర్గాదిలోకభోగములు పొందదగిన వనియు వాదించు వేదవాదములు నమ్మదగినవి కావనియు, ఆ వాదములు వినుటచేతనే నీబుద్ధి విషమించినదనియు, ఎప్పు డావాదములపై వ్యామోహము తొలగునో, అప్పుడే నీ బుద్ధి సమత్వమును పొందకలదనియు, నిరూపించుచు, విశ్వమెల్ల నొకేకుటుంబమనియు, సమాజమునకు ద్రోహమును తలపెట్టినవారెవ్వరైన దండార్హులేననియు, అందువలన నీ కర్తవ్యకర్మయైన యుద్ధములో పాల్గొని, నీ బాధ్యతను నెరవేర్చవలసినదని హెచ్చరించుచు, బుద్ధి సమత్వమన నేమియో చివరి పదునెనిమిది శ్లోకములలో వివరించుటతో రెండవ అధ్యాయము సమాప్తము చెందుచున్నది గదా? రెండవ అధ్యాయమేకాదు, గీతా ప్రబోధముకూడ పూర్తిచేయబడినది. రెండవ అధ్యాయములోనే గీతాప్రబోధము కూడ పూర్తిచేయబడినచో, మిగిలిన 16 అధ్యాయము లెందుకు రచింపబడినవని పాఠకులు ప్రశ్నింపవచ్చును. అప్పటివరకు సమాజములో ప్రచారములోనున్న, వివిధమత సిద్ధాంతములకును, తనచేత ప్రతిపాదింపబడిన బుద్ధియోగ సిద్ధాంతమునకును గల తారతమ్యములను తెలియజేయుటకొరకే, రచింపబడినవి గాని, మరొకయోగమును సమర్థించుటకు కాదనియే మా అభిప్రాయము. ఉదాహరణకు, బుద్ధిసమత్వముతో కూడిన జ్ఞానమే శ్రేయస్కరమైనదైనచో, ఘోరమైన ఈ యుద్ధకర్మలో నన్నేల పాల్గొనజేయు చున్నావని అర్జును డడిగినందువల్లనే, అనగా అర్జునుని సందేహములను తొలగించుటకొరకే, మూడవ అధ్యాయము ప్రారంభించబడినదని, ఆ అధ్యాయములోని మొదటి శ్లోకమే నిరూపించుచున్నదిగదా?

అదేవిధముగా, ఈ బుద్ధియోగము నూతనమైన యోగము కాదనియు, దీనిని నేనే అనగా ప్రకృతియే మొదటి రాజగు సూర్యునకు చెప్పినదనియు, (అనగా అతడీ ప్రకృతి నియమములను పరిశీలించి గ్రహించి

సాడని తాత్పర్యము) ఆమార్గమునే అనేకమంది రాజులనుసరింపుచూవచ్చి నారనియు. బహుకాల మగుటచే లేక స్వార్థము హెచ్చుపెరుగుటచే ఆ యోగము ఆచరణలో లేకుండపోయినదనియు, యిప్పుడా యోగమునే నీకు చెప్పుచున్నాననియు, అందువలన బుద్ధిసమత్వమును పొంది యుద్ధములో పాల్గొనవలసినదనియు హెచ్చరించుటకే ఈయోగము చెప్పబడినది గాని, ప్రత్యేకముగా మరొకయోగము గలదనినిరూపించుటకుగాచెప్పలేదని నాలగవ అధ్యాయములోని మొదటిశ్లోకములే చెప్పుచున్నవిగదా ?

అదేవిధముగా బుద్ధియోగమన జ్ఞానయోగమను భ్రాంతిలో, సన్యాసయోగము శ్రేష్ఠమా ? కర్మయోగము శ్రేష్ఠమా యని అర్జును డడుగుటలో, జ్ఞానకర్మలు వేరువేరు కావనియు, రెంటి సమన్వయముతోగూడినదే బుద్ధియోగమనియు నిరూపించుటకేఅయిదవఅధ్యాయము వ్రాయ బడినదని ఆ అధ్యాయములోని మొదటి శ్లోకములే నిరూపించుచున్నవిగదా ? ఈవిధముగా బుద్ధియోగ సిద్ధాంతముపై అర్జునునకు కలిగిన సందేహములను తొలగించుటకే మిగిలిన అధ్యాయము లన్నియు వ్రాయబడినట్లు స్పష్టపడుచుండగా, గీత, జ్ఞాన, లేక సన్న్యాసయోగములను సమర్థించినదనువారెంతటి వివేకులో పాఠకులనే నిర్ణయింపవలసినదిగా కోరుచున్నాను. ఇన్నిమాటలేల ! విశ్వము, వివిధ ఆకారములతో వ్యవహరింపుచున్నను. యివన్నియు ఒకేద్రవ్యముయొక్క యేకైక స్వరూపములోనివే నను జ్ఞానమే. నిజమైన సాత్వికజ్ఞానమని పదునెనిమిదవ అధ్యాయములోని యిరువదవ శ్లోకములో తెలియజేసినదేగాక

శ్లో॥ చేతసా సర్వకర్మాణి. మయిసన్న్యస్యమత్పరః
బుద్ధియోగ ముపాశ్రిత్య. మచ్చిత్తస్సతతంభవ 18-57

అనగా సర్వకర్మలూ నాకొరకే (సమాజము కొరకే) చేయుచు బుద్ధిసమత్వముద్వారా, చిత్తమును

(సంఘమునందు) కేంద్రీకరించినసమాజమును ప్రేమించుచే నన్ను ప్రేమిం చుటని గీతాకారుడు వేవిధముల నిరూపించుచుండగా, జ్ఞానులకీ జగత్తే లేదనియు, మందబుద్ధి యగుటచేతనే అర్జునుడు యుద్ధకర్మలో ప్రవేశ పెట్టబడినాడనియు వాదించుచు, అసురప్రవృత్తి గలవారుగాక, సాత్వి కులైన జ్ఞానులెట్లుయుద్ధ కర్మలో పాల్గొందురని మిథ్యాద్వైతులు వాదింపు చుందురు.

ఈ మిథ్యాద్వైతుల వాదమే నిజమైనచో, దేశ స్వాతంత్ర్యము కొరకై సత్యాగ్రహ సమరములో పాల్గొనిన గాంధీ, వినోభావే, రామా నందులవంటి మహాపురుషులెల్లరును అసుర ప్రవృత్తిగలవారనియే నిర్ణ యింప వలసియున్నదిగదా? నిజమునకా మహనీయులుదయా స్వభావులని యు, నాటిపరిస్థితులను బట్టి సత్యాగ్రహ సమరములో పాల్గొనినవారే నేటి పరిస్థితులను బట్టి నిర్మాణ కార్యక్రమములలో పాల్గొనుచున్నారనియు పాఠకులకు తెలియనిది కాదుగదా? అంతదూరమేల! భారత వేదాంత సంఘములలో ప్రముఖ స్థానములోనున్న రామకృష్ణ మిషన్‌వారు కరువు కాటకములు వచ్చినప్పుడు పల్లెపల్లెకు తిరిగి సేవ చేయుచున్నారుగదా? వారుకూడ అజ్ఞానులని నిర్ణయింపవలసినదేనా యని మేము ప్రశ్నింపు చున్నాము.

యింతకును దేశప్రజలెల్లరును స్వాతంత్ర్యము కొరకై సత్యా గ్రహసమరములో పాల్గొని నరకయాతన లనుభవించుచున్న సమయము లలో, పట్టు పుట్టములతోను, పావుకోళ్ళతోను, పరిచారికలతోను సకల భోగములనుభవించుచు, మిథ్యాజగత్తునకు స్వాతంత్ర్యము కావలయునని తాపత్రయపడువారు, అజ్ఞానులని వాదించిన ఈ పశువులను, జ్ఞానులను కొనుటకంటె హిందూజాతికి అవమానమింకొకటి లేదను సత్యమును గుర్తించి, గీతాకారుడు చెప్పినయోగమను సమత్వమును ఒక్కబుద్ధి

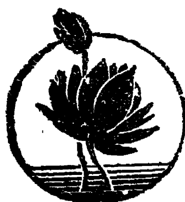
విషయములో నేగాక, జాతి,వర్ణ, మత, వర్గ, సాంఘిక, ఆర్థికరంగము లన్నిటియందును ప్రవేశపెట్టుటకై, ప్రతిఒక్కరును ప్రయత్నింపగలరని ఆశింపుచూ, మహాకవి గురజాడ అప్పారావుగారి గేయముతో ఈ ఉపోద్ఘాతమును ముగించుచున్నాను.

1. యెల్లలోకము లొక్కయిల్లై
 వర్ణభేదము లెల్ల కల్లై
 వేలనెరుగని ప్రేమబంధము,
 వేడుకలు కురియ

2. మతములన్నియు మాసిపోవును
 జ్ఞానమొక్కటె నిలచివెలుగును
 అంత స్వర్గ సుఖంబులన్నవి
 అవని విలసిల్లున్.

ది 1-11-60
తేలప్రోలు

ఇట్లు,
ఆరుమళ్ల సుబ్బారెడ్డి.

ప్రార్థన

—:o:—

శ్లో॥ పార్థాయ ప్రతిబోధితాం భగవతా నారాయణేన స్వయం
వ్యాసేనగ్రథితాం, పురాణ మునినా మధ్యేమహాభారతమ్
అద్వైతామృతవర్షిణీం, భగవతీ మష్టాదశాధ్యాయినీమ్
అంబ! త్వామనుసందధామి, భగవద్గీతే! భవద్వేషిణీమ్.

శ్లో॥ సారథ్యమర్జునస్యాదౌ, కుర్వన్ గీతామృతందదౌ
లోకత్రయోపకారాయ, తస్మై కృష్ణాత్మనేనమః.

శ్లో॥ సర్వోపనిషదోగావో, దోగ్ధాగోపాలనందనః
పార్థోవత్ససుధీర్భోక్తా దుగ్ధం గీతామృతంమహత్.

శ్లో॥ మలనిర్మోచనం పుంసాం, జలస్నానం దినేదినే
సకృద్గీతాం భసిస్నానం, సంసారమలమోచనం.

శ్లో॥ మూకంకరోతివాచాలం, పంగుంలంఘయతేగిరిమ్
యత్కృపాత మహం వందే, పరమానంద మాధవమ్.

—:o:—

అథ ఋష్యాది న్యాసః

★

ఓమ్ "అస్య శ్రీమద్భగవద్గీతాశాస్త్ర" మహామంత్రస్య-భగవాన్ వేదవ్యాసఋషిః-అనుష్టుప్ఛందః-శ్రీకృష్ణపరమాత్మా దేవతా.

"అశోచ్యానన్వశోచ స్త్వం" ఇతిబీజం.

"సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య, మామేకంశరణంవ్రజ"
ఇతిశక్తిః.

"అహంత్వా సర్వపాపేభ్యో, మోక్షయిష్యామి
మా శుచ" ఇతి కీలకమ్.

"మచ్చిత్తస్సర్వదుర్గాణి, మత్ప్రసాదాత్తరిష్యసి"
ఇతి కవచం.

"కిరీటినం గదినం చక్రహస్త" మిత్యస్త్రం.

"అనాదిమధ్యాన్తమనంతవీర్య" మితిధ్యానం

జ్ఞానయజ్ఞేన, భగవదారాధనార్థే, శ్రీకృష్ణపరమాత్మ ప్రీత్యర్థే, గీతాపారాయణే, జపే (నా), వినియోగః.

శ్రీ కృష్ణాయ నమః

శ్రీమద్భగవద్గీతా ప్రథమోఽధ్యాయః

అర్జునవిషాదయోగః

ధృతరాష్ట్ర ఉవాచ—

ధర్మక్షేత్రే కురుక్షేత్రే సమవేతా యుయుత్సవః
మామకాః పాణ్డవాశ్చైవ కి మకుర్వత సంజయ? 1

సంజయ ఉవాచ—

దృష్ట్వా తు పాణ్డవానీకం వ్యూఢం దుర్యోధన స్తథా
ఆచార్య ముపసఙ్గమ్య రాజా వచన మబ్రవీత్. 2

పశ్యైతాం పాణ్డుపుత్రాణా మాచార్య మహతీం చమూమ్
వ్యూఢాం ద్రుపదపుత్రేణ తవ శిష్యేణ ధీమతా 3

అత్ర శూరా మహేష్వాసా భీమార్జునసమాయుధి
యుయుధానో విరాటశ్చ ద్రుపదశ్చ మహారథః 4

ధృష్టకేతు శ్చేకితానః కాశీరాజశ్చ వీర్యవాన్
పురుజి త్కున్తిభోజశ్చ శైబ్యశ్చ నరపుఙ్గవః 5

యుధామన్యుశ్చ విక్రాన్త ఉత్తమౌజాశ్చ వీర్యవాన్
సౌభద్రో ద్రౌపదేయాశ్చ సర్వఏవ మహారథాః 6

అస్మాకంతు విశిష్టా యే తాన్నిబోధ ద్విజోత్తమ
నాయకా మమ సైన్యస్య సంజ్ఞార్థం తాన్ బ్రవీమి తే 7

భవాన్ భీష్మశ్చ కర్ణశ్చ కృపశ్చ సమితింజయః
అశ్వత్థామా వికర్ణశ్చ సౌమదత్తి స్తథైవచ 8

అన్యే చ బహవ శ్శూరా మదర్థే త్యక్త జీవితాః
నానాశస్త్రప్రహరణా స్సర్వే యుద్ధవిశారదాః 9

అపర్యాప్తం త దస్మాకం బలం భీష్మాభిరక్షితమ్
పర్యాప్తం త్విదమే తేషాం బలం భీమాభిరక్షితమ్ 10

అయనేషు చ సర్వేషు యథాభాగ మవస్థితాః
భీష్మ మేవాఽభిరక్షన్తు భవన్త స్సర్వ ఏవహి 11

తస్య సఞ్జనయన్ హర్షం కురువృద్ధః పితామహః
సింహానాదం వినద్యోచ్చై శ్శఙ్ఖం దధ్మౌ ప్రతాపవాన్ 12

తతశ్శఙ్ఖాశ్చ భేర్యశ్చ పణవానకగోముఖాః
సహసైవాభ్యహన్యన్త స శబ్దస్తుములోఽభవత్ 13

తత శ్శ్వేతై ర్హయైర్యుక్తే మహతి స్యన్దనే స్థితౌ
మాధవః పాణ్డవ శ్చైవ దివ్యౌ శఙ్ఖౌ ప్రదధ్మతుః 14

పాఞ్చజన్యం హృషీకేశో దేవదత్తం ధనంజయః
పౌణ్డ్రం దధ్మౌ మహాశఙ్ఖం భీమకర్మా వృకోదరః 15

అనన్తవిజయం రాజా కున్తీపుత్రో యుధిష్ఠిరః
నకులస్సహదేవశ్చ సుఘోషమణిపుష్పకౌ 16

కాశ్యశ్చ పరమేష్వాస శ్శిఖణ్డీ చ మహారథః
ధృష్టద్యుమ్నో విరాటశ్చ సాత్యకిశ్చాపరాజితః 17

ద్రుపదో ద్రౌపదేయాశ్చ సర్వశః పృథివీపతే
సౌభద్రశ్చ మహాబాహు శ్శఙ్ఖాన్ దధ్ముః పృథక్పృథక్ 18

స ఘోషో ధార్తరాష్ట్రాణాం హృదయాని వ్యదారయత్
నభశ్చ పృథివీం చైవ తుములో వ్యనునాదయన్ 19

అథ వ్యవస్థితాన్ దృష్ట్వా ధార్తరాష్ట్రాన్ కపిధ్వజః
ప్రవృత్తే శస్త్రసంపాతే ధనురుద్యమ్య పాణ్డవః 20
హృషీకేశం తదా వాక్య మిదమాహ మహీపతే

అర్జున ఉవాచ—

సేనయోరుభయోర్మధ్యే రథం స్థాపయ మేఽచ్యుత 21
యావ దేతా న్నిరీక్షేఽహం యోద్ధుకామా నవస్థితాన్
కైర్మయా సహ యోద్ధవ్య మస్మిన్ రణసముద్యమే 22
యోత్స్యమానా నవేక్షేఽహం య ఏతేఽత్ర సమాగతాః
ధార్తరాష్ట్రస్య దుర్బుద్ధే ర్యుద్ధే ప్రియచికీర్షవః 23

సఞ్జయ ఉవాచ—

ఏవముక్తో హృషీకేశో గుడాకేశేన భారత
సేనయో రుభయో ర్మధ్యే స్థాపయిత్వా రథోత్తమమ్ 24
భీష్మద్రోణప్రముఖత స్సర్వేషాం చ మహీక్షితామ్
ఉవాచ పార్థ! పశ్యైతాన్ సమవేతాన్ కురూ నితి 25
తత్రాఽపశ్యత్స్థితా న్పార్థః పితౄ నథ పితామహాన్
ఆచార్యాన్మాతులాన్భ్రాతౄన్పుత్రాన్పౌత్రాన్సఖీం స్తథా 26
శ్వశురాన్ సుహృదశ్చైవ సేనయో రుభయోరపి
తాన్సమీక్ష్య స కౌన్తేయ స్సర్వాన్ బన్ధూనవస్థితాన్ 27
కృపయా పరయాఽఽవిష్టో విషీదన్నిద మబ్రవీత్

అర్జున ఉవాచ—

దృష్ట్వేమం స్వజనం కృష్ణ! యుయుత్సుం సముపస్థితమ్ 28

సీదన్తి మమ గాత్రాణి ముఖం చ పరిశుష్యతి
వేపథుశ్చ శరీరే మే రోమహర్షశ్చ జాయతే 29

గాణ్డీవం స్రంసతే హస్తాత్త్వక్చైవ పరిదహ్యతే
న చ శక్నోమ్యవస్థాతుం భ్రమతీవ చ మే మనః 30

నిమిత్తాని చ పశ్యామి విపరీతాని కేశవ !
న చ శ్రేయోఽనుపశ్యామి హత్వా స్వజనమాహవే 31

న కాఙ్క్షే విజయం కృష్ణ ! న చ రాజ్యం సుఖాని చ
కిం నో రాజ్యేన గోవిన్ద ! కిం భోగైర్జీవితేన వా 32

యేషామర్థే కాఙ్క్షితం నో రాజ్యం భోగాస్సుఖాని చ
త ఇమేఽవస్థితా యుద్ధే ప్రాణాంస్త్యక్త్వా ధనాని చ 33

ఆచార్యాః పితరః పుత్రాస్తథైవ చ పితామహాః
మాతులాశ్శ్వశురాః పౌత్రాస్స్యాలాస్సంబన్ధినస్తథా 34

ఏతాన్న హన్తుమిచ్ఛామి ఘ్నతోఽపి మధుసూదన !
అపి త్రైలోక్యరాజ్యస్య హేతోః కిం ను మహీకృతే 35

నిహత్య ధార్తరాష్ట్రాన్నః కా ప్రీతిస్స్యాజ్జనార్దన !
పాపమేవాశ్రయేదస్మాన్ హత్వైతానాతతాయినః 36

తస్మాన్నార్హా వయం హన్తుం ధార్తరాష్ట్రాన్స్వబాన్ధవాన్
స్వజనం హి కథం హత్వా సుఖినస్స్యామ మాధవ ! 37

యద్యప్యేతే న పశ్యన్తి లోభోపహతచేతసః
కులక్షయకృతం దోషం మిత్రద్రోహే చ పాతకమ్ 38

కథం న జ్ఞేయమస్మాభిః పాపాదస్మాన్నివర్తితుమ్
కులక్షయకృతం దోషం ప్రపశ్యద్భిర్జనార్దన ! 39

కులక్షయే ప్రణశ్యన్తి కులధర్మాస్సనాతనాః
ధర్మే నష్టే కులం కృత్స్నమధర్మోఽభిభవత్యుత 40

అధర్మాభిభవాత్కృష్ణ ! ప్రదుష్యన్తి కులస్త్రియః
స్త్రీషు దుష్టాసు వార్ష్ణేయ ! జాయతే వర్ణసంకరః 41

సంకరో నరకాయైవ కులఘ్నానాం కులస్య చ
పతన్తి పితరో హ్యేషాం లుప్తపిణ్డోదకక్రియాః 42

దోషైరేతైః కులఘ్నానాం వర్ణసంకరకారకైః
ఉత్సాద్యన్తే జాతిధర్మాః కులధర్మాశ్చ శాశ్వతాః 43

ఉత్సన్నకులధర్మాణాం మనుష్యాణాం జనార్దన !
నరకే నియతం వాసో భవతీత్యనుశుశ్రుమ 44

అహో బత మహాత్పాపం కర్తుం వ్యవసితా వయమ్
యద్రాజ్యసుఖలోభేన హన్తుం స్వజనముద్యతాః 45

యది మామప్రతీకారమశస్త్రం శస్త్రపాణయః
ధార్తరాష్ట్రా రణే హన్యుస్తన్మే క్షేమతరం భవేత్ 46

సఞ్జయ ఉవాచ—

ఏవముక్త్వాఽర్జునస్సంఖ్యే రథోపస్థ ఉపావిశత్
విసృజ్య సశరం చాపం శోకసంవిగ్నమానసః 47

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే, శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, అర్జున విషాదయోగో నామ, ప్రథమోఽధ్యాయః.

★

శ్రీమద్భగవద్గీతా ద్వితీయోఽధ్యాయః

సాఙ్ఖ్యయోగః

సఞ్జయ ఉవాచ—

తం తథా కృపయాఽఽవిష్టమశ్రుపూర్ణాకులేక్షణమ్
విషీదన్తమిదం వాక్యమువాచ మధుసూదనః 1

శ్రీ భగవానువాచ—

కుతస్త్వా కశ్మలమిదం విషమే సముపస్థితమ్
అనార్యజుష్టమస్వర్గ్యమకీర్తికరమర్జున ! 2

క్లైబ్యం మా స్మ గమః పార్థ ! నైతత్త్వయ్యుపపద్యతే
క్షుద్రం హృదయదౌర్బల్యం త్యక్త్వోత్తిష్ఠ పరంతప ! 3

అర్జున ఉవాచ—

కథం భీష్మమహం సంఖ్యే ద్రోణం చ మధుసూదన !
ఇషుభిః ప్రతియోత్స్యామి పూజార్హావరిసూదన ! 4

గురూనహత్వా హి మహానుభావాన్
శ్రేయో భోక్తుం భైక్ష్యమపీహ లోకే,
హత్వాఽర్థకామాంస్తు గురూనిహైవ
భుఞ్జీయ భోగాన్ రుధిరప్రదిగ్ధాన్ 5

న చైతద్విద్మః కతరన్నో గరీయో
యద్వా జయేమ యది వా నో జయేయుః
యానేవ హత్వా న జిజీవిషామ-
స్తేఽవస్థితాః ప్రముఖే ధార్తరాష్ట్రాః 6

కార్పణ్యదోషోపహతస్వభావః
పృచ్ఛామి త్వాం ధర్మసమ్మూఢచేతాః
యచ్ఛ్రేయ స్స్యా న్నిశ్చితం బ్రూహి తన్మే
శిష్య స్తేఽహం శాధి మాం త్వాం ప్రపన్నమ్ 7

న హి ప్రపశ్యామి మమాపనుద్యా
ద్య చ్ఛోక ముచ్ఛోషణ మిన్ద్రియాణామ్
అవాప్య భూమా వసపత్న మృద్ధం
రాజ్యం సురాణామపి చాధిపత్యమ్ 8

సఞ్జయ ఉవాచ—

ఏవముక్త్వా హృషీకేశం గుడాకేశః పరంతపః
న యోత్స్య ఇతి గోవిన్ద ముక్త్వా తూష్ణీం బభూవ హ 9
తమువాచ హృషీకేశః ప్రహసన్నివ భారత !
సేనయోరుభయోర్మధ్యే విషీదన్త మిదం వచః 10

శ్రీ భగవానువాచ—

అశోచ్యానన్వశోచస్త్వం ప్రజ్ఞావాదాంశ్చ భాషసే
గతాసూనగతాసూంశ్చ నానుశోచన్తి పణ్డితాః 11
న త్వేవాహం జాతు నాసం న త్వం నేమే జనాధిపాః
న చైవ న భవిష్యామ స్సర్వే వయమతః పరమ్ 12
దేహినోఽస్మిన్ యథా దేహే కౌమారం యౌవనం జరా
తథా దేహాన్తరప్రాప్తి ర్ధీరస్తత్ర న ముహ్యతి 13
మాత్రాస్పర్శాస్తు కౌన్తేయ ! శీతోష్ణ సుఖదుఃఖదాః
ఆగమాపాయినోఽనిత్యాస్తాం స్తితిక్షస్వ భారత ! 14

యం హి న వ్యథయన్త్యేతే పురుషం పురుషర్షభ !
సమదుఃఖసుఖం ధీరం సోఽమృతత్వాయ కల్పతే 15

నాసతో విద్యతే భావో నాభావో విద్యతే సతః
ఉభయోరపి దృష్టోఽన్తస్త్వనయోస్తత్త్వదర్శిభిః 16

అవినాశి తు తద్విద్ధి యేన సర్వమిదం తతమ్
వినాశమవ్యయస్యాస్య న కశ్చిత్కర్తుమర్హతి 17

అన్తవన్త ఇమే దేహా నిత్యస్యోక్తాః శరీరిణః
అనాశినోఽప్రమేయస్య తస్మాద్యుధ్యస్వ భారత ! 18

య ఏనం వేత్తి హన్తారం యశ్చైనం మన్యతే హతమ్
ఉభౌ తౌ న విజానీతో నాయం హన్తి న హన్యతే 19

న జాయతే మ్రియతే వా కదాచి న్నాయం
భూత్వాభవితా వా న భూయః,
అజో నిత్యః శాశ్వతోఽయం
పురాణో న హన్యతే హన్యమానే శరీరే 20

వేదావినాశినం నిత్యం య ఏనమజమవ్యయమ్
కథం స పురుషః పార్థ కం ఘాతయతి హన్తి కమ్? 21

వాసాంసి జీర్ణాని యథా విహాయ
నవాని గృహ్ణాతి నరోఽపరాణి
తథా శరీరాణి విహాయ జీర్ణా
న్యన్యాని సంయాతి నవాని దేహీ 22

నైనం ఛిన్దన్తి శస్త్రాణి నైనం దహతి పావకః
న చైనం క్లేదయన్త్యాపో న శోషయతి మారుతః 23

అచ్ఛేద్యోఽయమదాహ్యోఽయ మక్లేద్యోఽశోష్య ఏవ చ,
నిత్యస్సర్వగతస్థాణు రచలోఽయం సనాతనః 24

అవ్యక్తోఽయమచిన్త్యోఽయమవికార్యోఽయముచ్యతే
తస్మాదేవం విదిత్వైనం నానుశోచితుమర్హసి 25

అథ చైనం నిత్యజాతం నిత్యం వా మన్యసే మృతమ్
తథాఽపి త్వం మహాబాహో! నైవం శోచితుమర్హసి 26

జాతస్య హి ధ్రువో మృత్యుర్ధ్రువం జన్మ మృతస్య చ
తస్మాదపరిహార్యేఽర్థే న త్వం శోచితుమర్హసి 27

అవ్యక్తాదీని భూతాని వ్యక్తమధ్యాని భారత!
అవ్యక్త నిధనాన్యేవ తత్ర కా పరిదేవనా? 28

ఆశ్చర్యవత్పశ్యతి కశ్చిదేన
మాశ్చర్యవద్వదతి తథైవ చాన్యః
ఆశ్చర్యవచ్చైనమన్యశ్శృణోతి
శ్రుత్వాప్యేనం వేదన చైవకశ్చిత్ 29

దేహీ నిత్యమవధ్యోఽయం దేహే సర్వస్య భారత!
తస్మాత్సర్వాణి భూతాని న త్వం శోచితుమర్హసి 30

స్వధర్మమపి చావేక్ష్య న వికమ్పితుమర్హసి
ధర్మ్యాద్ధి యుద్ధాచ్ఛ్రేయోఽన్యత్ క్షత్రియస్య న విద్యతే 31

యదృచ్ఛయా చోపపన్నం స్వర్గద్వారమపావృతమ్
సుఖినః క్షత్రియాః పార్థ! లభన్తే యుద్ధమీదృశమ్ 32

అథ చేత్త్వమిమం ధర్మ్యం సంగ్రామం న కరిష్యసి
తతస్స్వధర్మం కీర్తిం చ హిత్వా పాపమవాప్స్యసి 33

అకీర్తిం చాపి భూతాని కథయిష్యన్తి తేఽవ్యయామ్
సంభావితస్య చాకీర్తిర్మరణాదతిరిచ్యతే 34

భయాద్రణాదుపరతం మంస్యన్తే త్వాం మహారథాః
యేషాం చ త్వం బహుమతో భూత్వా యాస్యసి లాఘవమ్ 35

అవాచ్యవాదాంశ్చ బహూన్వదిష్యన్తి తవాహితాః
నిన్దన్తస్తవ సామర్థ్యం తతో దుఃఖతరం ను కిమ్ 36

హతో వా ప్రాప్స్యసే స్వర్గం జిత్వా వా భోక్ష్యసే మహీమ్
తస్మాదుత్తిష్ఠ కౌన్తేయ ! యుద్ధాయ కృతనిశ్చయః 37

సుఖదుఃఖే సమే కృత్వా లాభాలాభౌ జయాజయౌ
తతో యుద్ధాయ యుజ్యస్వ నైవం పాపమవాప్స్యసి 38

ఏషా తేఽభిహితా సాంఖ్యే బుద్ధిర్యోగే త్విమాం శృణు
బుద్ధ్యా యుక్తో యయా పార్థ ! కర్మబన్ధం ప్రహాస్యసి 39

నేహాభిక్రమనాశోఽస్తి ప్రత్యవాయో న విద్యతే
స్వల్పమప్యస్య ధర్మస్య త్రాయతే మహతో భయాత్ 40

వ్యవసాయాత్మికా బుద్ధిరేకేహ కురునందన !
బహుశాఖా హ్యనన్తాశ్చ బుద్ధయోఽవ్యవసాయినామ్ 41

యామిమాం పుష్పితాం వాచం ప్రవదన్త్యవిపశ్చితః
వేదవాదరతాః పార్థ ! నాన్యదస్తీతి వాదినః 42

కామాత్మానస్స్వర్గపరా జన్మకర్మఫలప్రదామ్
క్రియావిశేషబహుళాం భోగైశ్వర్యగతిం ప్రతి 43

భోగైశ్వర్యప్రసక్తానాం తయాఽపహృతచేతసామ్
వ్యవసాయాత్మికా బుద్ధిస్సమాధౌ న విధీయతే 44

సహయజ్ఞాః ప్రజాస్సృష్ట్వా పురోవాచ ప్రజాపతిః
అనేన ప్రసవిష్యధ్వ మేష వోఽస్త్విష్టకామధుక్ 10

దేవాన్ భావయతానేన తే దేవా భావయన్తు వః
పరస్పరం భావయన్తః శ్రేయః పరమవాప్స్యథ 11

ఇష్టాన్భోగాన్హి వో దేవా దాస్యన్తే యజ్ఞభావితాః
తైర్దత్తానప్రదాయైభ్యో యో భుఙ్క్తే స్తేన ఏవసః 12

యజ్ఞశిష్టాశినస్సన్తో ముచ్యన్తే సర్వకిల్బిషైః
భుఞ్జతే తేత్వఘం పాపా యేపచన్త్యాత్మ కారణాత్ 13

అన్నాద్భవన్తి భూతాని పర్జన్యా దన్నసమ్భవః
యజ్ఞాద్భవతి పర్జన్యో యజ్ఞః కర్మసముద్భవః 14

కర్మ బ్రహ్మోద్భవం విద్ధి బ్రహ్మాక్షర సముద్భవమ్
తస్మాత్సర్వగతం బ్రహ్మనిత్యం యజ్ఞే ప్రతిష్ఠితమ్ 15

ఏవం ప్రవర్తితం చక్రం నానువర్తయతీహయః
అఘాయు రిన్ద్రియారామో మోఘం పార్థసజీవతి 16

యస్త్వాత్మరతి రేవస్యా దాత్మతృప్తశ్చమానవః
ఆత్మన్యేవ చ సంతుష్ట స్తస్య కార్యం నవిద్యతే 17

నైవతస్య కృతేనార్థో నాకృతే నేహకశ్చన
నచాస్య సర్వభూతేషు కశ్చిదర్థవ్యపాశ్రయః 18

తస్మా దసక్త స్సతతం కార్యం కర్మసమాచర
అసక్తో హ్యాచరన్ కర్మ పరమాప్నోతి పూరుషః 19

కర్మణైవహి సంసిద్ధి మాస్థితా జనకాదయః
లోకసంగ్రహ మేవాపి సమ్పశ్యన్ కర్తుమర్హసి 20

యద్యదాచరతి శ్రేష్ఠస్తత్తదేవేతరో జనః
స యత్ప్రమాణం కురుతే లోకస్తదనువర్తతే 21

న మే పార్థాస్తి కర్తవ్యం త్రిషు లోకేషు కిఞ్చన
నానవాప్తమవాప్తవ్యం వర్త ఏవ చ కర్మణి 22

యది హ్యహం న వర్తేయం జాతు కర్మణ్యతన్ద్రితః
మమ వర్త్మానువర్తన్తే మనుష్యాః పార్థ సర్వశః 23

ఉత్సీదేయురిమే లోకా న కుర్యాం కర్మ చేదహమ్
సంకరస్య చ కర్తా స్యాముపహన్యామిమాః ప్రజాః 24

సక్తాః కర్మణ్యవిద్వాంసో యథా కుర్వన్తి భారత
కుర్యాద్విద్వాంస్తథాఽసక్తశ్చికీర్షుర్లోకసఙ్గ్రహమ్ 25

న బుద్ధిభేదం జనయేదజ్ఞానాం కర్మసఙ్గినామ్
జోషయేత్సర్వకర్మాణి విద్వాన్ యుక్తస్సమాచరన్ 26

ప్రకృతేః క్రియమాణాని గుణైః కర్మాణి సర్వశః
అహఙ్కారవిమూఢాత్మా కర్తాఽహమితి మన్యతే 27

తత్త్వవిత్తు మహాబాహో గుణకర్మవిభాగయోః
గుణా గుణేషు వర్తన్త ఇతి మత్వా న సజ్జతే 28

ప్రకృతేర్గుణసమ్మూఢాః సజ్జన్తే గుణకర్మసు
తానకృత్స్నవిదో మన్దాన్ కృత్స్నవిన్న విచాలయేత్ 29

మయి సర్వాణి కర్మాణి సన్న్యస్యాధ్యాత్మచేతసా
నిరాశీర్నిర్మమో భూత్వా యుధ్యస్వ విగతజ్వరః 30

యే మే మతమిదం నిత్యమనుతిష్ఠన్తి మానవాః
శ్రద్ధావన్తోఽనసూయన్తో ముచ్యన్తే తేఽపి కర్మభిః 31

యే త్వేతదభ్యసూయన్తో నానుతిష్ఠన్తి మే మతమ్
సర్వజ్ఞానవిమూఢాంస్తాన్ విద్ధి నష్టానచేతసః 32

సదృశం చేష్టతే స్వస్యాః ప్రకృతేర్జ్ఞానవానపి
ప్రకృతిం యాన్తి భూతాని నిగ్రహః కిం కరిష్యతి 33

ఇన్ద్రియస్యేన్ద్రియస్యార్థే రాగద్వేషౌ వ్యవస్థితౌ
తయోర్న వశమాగచ్ఛేత్తౌ హ్యస్య పరిపన్థినౌ 34

శ్రేయాన్స్వధర్మో విగుణః పరధర్మాత్స్వనుష్ఠితాత్
స్వధర్మే నిధనం శ్రేయః పరధర్మో భయావహః 35

అర్జున ఉవాచ—

అథ కేన ప్రయుక్తోఽయం పాపం చరతి పూరుషః
అనిచ్ఛన్నపి వార్ష్ణేయ ! బలాదివ నియోజితః 36

శ్రీ భగవానువాచ—

కామ ఏష క్రోధ ఏష రజోగుణసముద్భవః
మహాశనో మహాపాప్మా విద్ధ్యేనమిహ వైరిణమ్ 37

ధూమేనావ్రియతే వహ్నిర్యథాఽఽదర్శో మలేన చ
యథోల్బేనావృతో గర్భస్తథా తేనేదమావృతమ్ 38

ఆవృతం జ్ఞానమేతేన జ్ఞానినో నిత్యవైరిణా
కామరూపేణ కౌన్తేయ ! దుష్పూరేణానలేన చ 39

ఇన్ద్రియాణి మనో బుద్ధిరస్యాధిష్ఠానముచ్యతే
ఏతైర్విమోహయత్యేష జ్ఞానమావృత్య దేహినమ్ 40

తస్మాత్త్వమిన్ద్రియాణ్యాదౌ నియమ్య భరతర్షభ !
పాప్మానం ప్రజహి హ్యేనం జ్ఞానవిజ్ఞాననాశనమ్ 41

ఇన్ద్రియాణి పరాణ్యాహు రిన్ద్రియేభ్యః పరం మనః
మనసస్తు పరా బుద్ధి ర్యోబుద్ధేః పరతస్తు సః 42

ఏవం బుద్ధేః పరం బుద్ధ్వా సంస్తభ్యాత్మానమాత్మనా
జహి శత్రుం మహాబాహో ! కామరూపం దురాసదమ్ 43

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు. బ్రహ్మవిద్యాయాం.
యోగశాస్త్రే. శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే.
కర్మయోగో నామ. తృతీయోఽధ్యాయః.

శ్రీమద్భగవద్గీతా చతుర్థోఽధ్యాయః

జ్ఞానయోగః

శ్రీ భగవానువాచ—

ఇమం వివస్వతే యోగం ప్రోక్తవానహమవ్యయం
వివస్వాన్మనవే ప్రాహ మనురిక్ష్వాకవేఽబ్రవీత్ 1

ఏవం పరంపరాప్రాప్తమిమం రాజర్షయో విదుః
స కాలేనేహ మహతా యోగో నష్టః పరంతప ! 2

స ఏవాయం మయా తేఽద్య యోగః ప్రోక్తః పురాతనః
భక్తోఽసి మే సఖా చేతి రహస్యం హ్యేతదుత్తమమ్ 3

అర్జున ఉవాచ

అపరం భవతో జన్మ పరం జన్మ వివస్వతః
కథమేతద్విజానీయాం త్వమాదౌ ప్రోక్తవానితి ? 4

శ్రీ భగవానువాచ—

బహూని మే వ్యతీతాని జన్మాని తవ చార్జున !
తాన్యహం వేద సర్వాణి న త్వం వేత్థ పరంతప ! 5

అజోఽపి సన్నవ్యయాత్మా భూతానామీశ్వరోఽపి సన్
ప్రకృతిం స్వామధిష్ఠాయ సంభవామ్యాత్మమాయయా 6

యదా యదా హి ధర్మస్య గ్లానిర్భవతి భారత !
అభ్యుత్థానమధర్మస్య తదాఽఽత్మానం సృజామ్యహమ్ 7

పరిత్రాణాయ సాధూనాం వినాశాయ చ దుష్కృతామ్
ధర్మసంస్థాపనార్థాయ సంభవామి యుగే యుగే 8

జన్మ కర్మ చ మే దివ్యమేవం యో వేత్తి తత్త్వతః
త్యక్త్వా దేహం పునర్జన్మ నైతి మామేతి సోఽర్జున! 9

వీతరాగభయక్రోధా మన్మయా మాముపాశ్రితాః
బహవో జ్ఞానతపసా పూతా మద్భావమాగతాః 10

యే యథా మాం ప్రపద్యన్తే తాంస్తథైవ భజామ్యహమ్
మమ వర్త్మానువర్తన్తే మనుష్యాః పార్థ! సర్వశః 11

కాఙ్క్షన్తః కర్మణాం సిద్ధిం యజన్త ఇహ దేవతాః
క్షిప్రం హి మానుషే లోకే సిద్ధిర్భవతి కర్మజా 12

చాతుర్వర్ణ్యం మయా సృష్టం గుణకర్మవిభాగశః
తస్య కర్తారమపి మాం విద్ధ్యకర్తారమవ్యయమ్ 13

న మాం కర్మాణి లిమ్పన్తి న మే కర్మఫలే స్పృహా
ఇతి మాం యోఽభిజానాతి కర్మభిర్న స బధ్యతే 14

ఏవం జ్ఞాత్వా కృతం కర్మ పూర్వైరపి ముముక్షుభిః
కురు కర్మైవ తస్మాత్త్వం పూర్వైః పూర్వతరం కృతమ్ 15

కిం కర్మ కిమకర్మేతి కవయోఽప్యత్ర మోహితాః,
తత్తే కర్మ ప్రవక్ష్యామి యజ్జ్ఞాత్వా మోక్ష్యసేఽశుభాత్ 16

కర్మణో హ్యపి బోద్ధవ్యం బోద్ధవ్యం చ వికర్మణః
అకర్మణశ్చ బోద్ధవ్యం గహనా కర్మణో గతిః 17

కర్మణ్యకర్మ యః పశ్యేదకర్మణి చ కర్మ యః
స బుద్ధిమాన్మనుష్యేషు సయుక్తః కృత్స్నకర్మకృత్ 18

యస్య సర్వే సమారమ్భాః కామసంకల్పవర్జితాః
జ్ఞానాగ్నిదగ్ధకర్మాణం తమాహుః పణ్డితం బుధాః 19

త్యక్త్వా కర్మఫలాసఙ్గం నిత్యతృప్తో నిరాశ్రయః
కర్మణ్యభిప్రవృత్తోఽపి నైవ కించిత్కరోతి సః 20

నిరాశీర్యతచిత్తాత్మా త్యక్తసర్వపరిగ్రహః
శారీరం కేవలం కర్మ కుర్వన్నాప్నోతి కిల్బిషమ్ 21

యదృచ్ఛాలాభసంతుష్టో ద్వన్ద్వాతీతో విమత్సరః
సమస్సిద్ధావసిద్ధౌ చ కృత్వాఽపి నిబధ్యతే 22

గతసఙ్గస్య ముక్తస్య జ్ఞానావస్థితచేతసః
యజ్ఞాయాచరతః కర్మ సమగ్రం ప్రవిలీయతే 23

బ్రహ్మార్పణం బ్రహ్మహవిర్బ్రహ్మాగ్నౌ బ్రహ్మణాహుతమ్
బ్రహ్మైవ తేన గన్తవ్యం బ్రహ్మకర్మ సమాధినా 24

దైవమేవాపరే యజ్ఞం యోగినః పర్యుపాసతే
బ్రహ్మాగ్నావపరే యజ్ఞం యజ్ఞేనైవోపజుహ్వతి 25

శ్రోత్రాదీనీన్ద్రియాణ్యన్యే సంయమాగ్నిషు జుహ్వతి
శబ్దాదీన్విషయానన్య ఇన్ద్రియాగ్నిషు జుహ్వతి 26

సర్వాణీన్ద్రియకర్మాణి ప్రాణకర్మాణి చాపరే
ఆత్మసంయమయోగాగ్నౌ జుహ్వతి జ్ఞానదీపితే 27

ద్రవ్యయజ్ఞాస్తపోయజ్ఞా యోగయజ్ఞాస్తథాఽపరే
స్వాధ్యాయజ్ఞానయజ్ఞాశ్చ యతయస్సంశితవ్రతాః 28

అపానే జుహ్వతి ప్రాణం ప్రాణేఽపానం తథాఽపరే
ప్రాణాపానగతీ రుద్ధ్వా ప్రాణాయామపరాయణాః 29

అపరే నియతాహారాః ప్రాణాన్ప్రాణేషు జుహ్వతి
సర్వేఽప్యేతే యజ్ఞవిదో యజ్ఞక్షపితకల్మషాః 30

యజ్ఞ శిష్టామృతభుజో యాన్తి బ్రహ్మ సనాతనమ్
నాయం లోకోఽస్త్యయజ్ఞస్య కుతోఽన్యః కురుసత్తమ ? 31

ఏవం బహువిధా యజ్ఞా వితతా బ్రహ్మణో ముఖే
కర్మజా న్విద్ధి తాన్ సర్వా నేవం జ్ఞాత్వా విమోక్ష్యసే 32

శ్రేయాన్ ద్రవ్యమయాద్యజ్ఞాత్ జ్ఞానయజ్ఞః పరన్తప
సర్వం కర్మాఖిలం పార్థ జ్ఞానే పరిసమాప్యతే 33

తద్విద్ధి ప్రణిపాతేన పరిప్రశ్నేన సేవయా
ఉపదేక్ష్యన్తి తే జ్ఞానం జ్ఞానినస్తత్త్వదర్శినః 34

యజ్జ్ఞాత్వా న పునర్మోహమేవం యాస్యసి పాణ్డవ !
యేన భూతాన్యశేషేణ ద్రక్ష్యస్యాత్మన్యథో మయి 35

అపి చేదసి పాపేభ్య స్సర్వేభ్యః పాపకృత్తమః
సర్వం జ్ఞానప్లవేనైవ వృజినం సంతరిష్యసి 36

యథైధాంసి సమిద్ధోఽగ్ని ర్భస్మసాత్కురుతేఽర్జున !
జ్ఞానాగ్నిస్సర్వకర్మాణి భస్మసాత్కురుతే తథా 37

న హి జ్ఞానేన సదృశం పవిత్రమిహ విద్యతే
తత్స్వయం యోగసంసిద్ధః కాలేనాత్మని విన్దతి 38

శ్రద్ధావాన్ లభతే జ్ఞానం తత్పరస్సంయతేన్ద్రియః
జ్ఞానం లబ్ధ్వా పరాం శాన్తి మచిరేణాధిగచ్ఛతి 39

అజ్ఞశ్చాశ్రద్దధానశ్చ సంశయాత్మా వినశ్యతి
నాయం లోకోఽస్తి న పరో న సుఖం సంశయాత్మనః 40

శ్రీమద్భగవద్గీతా చతుర్థోఽధ్యాయః

జ్ఞానయోగః

శ్రీ భగవానువాచ—

ఇమం వివస్వతే యోగం ప్రోక్తవానహమవ్యయం
వివస్వాన్మనవే ప్రాహ మనురిక్ష్వాకవేఽబ్రవీత్ 1

ఏవం పరంపరాప్రాప్తమిమం రాజర్షయో విదుః
స కాలేనేహ మహతా యోగో నష్టః పరంతప ! 2

స ఏవాయం మయా తేఽద్య యోగః ప్రోక్తః పురాతనః
భక్తోఽసి మే సఖా చేతి రహస్యం హ్యేతదుత్తమమ్ 3

అర్జున ఉవాచ

అపరం భవతో జన్మ పరం జన్మ వివస్వతః
కథమేతద్విజానీయాం త్వమాదౌ ప్రోక్తవానితి ? 4

శ్రీ భగవానువాచ—

బహూని మే వ్యతీతాని జన్మాని తవ చార్జున !
తాన్యహం వేద సర్వాణి న త్వం వేత్థ పరంతప ! 5

అజోఽపి సన్నవ్యయాత్మా భూతానామీశ్వరోఽపి సన్
ప్రకృతిం స్వామధిష్ఠాయ సంభవామ్యాత్మమాయయా 6

యదా యదా హి ధర్మస్య గ్లానిర్భవతి భారత !
అభ్యుత్థానమధర్మస్య తదాఽఽత్మానం సృజామ్యహమ్ 7

పరిత్రాణాయ సాధూనాం వినాశాయ చ దుష్కృతామ్
ధర్మసంస్థాపనార్థాయ సంభవామి యుగే యుగే 8

జన్మ కర్మ చ మే దివ్య మేవం యో వేత్తి తత్త్వతః
త్యక్త్వా దేహం పునర్జన్మ నైతి మామేతి సోఽర్జున! 9

వీతరాగభయక్రోధా మన్మయా మాముపాశ్రితాః
బహవో జ్ఞానతపసా పూతా మద్భావమాగతాః 10

యే యథా మాం ప్రపద్యన్తే తాంస్తథైవ భజామ్యహమ్
మమ వర్త్మానువర్తన్తే మనుష్యాః పార్థ! సర్వశః 11

కాంక్షన్తః కర్మణాం సిద్ధిం యజన్త ఇహ దేవతాః
క్షిప్రం హి మానుషే లోకే సిద్ధిర్భవతి కర్మజా 12

చాతుర్వర్ణ్యం మయా సృష్టం గుణకర్మవిభాగశః
తస్య కర్తారమపి మాం విద్ధ్యకర్తారమవ్యయమ్ 13

న మాం కర్మాణి లిమ్పన్తి న మే కర్మఫలే స్పృహా
ఇతి మాం యోఽభిజానాతి కర్మభిర్న స బధ్యతే 14

ఏవం జ్ఞాత్వా కృతం కర్మ పూర్వైరపి ముముక్షుభిః
కురు కర్మైవ తస్మాత్త్వం పూర్వైః పూర్వతరం కృతమ్ 15

కిం కర్మ కిమకర్మేతి కవయోఽప్యత్ర మోహితాః,
తత్తే కర్మ ప్రవక్ష్యామి యజ్జ్ఞాత్వా మోక్ష్యసేఽశుభాత్ 16

కర్మణో హ్యపి బోద్ధవ్యం బోద్ధవ్యం చ వికర్మణః
అకర్మణశ్చ బోద్ధవ్యం గహనా కర్మణో గతిః 17

కర్మణ్యకర్మ యః పశ్యే దకర్మణి చ కర్మ యః
స బుద్ధిమాన్మనుష్యేషు సయుక్తః కృత్స్నకర్మకృత్ 18

యస్య సర్వే సమారమ్భాః కామసంకల్పవర్జితాః
జ్ఞానాగ్నిదగ్ధకర్మాణం తమాహుః పణ్డితం బుధాః 19

త్యక్త్వా కర్మఫలాసఙ్గం నిత్యతృప్తో నిరాశ్రయః
కర్మణ్యభిప్రవృత్తోఽపి నైవ కించిత్కరోతి సః 20

నిరాశీర్యతచిత్తాత్మా త్యక్తసర్వపరిగ్రహః
శారీరం కేవలం కర్మ కుర్వన్నాప్నోతి కిల్బిషమ్ 21

యదృచ్ఛాలాభసంతుష్టో ద్వన్ద్వాతీతో విమత్సరః
సమస్సిద్ధావసిద్ధౌ చ కృత్వాఽపి న నిబధ్యతే 22

గతసఙ్గస్య ముక్తస్య జ్ఞానావస్థితచేతసః
యజ్ఞాయాచరతః కర్మ సమగ్రం ప్రవిలీయతే 23

బ్రహ్మార్పణం బ్రహ్మహవిర్బ్రహ్మాగ్నౌ బ్రహ్మణాహుతమ్
బ్రహ్మైవ తేన గన్తవ్యం బ్రహ్మకర్మ సమాధినా 24

దైవమేవాపరే యజ్ఞం యోగినః పర్యుపాసతే
బ్రహ్మాగ్నావపరే యజ్ఞం యజ్ఞేనైవోపజుహ్వతి 25

శ్రోత్రాదీనీన్ద్రియాణ్యన్యే సంయమాగ్నిషు జుహ్వతి
శబ్దాదీన్విషయానన్య ఇన్ద్రియాగ్నిషు జుహ్వతి 26

సర్వాణీన్ద్రియకర్మాణి ప్రాణకర్మాణి చాపరే
ఆత్మసంయమయోగాగ్నౌ జుహ్వతి జ్ఞానదీపితే 27

ద్రవ్యయజ్ఞాస్తపోయజ్ఞా యోగయజ్ఞాస్తథాఽపరే
స్వాధ్యాయజ్ఞానయజ్ఞాశ్చ యతయస్సంశితవ్రతాః 28

అపానే జుహ్వతి ప్రాణం ప్రాణేఽపానం తథాఽపరే
ప్రాణాపానగతీ రుద్ధ్వా ప్రాణాయామపరాయణాః 29

అపరే నియతాహారాః ప్రాణాన్ప్రాణేషు జుహ్వతి
సర్వేఽప్యేతే యజ్ఞవిదో యజ్ఞక్షపితకల్మషాః 30

యజ్ఞ శిష్టామృతభుజో యాన్తి బ్రహ్మ సనాతనమ్
నాయం లోకోఽస్త్యయజ్ఞస్య కుతోఽన్యః కురుసత్తమ ? 31

ఏవం బహువిధా యజ్ఞా వితతా బ్రహ్మణో ముఖే
కర్మజా న్విద్ధి తాన్ సర్వా నేవం జ్ఞాత్వా విమోక్ష్యసే 32

శ్రేయాన్ ద్రవ్యమయాద్యజ్ఞాత్ జ్ఞానయజ్ఞః పరన్తప
సర్వం కర్మాఖిలం పార్థ జ్ఞానే పరిసమాప్యతే 33

తద్విద్ధి ప్రణిపాతేన పరిప్రశ్నేన సేవయా
ఉపదేక్ష్యన్తి తే జ్ఞానం జ్ఞానినస్తత్త్వదర్శినః 34

యజ్జ్ఞాత్వా న పునర్మోహమేవం యాస్యసి పాణ్డవ !
యేన భూతాన్యశేషేణ ద్రక్ష్యస్యాత్మన్యథో మయి 35

అపి చేదసి పాపేభ్యః సర్వేభ్యః పాపకృత్తమః
సర్వం జ్ఞానప్లవేనైవ వృజినం సంతరిష్యసి 36

యథైధాంసి సమిద్ధోఽగ్నిర్భస్మసాత్కురుతేఽర్జున !
జ్ఞానాగ్నిస్సర్వకర్మాణి భస్మసాత్కురుతే తథా 37

న హి జ్ఞానేన సదృశం పవిత్రమిహ విద్యతే
తత్స్వయం యోగసంసిద్ధః కాలేనాత్మని విన్దతి 38

శ్రద్ధావాన్ లభతే జ్ఞానం తత్పరస్సంయతేన్ద్రియః
జ్ఞానం లబ్ధ్వా పరాం శాన్తి మచిరేణాధిగచ్ఛతి 39

అజ్ఞశ్చాశ్రద్దధానశ్చ సంశయాత్మా వినశ్యతి
నాయం లోకోఽస్తి న పరో న సుఖం సంశయాత్మనః 40

యోగసన్న్యస్త కర్మాణం జ్ఞానసంఛిన్న సంశయమ్
ఆత్మవన్తం న కర్మాణి నిబధ్నన్తి ధనంజయ 41

తస్మా దజ్ఞానసమ్భూతం హృత్స్థం జ్ఞానాసినాఽఽత్మనః
ఛిత్త్వైనం సంశయం యోగ మాతిష్ఠోత్తిష్ఠ భారత! 42

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు. బ్రహ్మవిద్యాయాం.
యోగశాస్త్రే. శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే.
జ్ఞానయోగో నామ. చతుర్థోఽధ్యాయః.

శ్రీమద్భగవద్గీతా పఞ్చమోఽధ్యాయః

కర్మసన్న్యాసయోగః

అర్జున ఉవాచ—

సన్న్యాసం కర్మణాం కృష్ణ పున ర్యోగం చ శంససి
యచ్ఛ్రేయ ఏతయో రేకం త న్మే బ్రూహి సునిశ్చితమ్ 1

శ్రీ భగవానువాచ—

సన్న్యాసః కర్మయోగశ్చ నిఃశ్రేయసకరా వుభౌ
తయో స్తు కర్మసన్న్యాసా త్కర్మయోగో విశిష్యతే 2

జ్ఞేయ స్స నిత్యసన్న్యాసీ యో న ద్వేష్టి న కాఙ్క్షతి
నిర్ద్వన్ద్వో హి మహాబాహో సుఖం బన్ధాత్ప్రముచ్యతే 3

సాఙ్ఖ్యయోగౌ పృథ గ్బాలాః ప్రవదన్తి న పణ్డితాః
ఏక మప్యాస్థిత స్సమ్య గుభయో ర్విన్దతే ఫలమ్ 4

యత్సాఙ్ఖ్యైః ప్రాప్యతే స్థానం తద్యోగైరపి గమ్యతే
ఏకం సాంఖ్యం చ యోగం చ యః పశ్యతి స పశ్యతి 5

సన్న్యాసస్తు మహాబాహో! దుఃఖమాప్తుమయోగతః
యోగయుక్తో మునిర్బ్రహ్మ న చిరేణాధిగచ్ఛతి 6

యోగయుక్తో విశుద్ధాత్మా విజితాత్మా జితేన్ద్రియః
సర్వభూతాత్మభూతాత్మా కుర్వన్నపి న లిప్యతే 7

నైవ కిఞ్చిత్కరోమీతి యుక్తో మన్యేత తత్త్వవిత్
పశ్యన్ శృణ్వన్ స్పృశన్ జిఘ్రన్నశ్నన్గచ్ఛన్ స్వపన్ శ్వసన్ 8

ప్రలపన్ విసృజన్ గృహ్ణ న్నున్మిషన్నిమిషన్నపి
ఇన్ద్రియాణీన్ద్రియార్థేషు వర్తన్త ఇతి ధారయన్ 9

బ్రహ్మణ్యాధాయ కర్మాణి సఙ్గం త్యక్త్వా కరోతి యః
లిప్యతే న స పాపేన పద్మపత్రమివామ్భసా 10

కాయేన మనసా బుద్ధ్యా కేవలైరిన్ద్రియైరపి
యోగినః కర్మ కుర్వన్తి సఙ్గం త్యక్త్వాఽఽత్మశుద్ధయే 11

యుక్తః కర్మ ఫలం త్యక్త్వా శాన్తిమాప్నోతి నైష్ఠికీమ్
అయుక్తః కామకారేణ ఫలే సక్తో నిబధ్యతే 12

సర్వకర్మాణి మనసా సన్న్యస్యాస్తే సుఖం వశీ
నవద్వారే పురే దేహీ నైవ కుర్వన్న కారయన్ 13

న కర్తృత్వం న కర్మాణి లోకస్య సృజతి ప్రభుః
న కర్మఫలసంయోగం స్వభావస్తు ప్రవర్తతే 14

నాదత్తే కస్యచిత్పాపం న చైవ సుకృతం విభుః
అజ్ఞానేనావృతం జ్ఞానం తేన ముహ్యన్తి జన్తవః 15

జ్ఞానేన తు తదజ్ఞానం యేషాం నాశితమాత్మనః
తేషామాదిత్యవజ్జ్ఞానం ప్రకాశయతి తత్పరమ్ 16

తద్బుద్ధయస్తదాత్మానస్తన్నిష్ఠాస్తత్పరాయణాః
గచ్ఛన్త్యపునరావృత్తిం జ్ఞాననిర్ధూతకల్మషాః 17

విద్యావినయసమ్పన్నే బ్రాహ్మణే గవి హస్తిని
శుని చైవ శ్వపాకే చ పణ్డితాస్సమదర్శినః 18

ఇహైవ తైర్జితస్సర్గో యేషాం సామ్యే స్థితం మనః
నిర్దోషం హి సమం బ్రహ్మ తస్మాద్బ్రహ్మణి తే స్థితాః 19

న ప్రహృష్యేత్ప్రియం ప్రాప్య నోద్విజేత్ప్రాప్య చాప్రియమ్
స్థిరబుద్ధిరసమ్మూఢో బ్రహ్మవిద్బ్రహ్మణి స్థితః 20

బాహ్యస్పర్శేష్వసక్తాత్మా విన్దత్యాత్మని యత్సుఖమ్
స బ్రహ్మయోగయుక్తాత్మా సుఖమక్షయమశ్నుతే 21

యే హి సంస్పర్శజా భోగా దుఃఖయోనయ ఏవ తే
ఆద్యన్తవన్తః కౌన్తేయ ! న తేషు రమతే బుధః 22

శక్నోతీహైవ యస్సోఢుం ప్రాక్ఛరీరవిమోక్షణాత్
కామక్రోధోద్భవం వేగం స యుక్తస్స సుఖీ నరః 23

యోఽన్తస్సుఖోఽన్తరారామ స్తథాఽన్తర్జ్యోతిరేవ యః
స యోగీ బ్రహ్మనిర్వాణం బ్రహ్మభూతోఽధిగచ్ఛతి 24

లభన్తే బ్రహ్మనిర్వాణ మృషయః క్షీణకల్మషాః
ఛిన్నద్వైధా యతాత్మాన స్సర్వభూతహితే రతాః 25

కామక్రోధవియుక్తానాం యతీనాం యతచేతసామ్
అభితో బ్రహ్మనిర్వాణం వర్తతే విదితాత్మనామ్ 26

స్పర్శాన్కృత్వాబహిర్బాహ్యాం శ్చక్షుశ్చైవాన్తరే భ్రువోః
ప్రాణాపానౌ సమౌ కృత్వా నాసాభ్యన్తరచారిణౌ 27

యతేన్ద్రియమనోబుద్ధి ర్మునిర్మోక్షపరాయణః
విగతేచ్ఛాభయక్రోధో యస్సదాముక్త ఏవ సః 28

భోక్తారం యజ్ఞతపసాం సర్వలోకమహేశ్వరమ్
సుహృదం సర్వభూతానాం జ్ఞాత్వా మాం శాన్తిమృచ్ఛతి 29

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే కర్మ
సన్న్యాసయోగో నామ పఞ్చమోఽధ్యాయః

శ్రీమద్భగవద్గీతా షష్ఠోఽధ్యాయః

ఆత్మసంయమయోగః

శ్రీ భగవానువాచ—

అనాశ్రితః కర్మఫలం కార్యం కర్మ కరోతి యః
స సన్న్యాసీ చ యోగీ చ న నిరగ్నిర్న చాక్రియః 1

యం సన్న్యాసమితి ప్రాహుర్యోగం తం విద్ధి పాణ్డవ !
న హ్యసన్న్యస్తసంకల్పో యోగీ భవతి కశ్చన 2

ఆరురుక్షోర్మునేర్యోగం కర్మ కారణముచ్యతే
యోగారూఢస్య తస్యైవ శమః కారణముచ్యతే 3

యదా హి నేన్ద్రియార్థేషు న కర్మస్వనుషజ్జతే
సర్వసంకల్పసన్న్యాసీ యోగారూఢస్తదోచ్యతే 4

ఉద్ధరేదాత్మనాఽఽత్మానం నాత్మానమవసాదయేత్
ఆత్మైవ హ్యాత్మనో బన్ధురాత్మైవ రిపురాత్మనః 5

బన్ధురాత్మాఽఽత్మనస్తస్య యేనాత్మైవాత్మనా జితః
అనాత్మనస్తు శత్రుత్వే వర్తేతాత్మైవ శత్రువత్ 6

జితాత్మనః ప్రశాన్తస్య పరమాత్మా సమాహితః
శీతోష్ణసుఖదుఃఖేషు తథా మానాపమానయోః 7

జ్ఞానవిజ్ఞానతృప్తాత్మా కూటస్థో విజితేన్ద్రియః
యుక్త ఇత్యుచ్యతే యోగీ సమలోష్టాశ్మకాఞ్చనః 8

సుహృన్మిత్రార్యుదాసీన మధ్యస్థద్వేష్యబన్ధుషు
సాధుష్వపి చ పాపేషు సమబుద్ధిర్విశిష్యతే 9

యోగీ యుఞ్జీత సతత మాత్మానం రహసి స్థితః
ఏకాకీ యతచిత్తాత్మా నిరాశీరపరిగ్రహః 10

శుచౌ దేశే ప్రతిష్ఠాప్య స్థిరమాసనమాత్మనః
నాత్యుచ్ఛ్రితం నాతినీచం చైలాజినకుశోత్తరమ్ 11

తత్రైకాగ్రం మనః కృత్వా యతచిత్తేన్ద్రియక్రియః
ఉపవిశ్యాసనే యుఞ్జ్యాద్యోగమాత్మవిశుద్ధయే 12

సమం కాయశిరోగ్రీవం ధారయన్నచలం స్థిరః
సంప్రేక్ష్య నాసికాగ్రం స్వం దిశశ్చానవలోకయన్ 13

ప్రశాన్తాత్మా విగతభీర్బ్రహ్మచారివ్రతే స్థితః
మనస్సంయమ్య మచ్చిత్తో యుక్త ఆసీత మత్పరః 14

యుఞ్జన్నేవం సదాఽఽత్మానం యోగీ నియతమానసః
శాన్తిం నిర్వాణపరమాం మత్సంస్థామధిగచ్ఛతి 15

నాత్యశ్నతస్తు యోగోఽస్తి న చైకాన్తమనశ్నతః
న చాతిస్వప్నశీలస్య జాగ్రతో నైవ చార్జున ! 16

యుక్తాహారవిహారస్య యుక్తచేష్టస్య కర్మసు
యుక్తస్వప్నావబోధస్య యోగో భవతి దుఃఖహా 17

యదా వినియతంచిత్త మాత్మన్యేవావతిష్ఠతే
నిస్స్పృహస్సర్వకామేభ్యో యుక్త ఇత్యుచ్యతే తదా 18

యథా దీపో నివాతస్థో నేఙ్గతే సోపమా స్మృతా
యోగినో యతచిత్తస్య యుఞ్జతో యోగమాత్మనః 19

యత్రోపరమతే చిత్తం నిరుద్ధం యోగసేవయా
యత్ర చైవాత్మనాఽఽత్మానం పశ్యన్నాత్మని తుష్యతి 20

సుఖమాత్యన్తికం యత్తద్బుద్ధిగ్రాహ్యమతీన్ద్రియమ్
వేత్తి యత్ర న చైవాయం స్థితశ్చలతి తత్త్వతః 21

యం లబ్ధ్వా చాపరం లాభం మన్యతే నాధికం తతః
యస్మిన్స్థితో న దుఃఖేన గురుణాఽపి విచాల్యతే 22

తం విద్యాద్దుఃఖసంయోగవియోగం యోగసంజ్ఞితమ్
స నిశ్చయేన యోక్తవ్యో యోగోఽనిర్విణ్ణచేతసా 23

సంకల్పప్రభవాన్కామాంస్త్యక్త్వా సర్వానశేషతః
మనసైవేన్ద్రియగ్రామం వినియమ్య సమన్తతః 24

శనైః శనైరుపరమేద్బుద్ధ్యా ధృతిగృహీతయా
ఆత్మసంస్థం మనః కృత్వా న కిఞ్చిదపి చిన్తయేత్ 25

యతో యతో నిశ్చరతి మనశ్చఞ్చలమస్థిరమ్
తతస్తతో నియమ్యైతదాత్మన్యేవ వశం నయేత్ 26

ప్రశాన్తమనసం హ్యేనం యోగినం సుఖముత్తమమ్
ఉపైతి శాన్తరజసం బ్రహ్మభూతమకల్మషమ్ 27

యుఞ్జన్నేవం సదాఽఽత్మానం యోగీ విగతకల్మషః
సుఖేన బ్రహ్మసంస్పర్శమత్యన్తం సుఖమశ్నుతే 28

సర్వభూతస్థమాత్మానం సర్వభూతాని చాత్మని
ఈక్షతే యోగయుక్తాత్మా సర్వత్ర సమదర్శనః 29

యో మాం పశ్యతి సర్వత్ర సర్వం చ మయి పశ్యతి
తస్యాహం న ప్రణశ్యామి స చ మే న ప్రణశ్యతి 30

సర్వభూతస్థితం యో మాం భజత్యేకత్వమాస్థితః
సర్వథా వర్తమానోఽపి స యోగీ మయి వర్తతే 31

ఆత్మౌపమ్యేన సర్వత్ర సమం పశ్యతి యోఽర్జున !
సుఖం వా యది వా దుఃఖం స యోగీ పరమో మతః 32

అర్జున ఉవాచ—

యోఽయం యోగస్త్వయా ప్రోక్తః సామ్యేన మధుసూదన !
ఏతస్యాహం న పశ్యామి చఞ్చలత్వాత్స్థితిం స్థిరామ్ 33
చఞ్చలం హి మనః కృష్ణ ! ప్రమాథి బలవద్దృఢమ్
తస్యాహం నిగ్రహం మన్యే వాయోరివ సుదుష్కరమ్ 34

శ్రీ భగవానువాచ—

అసంశయం మహాబాహో ! మనో దుర్నిగ్రహం చలమ్
అభ్యాసేన తు కౌన్తేయ ! వైరాగ్యేణ చ గృహ్యతే 35
అసంయతాత్మనా యోగో దుష్ప్రాప ఇతి మే మతిః
వశ్యాత్మనా తు యతతా శక్యోఽవాప్తుముపాయతః 36

అర్జున ఉవాచ—

అయతిశ్శ్రద్ధయోపేతో యోగాచ్చలితమానసః
అప్రాప్య యోగసంసిద్ధిం కాం గతిం కృష్ణ ! గచ్ఛతి ? 37
కచ్చిన్నోభయవిభ్రష్టశ్ఛిన్నాభ్రమివ నశ్యతి,
అప్రతిష్ఠో మహాబాహో ! విమూఢో బ్రహ్మణః పథి 38
ఏతన్మే సంశయం కృష్ణ ! ఛేత్తుమర్హస్యశేషతః
త్వదన్యస్సంశయస్యాస్య ఛేత్తా న హ్యుపపద్యతే 39

శ్రీ భగవానువాచ—

పార్థ నైవేహ నాముత్ర వినాశస్తస్య విద్యతే
న హి కల్యాణకృత్కశ్చిద్దుర్గతిం తాత ! గచ్ఛతి 40

ప్రాప్య పుణ్యకృతాం లోకా నుషిత్వా శాశ్వతీస్సమాః
శుచీనాం శ్రీమతాం గేహే యోగభ్రష్టోఽభిజాయతే 41

అథవా యోగినామేవ కులే భవతి ధీమతామ్
ఏతద్ధి దుర్లభతరం లోకే జన్మ యదీదృశమ్ 42

తత్ర. తం బుద్ధిసంయోగం లభతే పౌర్వదైహికమ్
యతతే చ తతో భూయ స్సంసిద్ధౌ కురునన్దన! 43

పూర్వాభ్యాసేన తేనైవ హ్రియతే హ్యవశోఽపి సః
జిజ్ఞాసురపి యోగస్య శబ్దబ్రహ్మాతివర్తతే 44

ప్రయత్నాద్యతమానస్తు యోగీ సంశుద్ధకిల్బిషః
అనేకజన్మ సంసిద్ధ స్తతో యాతి పరాం గతిమ్ 45

తపస్విభ్యోఽధికో యోగీ జ్ఞానిభ్యోఽపి మతోఽధికః
కర్మిభ్యశ్చాధికో యోగీ తస్మాద్యోగీ భవార్జున! 46

యోగినామపి సర్వేషాం.మద్గతేనాన్తరాత్మనా
శ్రద్ధావాన్భజతే యో మాం స మే యుక్తతమో మతః 47

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు. బ్రహ్మవిద్యాయాం.
యోగశాస్త్రే. శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే.
ఆత్మసంయమయోగోనామ షష్ఠోఽధ్యాయః.

శ్రీమద్భగవద్గీతా సప్తమోఽధ్యాయః

విజ్ఞానయోగః

శ్రీ భగవానువాచ—

మయ్యాసక్తమనాః పార్థ! యోగం యుఞ్జన్మదాశ్రయః
అసంశయం సమగ్రం మాం యథా జ్ఞాస్యసి తచ్ఛృణు 1

జ్ఞానం తేఽహం సవిజ్ఞాన మిదం వక్ష్యామ్యశేషతః
యజ్జ్ఞాత్వా నేహ భూయోఽన్యజ్జ్ఞాతవ్యమవశిష్యతే 2

మనుష్యాణాం సహస్రేషు కశ్చిద్యతతి సిద్ధయే
యతతామపి సిద్ధానాం కశ్చిన్మాం వేత్తి తత్త్వతః 3

భూమి రాపో నలో వాయుః ఖం మనో బుద్ధి రేవచ
అహంకార ఇతీయం మే భిన్నా ప్రకృతి రష్టధా 4

అపరేయ మిత స్త్వన్యాం ప్రకృతిం విద్ధి మే పరామ్
జీవభూతాం మహాబాహో యయేదం ధార్యతే జగత్ 5

ఏతద్యోనీని భూతాని సర్వాణీ త్యుపధారయ
అహం కృత్స్నస్య జగతః ప్రభవః ప్రలయ స్తథా 6

మత్తః పరతరం నాన్య త్కిఞ్చిద స్తి ధనఞ్జయ
మయి సర్వ మిదం ప్రోతం సూత్రే మణిగణా ఇవ 7

రసోఽహమప్సు కౌన్తేయ ప్రభాఽస్మి శశిసూర్యయోః
ప్రణవస్సర్వ వేదేషు శబ్దః ఖే పౌరుషం నృషు 8

పుణ్యో గన్ధః పృథివ్యాం చ తేజశ్చాస్మి విభావసౌ
జీవనం సర్వభూతేషు తపశ్చాస్మి తపస్విషు 9

బీజం మాం సర్వభూతానాం విద్ధి పార్థ ! సనాతనమ్
బుద్ధిర్బుద్ధిమతామస్మి తేజస్తేజస్వినామహమ్. 10

బలం బలవతాం చాహం కామరాగవివర్జితమ్
ధర్మావిరుద్ధో భూతేషు కామోఽస్మి భరతర్షభ ! 11

యే చైవ సాత్త్వికా భావా రాజసాస్తామసాశ్చ యే
మత్త ఏవేతి తాన్విద్ధి న త్వహం తేషు తే మయి 12

త్రిభిర్గుణమయైర్భావై రేభిస్సర్వమిదం జగత్
మోహితం నాభిజానాతి మామేభ్యః పరమవ్యయమ్ 13

దైవీ హ్యేషా గుణమయీ మమ మాయా దురత్యయా
మామేవ యే ప్రపద్యన్తే మాయామేతాం తరన్తి తే 14

న మాం దుష్కృతినో మూఢాః ప్రపద్యన్తే నరాధమాః
మాయయాఽపహృతజ్ఞానా ఆసురం భావమాశ్రితాః 15

చతుర్విధా భజన్తే మాం జనాస్సుకృతినోఽర్జున !
ఆర్తో జిజ్ఞాసురర్థార్థీ జ్ఞానీ చ భరతర్షభ ! 16

తేషాం జ్ఞానీ నిత్యయుక్త ఏకభక్తిర్విశిష్యతే
ప్రియో హి జ్ఞానినోఽత్యర్థ మహం స చ మమ ప్రియః 17

ఉదారాస్సర్వ ఏవైతే జ్ఞానీ త్వాత్మైవ మే మతమ్
ఆస్థితస్స హి యుక్తాత్మా మామేవానుత్తమాం గతిమ్ 18

బహూనాం జన్మనామన్తే జ్ఞానవాన్మాం ప్రపద్యతే
వాసుదేవస్సర్వమితి స మహాత్మా సుదుర్లభః 19

కామైస్తైస్తైర్హృతజ్ఞానాః ప్రపద్యన్తేఽన్యదేవతాః
తం తం నియమమాస్థాయ ప్రకృత్యా నియతాస్స్వయా 20

యో యో యాం యాం తనుం భక్తః శ్రద్ధయార్చితుమిచ్ఛతి
తస్య తస్యాచలాం శ్రద్ధాం తామేవ విదధామ్యహమ్ 21

స తయా శ్రద్ధయా యుక్తస్తస్యారాధనమీహతే
లభతే చ తతః కామాన్మయైవ విహితాన్హి తాన్ 22

అన్తవత్తు ఫలం తేషాం తద్భవత్యల్పమేధసామ్
దేవాన్దేవయజో యాన్తి మద్భక్తా యాన్తి మామపి 23

అవ్యక్తం వ్యక్తిమాపన్నం మన్యన్తే మామబుద్ధయః
పరం భావమజానన్తో మమావ్యయమనుత్తమమ్ 24

నాహం ప్రకాశస్సర్వస్య యోగమాయాసమావృతః
మూఢోఽయం నాభిజానాతి లోకో మామజమవ్యయమ్ 25

వేదాహం సమతీతాని వర్తమానాని చార్జున!
భవిష్యాణి చ భూతాని మాం తు వేద న కశ్చన 26

ఇచ్ఛాద్వేషసముత్థేన ద్వన్ద్వమోహేన భారత!
సర్వభూతాని సమ్మోహం సర్గే యాన్తి పరన్తప! 27

యేషాం త్వన్తగతం పాపం జనానాం పుణ్యకర్మణామ్
తే ద్వన్ద్వమోహనిర్ముక్తా భజన్తే మాం దృఢవ్రతాః 28

జరామరణమోక్షాయ మామాశ్రిత్య యతన్తి యే
తే బ్రహ్మ తద్విదుః కృత్స్నమధ్యాత్మం కర్మ చాఖిలమ్ 29

సాధిభూతాధిదైవం మాం సాధియజ్ఞం చ యే విదుః
ప్రయాణకాలేఽపి చ మాం తే విదుర్యుక్తచేతసః. 30

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు. బ్రహ్మవిద్యాయాం. యోగశాస్త్రే.
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే. విజ్ఞానయోగో నామ. సప్తమోఽధ్యాయః.

శ్రీమద్భగవద్గీతా అష్టమోఽధ్యాయః

అక్షరపరబ్రహ్మయోగః

సఞ్జయ ఉవాచ—

కిం తద్బ్రహ్మ? కిమధ్యాత్మం? కిం కర్మ? పురుషోత్తమ!
అధిభూతం చ కిం ప్రోక్త? మధిదైవం కిముచ్యతే? 1

అధియజ్ఞః కథం కోఽత్ర? దేహేఽస్మిన్మధుసూదన!
ప్రయాణకాలే చ కథం జ్ఞేయోఽసి నియతాత్మభిః? 2

శ్రీ భగవానువాచ—

అక్షరం బ్రహ్మ పరమం స్వభావోఽధ్యాత్మముచ్యతే
భూతభావోద్భవకరో విసర్గః కర్మసఞ్జ్ఞితః 3

అధిభూతం క్షరో భావః పురుషశ్చాధిదైవతమ్
అధియజ్ఞోఽహమేవాత్ర దేహే దేహభృతాంవర! 4

అన్తకాలే చ మామేవ స్మరన్ముక్త్వా కళేబరమ్
యః ప్రయాతి స మద్భావం యాతి నాస్త్యత్ర సంశయః 5

యం యం వాఽపి స్మరన్భావం త్యజత్యన్తే కళేబరమ్
తం తమేవైతి కౌన్తేయ! సదా తద్భావభావితః 6

తస్మాత్సర్వేషు కాలేషు మామనుస్మర యుధ్య చ
మయ్యర్పితమనోబుద్ధిర్మామేవైష్యస్యసంశయః 7

అభ్యాసయోగయుక్తేన చేతసా నాన్యగామినా
పరమం పురుషం దివ్యం యాతి పార్థానుచిన్తయన్ 8

కవిం పురాణమనుశాసితార మణోరణీయాంసమనుస్మరేద్యః
సర్వస్య ధాతారమచిన్త్యరూప మాదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్

ప్రయాణకాలే మనసాఽచలేన భక్త్యాయుక్తో యోగబలేన చైవ
భ్రువోర్మధ్యే ప్రాణమావేశ్యసమ్యక్సతంపరంపురుషముపైతిది
యదక్షరం వేదవిదో వదన్తి విశన్తి యద్యతయో వీతరాగాః వ్యం
యదిచ్ఛన్తో బ్రహ్మచర్యంచరన్తి తత్తేపదంసంగ్రహేణప్రవక్ష్యే

సర్వద్వారాణి సంయమ్య మనో హృది నిరుధ్య చ
మూర్ధ్న్యాధాయాత్మనః ప్రాణమాస్థితో యోగధారణామ్ 12

ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ వ్యాహరన్మామనుస్మరన్
యః ప్రయాతి త్యజన్దేహం స యాతి పరమాం గతిమ్ 13

అనన్యచేతాస్సతతం యో మాం స్మరతి నిత్యశః
తస్యాహం సులభః పార్థ ! నిత్యయుక్తస్య యోగినః 14

మాముపేత్య పునర్జన్మ దుఃఖాలయమశాశ్వతమ్
నాప్నువన్తి మహాత్మానస్సంసిద్ధిం పరమాం గతాః 15

ఆబ్రహ్మభువనాల్లోకాః పునరావర్తినోఽర్జున !
మాముపేత్య తు కౌన్తేయ ! పునర్జన్మ న విద్యతే 16
సహస్రయుగపర్యన్తమహర్యద్బ్రహ్మణో విదుః
రాత్రింయుగసహస్రాన్తాం తేఽహోరాత్రవిదో జనాః 17

అవ్యక్తాద్వ్యక్తయస్సర్వాః ప్రభవన్త్యహరాగమే
రాత్ర్యాగమే ప్రలీయన్తే తత్రైవావ్యక్తసంజ్ఞకే 18
భూతగ్రామస్స ఏవాయం భూత్వా భూత్వా ప్రలీయతే
రాత్ర్యాగమేఽవశః పార్థ ! ప్రభవత్యహరాగమే 19
పరస్తస్మాత్తు భావోఽన్యోఽవ్యక్తోఽవ్యక్తాత్సనాతనః
యస్స సర్వేషు భూతేషు నశ్యత్సు న వినశ్యతి 20

అవ్యక్తోఽక్షర ఇత్యుక్త స్తమాహుః పరమాం గతిమ్
యం ప్రాప్య న నివర్తన్తే తద్ధామ పరమం మమ 21

పురుషస్స పరః పార్థ! భక్త్యా లభ్యస్త్వనన్యయా
యస్యాన్తస్థాని భూతాని యేన సర్వమిదం తతమ్ 22

యత్ర కాలే త్వనావృత్తి మావృత్తించైవ యోగినః
ప్రయాతా యాన్తి తం కాలం వక్ష్యామి భరతర్షభ! 23

అగ్నిర్జ్యోతిరహశ్శుక్ల షణ్మాసా ఉత్తరాయణమ్
తత్ర ప్రయాతా గచ్ఛన్తి బ్రహ్మ బ్రహ్మవిదో జనాః 24

ధూమో రాత్రి స్తథా కృష్ణ షణ్మాసా దక్షిణాయనమ్
తత్ర చాన్ద్రమసం జ్యోతి ర్యోగీ ప్రాప్య నివర్తతే. 25

శుక్ల కృష్ణే గతీ హ్యేతే జగతశ్శాశ్వతేమతే,
ఏకయా యాత్యనావృత్తి మన్యయాఽఽవర్తతే పునః. 26

నైతే సృతీ పార్థ! జానన్ యోగీ ముహ్యతి కశ్చన,
తస్మాత్సర్వేషు కాలేషు యోగయుక్తో భవార్జున! 27

వేదేషు యజ్ఞేషు తపస్సు చైవ
దానేషు యత్పుణ్యఫలం ప్రదిష్టమ్,
అత్యేతి తత్సర్వమిదం విదిత్వా
యోగీ పరం స్థానముపైతిచాద్యమ్. 28

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం,
యో గ శా స్త్రే, శ్రీ కృ ష్ణా ర్జు న సం వా దే,
అక్షరపరబ్రహ్మయోగో నామ అష్టమోఽధ్యాయః.

శ్రీమద్భగవద్గీతా నవమోఽధ్యాయః

రాజవిద్యారాజగుహ్యయోగః

శ్రీ భగవానువాచ—

ఇదం తు తే గుహ్యతమం ప్రవక్ష్యామ్యనసూయవే
జ్ఞానం విజ్ఞానసహితం యజ్జ్ఞాత్వా మోక్ష్యసేఽశుభాత్ 1

రాజవిద్యా రాజగుహ్యం పవిత్రమిద ముత్తమమ్
ప్రత్యక్షావగమం ధర్మ్యం సుసుఖం కర్తుమవ్యయమ్ 2

అశ్రద్దధానాః పురుషా ధర్మస్యాస్య పరన్తప
అప్రాప్యమాం నివర్తన్తే మృత్యుసంసారవర్త్మని 3

మయాతత మిదం సర్వం జగదవ్యక్తమూర్తినా
మత్స్థాని సర్వభూతాని న చాహం తేష్వవస్థితః 4

న చ మత్స్థాని భూతాని పశ్య మే యోగమైశ్వరమ్
భూతభృన్న చ భూతస్థో మమాత్మా భూతభావనః 5

యథాఽఽకాశస్థితో నిత్యం వాయుస్సర్వత్రగో మహాన్
తథా సర్వాణి భూతాని మత్స్థానీత్యుపధారయ 6

సర్వభూతాని కౌన్తేయ! ప్రకృతిం యాన్తి మామికాం
కల్పక్షయే పునస్తాని కల్పాదౌ విసృజామ్యహమ్ 7

ప్రకృతిం స్వామవష్టభ్య విసృజామి పునః పునః
భూతగ్రామమిమం కృత్స్న మవశం ప్రకృతేర్వశాత్ 8

న చ మాం తాని కర్మాణి నిబధ్నన్తి ధనంజయ!
ఉదాసీనవదాసీన మసక్తం తేషు కర్మసు 9

మయాఽధ్యక్షేణ ప్రకృతిస్సూయతే సచరాచరమ్
హేతునాఽనేన కౌన్తేయ ! జగద్విపరివర్తతే 10

అవజానన్తి మాం మూఢా మానుషీం తనుమాశ్రితమ్
పరం భావమజానన్తో మమభూతమహేశ్వరమ్ 11

మోఘాశా మోఘకర్మాణో మోఘజ్ఞానా విచేతసః
రాక్షసీ మాసురీం చైవ ప్రకృతిం మోహినీం శ్రితాః 12

మహాత్మానస్తు మాం పార్థ దైవీం ప్రకృతి మాశ్రితాః
భజన్త్యనన్యమనసో జ్ఞాత్వా భూతాది మవ్యయమ్ 13

సతతం కీర్తయన్తోమాం యతన్తశ్చ దృఢవ్రతాః
నమస్యన్తశ్చ మాం భక్త్యా నిత్యయుక్తాఉపాసతే 14

జ్ఞానయజ్ఞేన చాప్యన్యే యజన్తో మాముపాసతే
ఏకత్వేన పృథక్త్వేన బహుధా విశ్వతోముఖమ్ 15

అహం క్రతురహం యజ్ఞ స్స్వధాఽహమహమౌషధమ్
మన్త్రోఽహమహమేవాజ్య మహమగ్నిరహం హుతమ్ 16

పితాఽహమస్య జగతో మాతా ధాతా పితామహః
వేద్యం పవిత్రమోంకార ఋక్సామయజురేవ చ 17

గతిర్భర్తా ప్రభుస్సాక్షీ నివాసశ్శరణం సుహృత్
ప్రభవః ప్రలయస్స్థానం నిధానం బీజమవ్యయమ్ 18

తపామ్యహమహం వర్షం నిగృహ్ణామ్యుత్సృజామి చ
అమృతం చైవ మృత్యుశ్చ సదసచ్చాహమర్జున 19

త్రైవిద్యా మాం సోమపాః పూతపాపా
యజ్ఞైరిష్ట్వా స్వర్గతిం ప్రార్థయన్తే

పుణ్యమాసాద్య సురేన్ద్రలోక
మశ్నన్తిదివ్యాన్దివి దేవభోగాన్ 20

తే తం భుక్త్వా స్వర్గలోకం విశాలం
క్షీణే పుణ్యే మర్త్యలోకం విశన్తి
ఏవం త్రయీధర్మమనుప్రపన్నా
గతాగతం కామకామా లభన్తే 21

అనన్యాశ్చిన్తయన్తో మాం యే జనాః పర్యుపాసతే
తేషాం నిత్యాభియుక్తానాం యోగక్షేమం వహామ్యహమ్ 22

యేఽప్యన్యదేవతా భక్తా యజన్తే శ్రద్ధయాఽన్వితాః
తేఽపి మామేవ కౌన్తేయ ! యజన్త్యవిధిపూర్వకమ్ 23

అహం హి సర్వయజ్ఞానాం భోక్తా చ ప్రభురేవ చ
న తు మామభిజానన్తి తత్త్వేనాతశ్చ్యవన్తి తే 24

యాన్తి దేవవ్రతా దేవాన్ పితౄన్యాన్తి పితృవ్రతాః
భూతానియాన్తి భూతేజ్యా యాన్తి మద్యాజినోఽపిమామ్ 25

పత్రం పుష్పం ఫలం తోయం యో మేభక్త్యా ప్రయచ్ఛతి
తదహం భక్త్యుపహృత మశ్నామి ప్రయతాత్మనః 26

యత్కరోషి యదశ్నాసి యజ్జుహోషి దదాసి యత్
యత్తపస్యసి కౌన్తేయ తత్కురుష్వ మదర్పణమ్ 27

శుభాశుభఫలైరేవం మోక్ష్యసే కర్మబన్ధనైః
సన్న్యాసయోగయుక్తాత్మా విముక్తో మాముపైష్యసి 28

సమోఽహం సర్వభూతేషు న మే ద్వేష్యోఽస్తి న ప్రియః
యే భజన్తి తు మాం భక్త్యా మయి తే తేషు చాప్యహమ్ 29

అపి చేత్సుదురాచారో భజతే మామనన్యభాక్
సాధురేవ స మన్తవ్య స్సమ్యగ్వ్యవసితో హి సః 30

క్షిప్రం భవతి ధర్మాత్మా శశ్వచ్ఛాన్తిం నిగచ్ఛతి
కౌన్తేయ ! ప్రతిజానీహి న మే భక్తః ప్రణశ్యతి 31

మాంహి పార్థ ! వ్యపాశ్రిత్య యేఽపి స్యుః పాపయోనయః.
స్త్రియో వైశ్యాస్తథాశూద్రా స్తేఽపి యాన్తిపరాం గతిమ్ 32

కిం పునర్బ్రాహ్మణాః పుణ్యా భక్తా రాజర్షయ స్తథా
అనిత్య మసుఖం లోక మిమం ప్రాప్య భజస్వమామ్ 33

మన్మనా భవ మద్భక్తో మద్యాజీ మాం నమస్కురు
మామేవైష్యసి యుక్త్వైవ మాత్మానం మత్పరాయణః 34

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు. బ్రహ్మవిద్యాయాం. యోగశాస్త్రే.
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే. రాజవిద్యా రాజగుహ్యయోగో నామ.
నవమోఽధ్యాయః.

శ్రీమద్భగవద్గీతా దశమోఽధ్యాయః

విభూతియోగః

శ్రీ భగవానువాచ—

భూయ ఏవ మహాబాహో! శృణు మే పరమం వచః
యత్తేఽహం ప్రీయమాణాయ వక్ష్యామి హితకామ్యయా 1

న మే విదుస్సురగణాః ప్రభవం న మహర్షయః
అహమాదిర్హి దేవానాం మహర్షీణాం చ సర్వశః 2

యో మామజమనాదిం చ వేత్తి లోకమహేశ్వరమ్
అసంమూఢస్స మర్త్యేషు సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే 3

బుద్ధిర్జ్ఞానమసమ్మోహః క్షమా సత్యం దమశ్శమః
సుఖం దుఃఖం భవోఽభావో భయం చాభయమేవచ 4

అహింసా సమతా తుష్టి స్తపో దానం యశోఽయశః
భవన్తి భావా భూతానాం మత్త ఏవ పృథగ్విధాః 5

మహర్షయస్సప్త పూర్వే చత్వారో మనవస్తథా
మద్భావా మానసా జాతా యేషాం లోక ఇమాః ప్రజాః 6

ఏతాం విభూతిం యోగం చ మమ యో వేత్తి తత్త్వతః
సోఽవికమ్పేన యోగేన యుజ్యతే నాత్ర సంశయః 7

అహం సర్వస్య ప్రభవో మత్తస్సర్వం ప్రవర్తతే
ఇతి మత్వా భజన్తే మాం బుధా భావసమన్వితాః 8

మచ్చిత్తా మద్గతప్రాణా బోధయన్తః పరస్పరమ్
కథయన్తశ్చ మాం నిత్యం తుష్యన్తి చ రమన్తి చ 9

తేషాం సతతయుక్తానాం భజతాం ప్రీతిపూర్వకమ్,

దదామి బుద్ధియోగం తం యేన మా ముపయాన్తి తే 10
తేషా మేవానుకమ్పార్థ మహ మజ్ఞానజం తమః,
నాశయా మ్యాత్మభావస్థో జ్ఞానదీపేన భాస్వతా. 11

అర్జున ఉవాచ—

పరం బ్రహ్మ పరం ధామ పవిత్రం పరమం భవాన్,
పురుషం శాశ్వతం దివ్య మాదిదేవ మజం విభుమ్. 12
ఆహుస్త్వా మృషయ స్సర్వే దేవర్షి ర్నారద స్తథా,
అసితో దేవలో వ్యాస స్స్వయం చైవ బ్రవీషి మే. 13
సర్వ మేత దృతం మన్యే యన్మాం వదసి కేశవ!
న హి తే భగవన్! వ్యక్తిం విదు ర్దేవా న దానవాః. 14
స్వయ మేవాత్మనాఽఽత్మానం వేత్థ త్వం పురుషోత్తమ!
భూతభావన! భూతేశ! దేవదేవ! జగత్పతే! 15
వక్తు మర్హ స్యశేషేణ దివ్యా హ్యాత్మవిభూతయః
యాభి ర్విభూతిభి ర్లోకా నిమాం స్త్వం వ్యాప్య తిష్ఠసి 16
కథం విద్యా మహం యోగిం స్త్వాం సదా పరిచిన్తయన్
కేషు కేషు చ భావేషు చిన్త్యోఽసి భగవన్! మయా 17
విస్తరేణాత్మనో యోగం విభూతిం చ జనార్దన!
భూయః కథయ తృప్తి ర్హి శృణ్వతో నాస్తి మేఽమృతమ్ 18

శ్రీ భగవానువాచ—

హన్త తే కథయిష్యామి దివ్యా హ్యాత్మవిభూతయః
ప్రాధాన్యతః కురుశ్రేష్ఠ! నాస్త్యన్తో విస్తరస్య మే 19
అహ మాత్మా గుడాకేశ! సర్వభూతాశయస్థితః
అహ మాదిశ్చ మధ్యం చ భూతానా మన్త ఏవ చ 20
ఆదిత్యానా మహం విష్ణు ర్జ్యోతిషాం రవి రంశుమాన్

మరీచిర్మరుతామస్మి నక్షత్రాణామహం శశీ 21
వేదానాం సామవేదోఽస్మి దేవానామస్మి వాసవః
ఇన్ద్రియాణాం మనశ్చాస్మి భూతానామస్మి చేతనా 22
రుద్రాణాం శంకరశ్చాస్మి విత్తేశో యక్షరక్షసామ్
వసూనాం పావకశ్చాస్మి మేరుశ్శిఖరిణామహమ్ 23
పురోధసాం చ ముఖ్యంమాం విద్ధి పార్థ ! బృహస్పతిమ్
సేనానీనామహం స్కన్దస్సరసామస్మి సాగరః 24
మహర్షీణాం భృగురహం గిరామస్మ్యేక మక్షరమ్
యజ్ఞానాం జపయజ్ఞోఽస్మి స్థావరాణాం హిమాలయః 25
అశ్వత్థస్సర్వ వృక్షాణాం దేవర్షీణాంచ నారదః
గన్ధర్వాణాం చిత్రరథ స్సిద్ధానాం కపిలోమునిః 26
ఉచ్చైశ్శ్రవ సమశ్వానాం విద్ధిమా మమృతోద్భవం
ఐరావతం గజేన్ద్రాణాం నరాణాం చ నరాధిపమ్ 27
ఆయుధానా మహం వజ్రం ధేనూనామస్మి కామధుక్
ప్రజనశ్చాస్మి కందర్ప స్సర్పాణామస్మి వాసుకిః 28
అనన్తశ్చాస్మి నాగానాం వరుణో యాదసామహమ్
పితౄణామర్యమా చాస్మి యమస్సంయమతామహమ్ 29
ప్రహ్లాదశ్చాస్మి దైత్యానాం కాలః కలయతామహమ్
మృగాణాం చ మృగేన్ద్రోఽహం వైనతేయశ్చ పక్షిణామ్ 30
పవనః పవతామస్మి రామశ్శస్త్రభృతామహమ్
ఝషాణాం మకరశ్చాస్మి స్రోతసామస్మి జాహ్నవీ 31
సర్గాణామాదిరన్తశ్చ మధ్యం చైవాహమర్జున !
అధ్యాత్మవిద్యా విద్యానాం వాదః ప్రవదతామహమ్ 32

అక్షరాణామకారోఽస్మి ద్వన్ద్వస్సామాసికస్య చ
అహమేవాక్షయః కాలో ధాతాఽహం విశ్వతోముఖః 33

మృత్యుస్సర్వహరశ్చాహ ముద్భవశ్చ భవిష్యతామ్
కీర్తి శ్శ్రీర్వాక్చ నారీణాం స్మృతిర్మేధా ధృతిః క్షమా 34

బృహత్సామ తథా సామ్నాం గాయత్రీ ఛన్దసామహమ్
మాసానాం మార్గశీర్షోఽహ మృతూనాం కుసుమాకరః 35

ద్యూతం ఛలయతామస్మి తేజస్తేజస్వినామహమ్
జయోఽస్మి వ్యవసాయోఽస్మి సత్త్వం సత్త్వవతామహమ్ 36

వృష్ణీనాం వాసుదేవోఽస్మి పాణ్డవానాం ధనంజయః
మునీనామప్యహం వ్యాసః కవీనాముశనా కవిః 37

దణ్డో దమయతామస్మి నీతిరస్మి జిగీషతామ్
మౌనం చైవాస్మి గుహ్యానాం జ్ఞానం జ్ఞానవతామహం 38

యచ్చాపి సర్వభూతానాం బీజం తదహమర్జున !
న తదస్తి వినా యత్స్యాన్మయా భూతం చరాచరం 39

నాన్తోఽస్తి మమ దివ్యానాం విభూతీనాం పరంతప !
ఏష తూద్దేశతః ప్రోక్తో విభూతేర్విస్తరో మయా 40

యద్యద్విభూతిమత్సత్త్వం శ్రీమదూర్జితమేవ వా
తత్తదేవావగచ్ఛ త్వం మమ తేజోంఽశసంభవం 41

అథవా బహునైతేన కిం జ్ఞాతేన తవార్జున !
విష్టభ్యాఽహమిదం కృత్స్న మేకాంశేన స్థితో జగత్ 42

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున
సంవాదే విభూతియోగో నామ దశమోఽధ్యాయః

★

శ్రీమద్భగవద్గీతా ఏకాదశోఽధ్యాయః

విశ్వరూపసందర్శనయోగః

అర్జున ఉవాచ—

మదనుగ్రహాయ పరమం గుహ్యమధ్యాత్మసంజ్ఞితం
యత్త్వయోక్తం వచస్తేన మోహోఽయం విగతో మమ 1

భవాప్యయౌ హి భూతానాం శ్రుతౌ విస్తరశో మయా
త్వత్తః కమలపత్రాక్ష! మాహాత్మ్యమపి చావ్యయం 2

ఏవమేతద్యథాఽఽత్థ త్వమాత్మానం పరమేశ్వర!
ద్రష్టుమిచ్ఛామి తే రూపమైశ్వరం పురుషోత్తమ! 3

మన్యసే యది తచ్ఛక్యం మయా ద్రష్టుమితి ప్రభో!
యోగేశ్వర! తతో మే త్వం దర్శయాఽఽత్మానమవ్యయం 4

శ్రీ భగవానువాచ—

పశ్య మే పార్థ! రూపాణి శతశోఽథ సహస్రశః
నానావిధాని దివ్యాని నానావర్ణాకృతీని చ 5

పశ్యాదిత్యాన్వసూన్రుద్రానశ్వినౌ మరుతస్తథా
బహూన్యదృష్టపూర్వాణి పశ్యాశ్చర్యాణి భారత! 6

ఇహైకస్థం జగత్కృత్స్నం పశ్యాద్య సచరాచరం
మమ దేహే గుడాకేశ! యచ్చాన్యద్ద్రష్టుమిచ్ఛసి 7

న తు మాం శక్యసే ద్రష్టుమనేనైవ స్వచక్షుషా
దివ్యం దదామి తే చక్షుః పశ్య మే యోగమైశ్వరం 8

సఞ్జయ ఉవాచ—

ఏవముక్త్వా తతో రాజన్! మహాయోగేశ్వరో హరిః

దర్శయామాస పార్థాయ పరమం రూపమైశ్వరమ్ 9
అనేకవక్త్రనయన మనేకాద్భుతదర్శనమ్
అనేకదివ్యాభరణం దివ్యానేకోద్యతాయుధమ్ 10
దివ్యమాల్యామ్బరధరం దివ్యగన్ధానులేపనమ్
సర్వాశ్చర్యమయం దేవ మనన్తం విశ్వతోముఖమ్ 11
దివి సూర్యసహస్రస్య భవేద్యుగపదుత్థితా
యది భాస్సదృశీ సా స్యా ద్భాసస్తస్య మహాత్మనః 12
తత్రైకస్థం జగత్కృత్స్నం ప్రవిభక్తమనేకధా
అపశ్యద్దేవదేవస్య శరీరే పాణ్డవస్తదా 13
తతస్స విస్మయావిష్టో హృష్టరోమా ధనంజయః
ప్రణమ్య శిరసా దేవం కృతాఞ్జలిరభాషత 14

అర్జున ఉవాచ—

పశ్యామి దేవాం స్తవ దేవ! దేహే సర్వాం స్తథా భూత
విశేషసఙ్ఘాన్ బ్రహ్మాణమీశం కమలాసనస్థం ఋషీంశ్చ సర్వా
నురగాంశ్చ దివ్యాన్ 15

అనేకబాహూదరవక్త్రనేత్రం పశ్యామి త్వాం సర్వతో౽
నన్తరూపమ్, నాన్తం నమధ్యం న పునస్తవాదిం పశ్యామి
విశ్వేశ్వర! విశ్వరూప! 16

కిరీటినం గదినం చక్రిణం చ తేజోరాశిం సర్వతోదీప్తి
మన్తమ్, పశ్యామి త్వాం దుర్నిరీక్ష్యం సమన్తాద్దీప్తానలార్క
ద్యుతిమప్రమేయమ్ 17

త్వమక్షరం పరమం వేదితవ్యం త్వమస్య విశ్వస్య పరం
నిధానమ్, త్వమవ్యయశ్శాశ్వతధర్మగోప్తా సనాతనస్త్వం
పురుషో మతో మే 18

అనాదిమధ్యాన్తమనన్తవీర్య మనన్తబాహుం శశిసూర్య
నేత్రం పశ్యామి త్వాం దీప్తహుతాశవక్త్రం స్వతేజసా
విశ్వమిదం తపన్తమ్. 19

ద్యావాపృథివ్యోరిదమన్తరం హి వ్యాప్తం త్వయైకేన దిశశ్చ
సర్వాః, దృష్ట్వాఽద్భుతం రూపముగ్రం తవేదం లోకత్రయం
ప్రవ్యథితం మహాత్మన్ ! 20

అమీ హి త్వాం సురసఙ్ఘా విశన్తి కేచిద్భీతాః ప్రాఞ్జలయో
గృణన్తి, స్వస్తీత్యుక్త్వా మహర్షిసిద్ధసంఘాః స్తువన్తి త్వాం
స్తుతిభిః పుష్కలాభిః 21

రుద్రాదిత్యా వసవో యేచసాధ్యా విశ్వేఽశ్వినౌ మరుత
శ్చోష్మపాశ్చ, గన్ధర్వయక్షాసురసిద్ధసఙ్ఘా వీక్షన్తే త్వాం
విస్మితాశ్చైవ సర్వే 22

రూపం మహత్తే బహువక్త్రనేత్రం మహాబాహో ! బహు
బాహూరుపాదమ్, బహూదరం బహుదంష్ట్రాకరాళం దృష్ట్వా
లోకాః ప్రవ్యథితాస్తథాఽహమ్ 23

నభస్స్పృశం దీప్తమనేకవర్ణం వ్యాత్తాననం దీప్తవిశాల
నేత్రం, దృష్ట్వా హి త్వాం ప్రవ్యథితాన్తరాత్మా ధృతిం
న విన్దామి శమం చ విష్ణో ! 24

దంష్ట్రాకరాళాని చ తే ముఖాని దృష్ట్వైవ కాలానలసన్నిభాని,
దిశో న జానే న లభే చ శర్మ ప్రసీద దేవేశ ! జగన్నివాస ! 25

అమీచత్వాం ధృతరాష్ట్రస్యపుత్రాః సర్వే సహైవా
వనిపాలసఙ్ఘైః, భీష్మో ద్రోణస్సూతపుత్రస్తథాఽసౌ సహాస్మ
దీయైరపి యోధముఖ్యైః 26

వక్త్రాణి తే త్వరమాణావిశన్తి దంష్ట్రాకరాళాని భయాన
కాని, కేచిద్విలగ్నా దశనాన్తరేషు సందృశ్యన్తే చూర్ణితై
రుత్తమాఙ్గైః 27

యథా నదీనాం బహవోఽమ్బువేగా స్సముద్రమేవాభిము
ఖా ద్రవన్తి, తథా తవామీ నరలోకవీరా విశన్తి వక్త్రాణ్యభి
విజ్వలన్తి 28

యథా ప్రదీప్తం జ్వలనం పతఙ్గా విశన్తి నాశాయ సమృద్ధ
వేగాః, తథైవ నాశాయ విశన్తి లోకా స్తవాపి వక్త్రాణి
సమృద్ధవేగాః 29

లేలిహ్యసే గ్రసమానస్సమన్తా ల్లోకాన్సమగ్రాన్వదనై ర్జ్వల
ద్భిః, తేజోభిరాపూర్య జగత్సమగ్రం భాస స్తవోగ్రాః ప్రత
పన్తి విష్ణో! 30

ఆఖ్యాహి మే కో భవానుగ్రరూపో నమోస్తు తే దే వ వ ర
ప్రసీద విజ్ఞాతుమిచ్ఛామి భవన్తమాద్యం న హి ప్రజానామి
తవ ప్రవృత్తిం 31

శ్రీ భగవానువాచ—

కాలోఽస్మి లోకక్షయకృత్ప్రవృద్ధో లోకాన్సమాహర్తు
మిహ ప్రవృత్తః, ఋతేఽపి త్వాం న భవిష్యన్తి సర్వే యేఽ
వస్థితాః ప్రత్యనీకేషు యోధాః 32

తస్మాత్త్వముత్తిష్ఠ యశోలభస్వ జిత్వా శత్రూన్భుఙ్క్ష్వ రాజ్యం
సమృద్ధమ్, మయైవైతే నిహతాః పూర్వమేవ నిమిత్తమాత్రం
భవ సవ్యసాచిన్! 33

ద్రోణం చ భీష్మం చ జయద్రథం చ కర్ణం తథాఽన్యా

నపి యోధవీరాన్, మయా హతాం స్త్వం జహి మా వ్యథిష్ఠా
యుద్ధ్యస్వ జేతాఽసి రణే సపత్నాన్ 34

సఞ్జయ ఉవాచ—

ఏతచ్ఛ్రుత్వా వచనం కేశవస్య కృతాఞ్జలిర్వేపమానః
కిరీటీ, నమస్కృత్వా భూయ ఏవాహ కృష్ణం సగద్గదం భీతభీతః
ప్రణమ్య 35

అర్జున ఉవాచ—

స్థానే హృషీకేశ! తవ ప్రకీర్త్యా జగత్ప్రహృష్యత్యనురజ్యతే
చ, రక్షాంసి భీతాని దిశో ద్రవన్తి సర్వే నమస్యన్తి చ
సిద్ధసఙ్ఘాః 36

కస్మాచ్చ తే న నమేరన్మహాత్మన్! గరీయసే బ్రహ్మణోఽ
ప్యాదికర్త్రే, అనన్త! దేవేశ! జగన్నివాస! త్వమక్షరం
సదసత్తత్పరం యత్. 37

త్వమాదిదేవః పురుషః పురాణ స్త్వమస్య విశ్వస్య పరం
నిధానమ్, వేత్తాఽసి వేద్యం చ పరంచ ధామ త్వయా తతం
విశ్వమనన్తరూప! 38

వాయుర్యమోఽగ్నిర్వరుణశ్శశాఙ్కః ప్రజాపతి స్త్వం ప్రపి
తామహశ్చ, నమో నమస్తేఽస్తు సహస్రకృత్వః పునశ్చ
భూయోఽపి నమో నమస్తే 39

నమః పురస్తాదథ పృష్ఠతస్తే నమోఽస్తు తే సర్వత ఏవ
సర్వ! అనన్తవీర్యామితవిక్రమస్త్వం సర్వం సమాప్నోషి
తతోఽసి సర్వః 40

సఖేతి మత్వా ప్రసభం యదుక్తం హే కృష్ణ! హే
యాదవ! హే సఖేతి, అజానతా మహిమానం తవేదం మయా
ప్రమాదాత్ప్రణయేన వాపి 41

యచ్చావహాసార్థమసత్కృతోఽసి విహారశయ్యాసన భోజనేషు, ఏకోఽథవాప్యచ్యుత! తత్సమక్షం తత్క్షామయే త్వామహమప్రమేయమ్ 42

పితాఽసి లోకస్య చరాచరస్య త్వమస్య పూజ్యశ్చ గురుర్గరీయాన్, నత్వత్సమోఽస్త్యభ్యధికః కుతోఽన్యో లోకత్రయేఽప్యప్రతిమప్రభావ! 43

తస్మాత్ప్రణమ్య ప్రణిధాయ కాయం ప్రసాదయే త్వామహమీశమీడ్యం, పితేవ పుత్రస్య సఖేవ సఖ్యుః ప్రియః ప్రియాయార్హసి దేవ! సోఢుమ్ 44

అదృష్టపూర్వం హృషితోఽస్మి దృష్ట్వా భయేన చ ప్రవ్యథితం మనో మే, తదేవ మే దర్శయ దేవ! రూపం ప్రసీద దేవేశ! జగన్నివాస! 45

కిరీటినం గదినం చక్రహస్తమిచ్ఛామి త్వాం ద్రష్టుమహం తథైవ, తేనైవ రూపేణ చతుర్భుజేన సహస్రబాహో! భవ విశ్వమూర్తే! 46

శ్రీ భగవానువాచ—

మయా ప్రసన్నేన తవార్జునేదం రూపం పరం దర్శితమాత్మయోగాత్, తేజోమయం విశ్వమనన్తమాద్యం యన్మే త్వదన్యేన న దృష్టపూర్వమ్ 47

న వేదయజ్ఞాధ్యయనైర్న దానైర్న చ క్రియాభిర్న తపోభిరుగ్రైః, ఏవం రూపశ్శక్య అహం నృలోకే ద్రష్టుం త్వదన్యేన కురుప్రవీర! 48

మా తే వ్యథా మా చ విమూఢభావో దృష్ట్వా రూపం

ఘోరమీదృఙ్మమేదమ్, వ్యపేతభీః ప్రీతమనాః పునస్త్వం
తదేవ మే రూపమిదం ప్రపశ్య 49

సఞ్జయ ఉవాచ—

ఇత్యర్జునం వాసుదేవస్తథోక్త్వా స్వకం రూపం దర్శయామాస
భూయః, ఆశ్వాసయామాస చ భీతమేనం భూత్వా పునస్సౌమ్య
వపుర్మహాత్మా 50

అర్జున ఉవాచ—

దృష్ట్వేదం మానుషం రూపం తవ సౌమ్యం జనార్దన!
ఇదానీమస్మి సంవృత్తస్సచేతాః ప్రకృతిం గతః 51

శ్రీ భగవానువాచ—

సుదుర్దర్శమిదం రూపం దృష్టవానసి యన్మమ
దేవా అప్యస్య రూపస్య నిత్యం దర్శనకాఙ్క్షిణః 52

నాహం వేదైర్న తపసా న దానేన న చేజ్యయా
శక్య ఏవంవిధో ద్రష్టుం దృష్టవానసి మాం యథా 53

భక్త్యా త్వనన్యయా శక్య అహమేవంవిధోఽర్జున!
జ్ఞాతుం ద్రష్టుం చ తత్త్వేన ప్రవేష్టుం చ పరంతప! 54

మత్కర్మకృన్మత్పరమో మద్భక్తస్సఙ్గవర్జితః
నిర్వైరస్సర్వభూతేషు యస్స మామేతి పాణ్డవ 55

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, విశ్వరూపసందర్శనయోగో నామ,
ఏకాదశోఽధ్యాయః.

శ్రీమద్భగవద్గీతా ద్వాదశో౽ధ్యాయః

భక్తియోగః

అర్జున ఉవాచ—

ఏవం సతత యుక్తా యే భక్తాస్త్వాం పర్యుపాసతే,
యే చాప్యక్షర మవ్యక్తం తేషాం కే యోగవిత్తమాః 1

శ్రీ భగవానువాచ—

మయ్యావేశ్య మనో యే మాం నిత్యయుక్తా ఉపాసతే,
శ్రద్ధయా పరయోపేతా స్తేమే యుక్తతమా మతాః. 2
యే త్వక్షర మనిర్దేశ్య మవ్యక్తం పర్యుపాసతే,
సర్వత్ర గమచిన్త్యం చ కూటస్థ మచలం ధ్రువమ్. 3
సంనియమ్యేన్ద్రియ గ్రామం సర్వత్ర సమబుద్ధయః,
తే ప్రాప్నువన్తి మామేవ సర్వభూత హితేరతాః. 4
క్లేశో౽ధికతర స్తేషా మవ్యక్తా సక్తచేతసామ్,
అవ్యక్తాహి గతిర్దుఃఖం దేహవద్భిర వాప్యతే. 5
యే తు సర్వాణి కర్మాణి మయిసన్న్యస్య మత్పరాః,
అనన్యేనైవ యోగేన మాం ధ్యాయన్త ఉపాసతే. 6
తేషామహం సముద్ధర్తా మృత్యు సంసార సాగరాత్,
భవామి న చిరాత్పార్థ! మయ్యావేశిత చేతసామ్. 7
మయ్యేవ మన ఆధత్స్వ మయి బుద్ధిం నివేశయ
నివ సిష్యసి మయ్యేవ అత ఊర్ధ్వం న సంశయః 8
అథ చిత్తం సమాధాతుం న శక్నోషి మయిస్థిరమ్
అభ్యాస యోగేన తతో మా మిచ్ఛాప్తుం ధనంజయ! 9
అభ్యాసే౽ప్య సమర్థో౽సి మత్కర్మ పరమోభవ

మదర్థమపి కర్మాణి కుర్వన్సిద్ధి మవాప్స్యసి 10
అథై తదప్య శక్తోఽసి కర్తుంమద్యోగ మాశ్రితః
సర్వకర్మ ఫలత్యాగం తతః కురు యతాత్మవాన్ 11
శ్రేయో హి జ్ఞానమభ్యాసా జ్జ్ఞానాద్ధ్యానం విశిష్యతే
ధ్యానాత్కర్మ ఫలత్యాగ స్త్యాగాచ్ఛాన్తి రనన్తరమ్ 12
అద్వేష్టాసర్వభూతానాం మైత్రః కరుణ ఏవ చ
నిర్మమో నిరహంకార స్సమదుఃఖసుఖః క్షమీ 13
సంతుష్టస్సతతం యోగీ యతాత్మా దృఢనిశ్చయః
మయ్యర్పితమనోబుద్ధిర్యో మద్భక్తస్స మే ప్రియః 14
యస్మాన్నోద్విజతే లోకో లోకాన్నోద్విజతే చ యః
హర్షామర్షభయోద్వేగై ర్ముక్తో యస్స చ మే ప్రియః 15
అనపేక్షశ్శుచిర్దక్ష ఉదాసీనో గతవ్యథః
సర్వారమ్భపరిత్యాగీ యో మద్భక్తస్స మే ప్రియః 16
యో న హృష్యతి న ద్వేష్టి న శోచతి న కాంక్షతి
శుభాశుభపరిత్యాగీ భక్తిమాన్ యస్స మే ప్రియః 17
సమ శ్శత్రౌ చ మిత్రే చ తథా మానావమానయోః
శీతోష్ణసుఖదుఃఖేషు సమ స్సఙ్గవివర్జితః 18
తుల్యనిన్దాస్తుతి ర్మౌనీ సన్తుష్టో యేనకేనచిత్
అనికేతః స్థిరమతి ర్భక్తిమాన్ మే ప్రియో నరః 19
యేతు ధర్మ్యామృత మిదం యథోక్తం పర్యుపాసతే
శ్రద్దధానా మత్పరమా భక్తాస్తేఽతీవ మే ప్రియాః 20

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే భక్తియోగోనామ ద్వాదశోఽధ్యాయః

★

శ్రీమద్భగవద్గీతా త్రయోదశోఽధ్యాయః

క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞవిభాగయోగః

అర్జున ఉవాచ—

ప్రకృతిం పురుషంచైవ క్షేత్రం క్షేత్రజ్ఞ మేవచ
ఏతద్వేది తు మిచ్ఛామి జ్ఞానం జ్ఞేయంచ కేశవ 1

ఇదం శరీరం కౌన్తేయ! క్షేత్రమిత్యభిధీయతే
ఏతద్యో వేత్తి తం ప్రాహుః క్షేత్రజ్ఞ ఇతి తద్విదః 2

క్షేత్రజ్ఞం చాపి మాం విద్ధి సర్వక్షేత్రేషు భారత!
క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞ యోర్జ్ఞానం యత్తజ్జ్ఞానం మతం మమ 3

తత్క్షేత్రం యచ్చ యాదృక్చ యద్వికారి యతశ్చ యత్
స చ యో యత్ప్రభావశ్చ తత్సమాసేన మే శృణు 4

ఋషిభిర్బహుధా గీతం ఛన్దోభిర్వివిధైః పృథక్
బ్రహ్మసూత్రపదైశ్చైవ హేతుమద్భిర్వినిశ్చితైః 5

మహాభూతాన్యహంకారో బుద్ధిరవ్యక్తమేవ చ
ఇన్ద్రియాణి దశైకం చ పఞ్చ చేన్ద్రియగోచరాః 6

ఇచ్ఛా ద్వేషస్సుఖం దుఃఖం సంఘాతశ్చేతనా ధృతిః
ఏతత్క్షేత్రం సమాసేన సవికారముదాహృతమ్ 7

అమానిత్వమదమ్భిత్వ మహింసా క్షాన్తిరార్జవమ్
ఆచార్యోపాసనం శౌచం స్థైర్యమాత్మవినిగ్రహః 8

ఇన్ద్రియార్థేషు వైరాగ్య మనహంకార ఏవ చ
జన్మమృత్యుజరావ్యాధి దుఃఖదోషానుదర్శనమ్ 9

అసక్తిరనభిష్వఙ్గః పుత్రదారగృహాదిషు
నిత్యం చ సమచిత్తత్వమిష్టానిష్టోపపత్తిషు 10

మయి చానన్యయోగేన భక్తిరవ్యభిచారిణీ
వివిక్తదేశసేవిత్వమరతిర్జనసంసది 11

అధ్యాత్మజ్ఞాననిత్యత్వం తత్త్వజ్ఞానార్థదర్శనమ్
ఏతజ్జ్ఞానమితి ప్రోక్తమజ్ఞానం యదతోఽన్యథా 12

జ్ఞేయం యత్తత్ప్రవక్ష్యామి యజ్జ్ఞాత్వాఽమృతమశ్నుతే
అనాదిమత్పరం బ్రహ్మ న సత్తన్నాసదుచ్యతే 13

సర్వతః పాణిపాదం తత్సర్వతోఽక్షిశిరోముఖమ్
సర్వతః శ్రుతిమల్లోకే సర్వమావృత్య తిష్ఠతి 14

సర్వేన్ద్రియగుణాభాసం సర్వేన్ద్రియవివర్జితమ్
అసక్తం సర్వభృచ్చైవ నిర్గుణం గుణభోక్తృ చ 15

బహిరన్తశ్చ భూతానామచరం చరమేవ చ
సూక్ష్మత్వాత్తదవిజ్ఞేయం దూరస్థం చాన్తికే చ తత్ 16

అవిభక్తం చ భూతేషు విభక్తమివ చ స్థితమ్
భూతభర్తృ చ తజ్జ్ఞేయం గ్రసిష్ణు ప్రభవిష్ణు చ 17

జ్యోతిషామపి తజ్జ్యోతిస్తమసః పరముచ్యతే
జ్ఞానం జ్ఞేయం జ్ఞానగమ్యం హృది సర్వస్య విష్ఠితమ్ 18

ఇతి క్షేత్రం తథా జ్ఞానం జ్ఞేయం చోక్తం సమాసతః
మద్భక్త ఏతద్విజ్ఞాయ మద్భావాయోపపద్యతే 19

ప్రకృతిం పురుషం చైవ విద్ధ్యనాదీ ఉభావపి
వికారాంశ్చ గుణాంశ్చైవ విద్ధి ప్రకృతిసంభవాన్ 20

కార్యకారణకర్తృత్వే హేతుః ప్రకృతిరుచ్యతే
పురుషస్సుఖదుఃఖానాం భోక్తృత్వే హేతురుచ్యతే 21

పురుషః ప్రకృతిస్థో హి భుఙ్క్తే ప్రకృతిజాన్గుణాన్
కారణం గుణసఙ్గోఽస్య సదసద్యోనిజన్మసు 22

ఉపద్రష్టాఽనుమన్తా చ భర్తా భోక్తా మహేశ్వరః
పరమాత్మేతి చాప్యుక్తో దేహేఽస్మిన్పురుషః పరః 23

య ఏవం వేత్తి పురుషం ప్రకృతిం చ గుణైస్సహ
సర్వథా వర్తమానోఽపి న స భూయోఽభిజాయతే 24

ధ్యానేనాత్మని పశ్యన్తి కేచిదాత్మానమాత్మనా
అన్యే సాఙ్ఖ్యేన యోగేన కర్మయోగేన చాపరే 25

అన్యే త్వేవమజానన్తః శ్రుత్వాఽన్యేభ్య ఉపాసతే
తేఽపి చాతితరన్త్యేవ మృత్యుం శ్రుతిపరాయణాః 26

యావత్సంజాయతే కించిత్సత్త్వం స్థావరజఙ్గమమ్
క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞ సంయోగాత్తద్విద్ధి భరతర్షభ ! 27

సమం సర్వేషు భూతేషు తిష్ఠన్తం పరమేశ్వరమ్
వినశ్యత్స్వవినశ్యన్తం యః పశ్యతి స పశ్యతి 28

సమం పశ్యన్హి సర్వత్ర సమవస్థితమీశ్వరమ్
న హినస్త్యాత్మనాఽఽత్మానం తతో యాతి పరాం గతిమ్ 29

ప్రకృత్యైవ చ కర్మాణి క్రియమాణాని సర్వశః
యః పశ్యతి తథాఽఽత్మానమకర్తారం స పశ్యతి 30

యదా భూతపృథగ్భావమేకస్థమనుపశ్యతి
తత ఏవ చ విస్తారం బ్రహ్మ సంపద్యతే తదా 31

అనాదిత్వాన్నిర్గుణత్వాత్పరమాత్మాఽయమవ్యయః
శరీరస్థోఽపి కౌన్తేయ ! న కరోతి న లిప్యతే 32

యథా సర్వగతం సౌక్ష్మ్యాదాకాశం నోపలిప్యతే
సర్వత్రావస్థితో దేహే తథాఽఽత్మా నోపలిప్యతే 33

యథా ప్రకాశయత్యేకః కృత్స్నం లోకమిమం రవిః
క్షేత్రం క్షేత్రీ తథా కృత్స్నం ప్రకాశయతి భారత ! 34

క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయోరేవ మన్తరం జ్ఞానచక్షుషా
భూతప్రకృతిమోక్షం చ యే విదుర్యాన్తి తే పరమ్ 35

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే,
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞ విభాగయోగో నామ
త్రయోదశోఽధ్యాయః.

శ్రీమద్భగవద్గీతా చతుర్దశో౽ధ్యాయః

గుణత్రయవిభాగయోగః

శ్రీ భగవానువాచ—

పరం భూయః ప్రవక్ష్యామి జ్ఞానానాం జ్ఞానముత్తమమ్
యజ్జ్ఞాత్వా మునయస్సర్వే పరాం సిద్ధిమితో గతాః 1

ఇదం జ్ఞానముపాశ్రిత్య మమ సాధర్మ్యమాగతాః
సర్గే౽పి నోపజాయన్తే ప్రళయే న వ్యథన్తి చ 2

మమ యోనిర్మహద్బ్రహ్మ తస్మిన్గర్భం దధామ్యహమ్
సంభవస్సర్వభూతానాం తతో భవతి భారత! 3

సర్వయోనిషు కౌన్తేయ! మూర్తయస్సంభవన్తి యాః
తాసాం బ్రహ్మ మహద్యోని రహం బీజప్రదః పితా 4

సత్త్వం రజస్తమ ఇతి గుణాః ప్రకృతిసంభవాః
నిబధ్నన్తి మహాబాహో! దేహే దేహినమవ్యయమ్

తత్ర సత్త్వం నిర్మలత్వా త్ప్రకాశక మనామయమ్
సుఖసఙ్గేన బధ్నాతి జ్ఞానసఙ్గేన చానఘ! 6

రజో రాగాత్మకం విద్ధి తృష్ణాసఙ్గసముద్భవమ్
తన్నిబధ్నాతి కౌన్తేయ! కర్మసఙ్గేన దేహినమ్ 7

తమస్త్వజ్ఞానజం విద్ధి మోహనం సర్వదేహినామ్
ప్రమాదాలస్యనిద్రాభి స్తన్నిబధ్నాతి భారత! 8

సత్త్వం సుఖే సఞ్జయతి రజః కర్మణి భారత!
జ్ఞానమావృత్య తు తమః ప్రమాదే సఞ్జయత్యుత 9

రజస్తమశ్చాభిభూయ సత్త్వం భవతి భారత!

రజస్సత్త్వం తమశ్చైవ తమస్సత్త్వం రజస్తథా 10

సర్వద్వారేషు దేహేఽస్మి న్ప్రకాశ ఉపజాయతే
జ్ఞానం యదా తదా విద్యా ద్వివృద్ధం సత్త్వమిత్యుత 11

లోభః ప్రవృత్తిరారమ్భః కర్మణామశమః స్పృహా
రజస్యేతాని జాయన్తే వివృద్ధే భరతర్షభ ! 12

అప్రకాశోఽప్రవృత్తిశ్చ ప్రమాదో మోహ ఏవ చ
తమస్యేతాని జాయన్తే వివృద్ధే కురునన్దన ! 13

యదా సత్త్వే ప్రవృద్ధే తు ప్రళయం యాతి దేహభృత్
తదోత్తమవిదాం లోకా నమలాన్ప్రతిపద్యతే 14

రజసి ప్రళయం గత్వా కర్మసఙ్గిషు జాయతే
తథా ప్రలీనస్తమసి మూఢయోనిషు జాయతే 15

కర్మణస్సుకృతస్యాహు స్సాత్త్వికం నిర్మలం ఫలమ్
రజసస్తు ఫలం దుఃఖ మజ్ఞానం తమసః ఫలమ్ 16

సత్త్వాత్సంజాయతే జ్ఞానం రజసో లోభ ఏవ చ
ప్రమాదమోహౌ తమసో భవతోఽజ్ఞానమేవ చ 17

ఊర్ధ్వం గచ్ఛన్తి సత్త్వస్థా మధ్యే తిష్ఠన్తి రాజసాః
జఘన్యగుణవృత్తిస్థా అధోగచ్ఛన్తి తామసాః 18

నాన్యం గుణేభ్యః కర్తారం యదా ద్రష్టాఽనుపశ్యతి
గుణేభ్యశ్చ పరం వేత్తి మద్భావం సోఽధిగచ్ఛతి 19

గుణానేతానతీత్య త్రీన్దేహీ దేహసముద్భవాన్
జన్మమృత్యుజరాదుఃఖై ర్విముక్తోఽమృతమశ్నుతే 20

అర్జున ఉవాచ—

కైర్లిఙ్గైస్త్రీన్గుణానేతా నతీతో భవతి ప్రభో !
కిమాచారః కథం చై తాం స్త్రీన్గుణానతివర్తతే ? 21

శ్రీ భగవానువాచ—

ప్రకాశం చ ప్రవృత్తిం చ మోహమేవ చ పాణ్డవ !
న ద్వేష్టి సంప్రవృత్తాని న నివృత్తాని కాఙ్క్షతి 22
ఉదాసీనవదాసీనో గుణైర్యో న విచాల్యతే
గుణా వర్తన్త ఇత్యేవ యోఽవతిష్ఠతి నేఙ్గతే 23
సమదుఃఖసుఖస్స్వస్థ స్సమలోష్టాశ్మకాఞ్చనః
తుల్యప్రియాప్రియో ధీరస్తుల్యనిన్దాత్మసంస్తుతిః 24
మానావమానయోస్తుల్య స్తుల్యో మిత్రారిపక్షయోః
సర్వారమ్భపరిత్యాగీ గుణాతీతస్స ఉచ్యతే 25
మాం చ యోఽవ్యభిచారేణ భక్తియోగేన సేవతే
స గుణాన్సమతీత్యైతాన్బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే 26
బ్రహ్మణో హి ప్రతిష్ఠాఽహ మమృతస్యావ్యయస్య చ
శాశ్వతస్య చ ధర్మస్య సుఖస్యైకాన్తికస్య చ 27

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు. బ్రహ్మవిద్యాయాం. యోగశాస్త్రే.
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే. గుణత్రయవిభాగయోగో నామ
చతుర్దశోఽధ్యాయః.

శ్రీమద్భగవద్గీతాపఞ్చదశోఽధ్యాయః

పురుషోత్తమప్రాప్తియోగః

శ్రీ భగవానువాచ—

ఊర్ధ్వమూలమధశ్శాఖ మశ్వత్థం ప్రాహురవ్యయమ్
ఛన్దాంసి యస్య పర్ణాని యస్తం వేద స వేదవిత్ 1

అధశ్చోర్ధ్వం ప్రసృతాస్తస్య శాఖా గుణప్రవృద్ధా విషయ
ప్రవాలాః, అధశ్చ మూలాన్యనుసన్తతాని కర్మానుబన్ధీని
మనుష్యలోకే 2

న రూపమస్యేహ తథోపలభ్యతే నాన్తో న చాదిర్న చ
సంప్రతిష్ఠా, అశ్వత్థమేనం సువిరూఢమూల మసఙ్గశస్త్రేణ
దృఢేన ఛిత్వా 3

తతః పదం తత్పరిమార్గితవ్యం యస్మిన్గతా న నివర్తన్తి
భూయః, తమేవ చాద్యం పురుషం ప్రపద్యే యతః ప్రవృత్తిః
ప్రసృతా పురాణీ 4

నిర్మానమోహా జితసఙ్గదోషా అధ్యాత్మనిత్యా వినివృత్త
కామాః, ద్వన్ద్వైర్విముక్తాః సుఖదుఃఖసంజ్ఞై ర్గచ్ఛన్త్యమూఢాః
పదమవ్యయం తత్ 5

న తద్భాసయతే సూర్యో న శశాఙ్కో న పావకః
యద్గత్వా న నివర్తన్తే తద్ధామ పరమం మమ 6

మమైవాంశో జీవలోకే జీవభూతస్సనాతనః
మనష్షష్ఠానీన్ద్రియాణి ప్రకృతిస్థాని కర్షతి 7

శరీరం యదవాప్నోతి యచ్చాప్యుత్క్రామతీశ్వరః
గృహీత్వైతాని సంయాతి వాయుర్గన్ధానివాశయాత్ 8

శ్రోత్రం చక్షుః స్పర్శనం చ రసనం ఘ్రాణమేవ చ
అధిష్ఠాయ మనశ్చాయం విషయానుపసేవతే 9

ఉత్క్రామన్తం స్థితం వాపి భుఞ్జానం వా గుణాన్వితమ్
విమూఢా నానుపశ్యన్తి పశ్యన్తి జ్ఞానచక్షుషః 10

యతన్తో యోగినశ్చైనం పశ్యన్త్యాత్మన్యవస్థితమ్
యతన్తోఽప్యకృతాత్మానో నైనం పశ్యన్త్యచేతసః 11

యదాదిత్యగతం తేజో జగద్భాసయతేఽఖిలమ్
యచ్చన్ద్రమసి యచ్చాగ్నౌ తత్తేజో విద్ధి మామకమ్ 12

గామావిశ్య చ భూతాని ధారయామ్యహమోజసా
పుష్ణామి చౌషధీస్సర్వాః సోమో భూత్వా రసాత్మకః 13

అహం వైశ్వానరో భూత్వా ప్రాణినాం దేహమాశ్రితః
ప్రాణాపానసమాయుక్తః పచామ్యన్నం చతుర్విధమ్ 14

సర్వస్య చాహం హృది సన్నివిష్టో మత్తస్స్మృతిర్జ్ఞానమపో
హనం చ వేదైశ్చ సర్వైరహమేవ వేద్యో వేదాన్తకృద్వేద
విదేవ చాహమ్

ద్వావిమౌ పురుషౌ లోకే క్షరశ్చాక్షర ఏవ చ
క్షరస్సర్వాణి భూతాని కూటస్థోఽక్షర ఉచ్యతే 16

ఉత్తమః పురుషస్త్వన్యః పరమాత్మేత్యుదాహృతః
యో లోకత్రయమావిశ్య బిభర్త్యవ్యయ ఈశ్వరః 17

యస్మాత్క్షర మతీతోఽహ మక్షరాదపి చోత్తమః
అతోఽస్మి లోకే వేదే చ ప్రథితః పురుషోత్తమః 18

యో మామేవమసమ్మూఢో జానాతి పురుషోత్తమమ్
స సర్వవిద్భజతి మాం సర్వభావేన భారత ! 19

ఇతి గుహ్యతమం శాస్త్రమిదముక్తం మయాఽనఘ !
ఏతద్బుద్ధ్వా బుద్ధిమాన్స్యాత్కృతకృత్యశ్చ భారత! 20

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే పురుషోత్తమప్రాప్తియోగో నామ పఞ్చదశోఽధ్యాయః

శ్రీమద్భగవద్గీతా షోడశోఽధ్యాయః

దైవాసురసంపద్విభాగయోగః

శ్రీ భగవానువాచ—

అభయం సత్త్వసంశుద్ధి ర్జ్ఞానయోగవ్యవస్థితిః
దానం దమశ్చ యజ్ఞశ్చ స్వాధ్యాయ స్తప ఆర్జవమ్ 1

అహింసా సత్యమక్రోధ స్త్యాగశ్శాన్తి రపైశునమ్
దయా భూతేష్వలోలత్వం మార్దవం హ్రీరచాపలమ్ 2

తేజః క్షమా ధృతిశ్శౌచ మద్రోహో నాతిమానిత
భవన్తి సంపదం దైవీ మభిజాతస్య భారత ! 3

దమ్భో దర్పోఽభిమానశ్చ క్రోధః పారుష్యమేవ చ
అజ్ఞానం చాభిజాతస్య పార్థ! సంపదమాసురీమ్ 4

దైవీ సంపద్విమోక్షాయ నిబన్ధాయాసురీ మతా
మా శుచస్సంపదం దైవీ మభిజాతోఽసి పాణ్డవ ! 5

ద్వౌ భూతసర్గౌ లోకేఽస్మిన్ దైవ ఆసుర ఏవ చ
దైవో విస్తరశః ప్రోక్త ఆసురం పార్థ ! మే శృణు 6

ప్రవృత్తిం చ నివృత్తిం చ జనా న విదురాసురాః
న శౌచం నాపి చాచారో న సత్యం తేషు విద్యతే 7

అసత్యమప్రతిష్ఠం తే జగదాహురనీశ్వరమ్
అపరస్పరసంభూతం కిమన్యత్కామహైతుకమ్ 8

ఏతాం దృష్టిమవష్టభ్య నష్టాత్మానోఽల్పబుద్ధయః
ప్రభవన్త్యుగ్రకర్మాణః క్షయాయ జగతోఽహితాః 9

కామమాశ్రిత్య దుష్పూరం దమ్భమానమదాన్వితాః
మోహాద్గృహీత్వాఽసద్గ్రాహాన్ప్రవర్తన్తేఽశుచివ్రతాః 10

చిన్తామపరిమేయాం చ ప్రళయాన్తాముపాశ్రితాః
కామోపభోగపరమా ఏతావదితి నిశ్చితాః 11

ఆశాపాశశతైర్బద్ధాః కామక్రోధపరాయణాః
ఈహన్తే కామభోగార్థమన్యాయేనార్థసంచయాన్ 12

ఇదమద్య మయా లబ్ధమిమం ప్రాప్స్యే మనోరథం
ఇదమస్తీదమపి మే భవిష్యతి పునర్ధనం 13

అసౌ మయా హతశ్శత్రుర్హనిష్యే చాపరానపి
ఈశ్వరోఽహమహం భోగీ సిద్ధోఽహం బలవాన్సుఖీ 14

ఆఢ్యోఽభిజనవానస్మి కోఽన్యోఽస్తి సదృశో మయా
యక్ష్యేదాస్యామి మోదిష్య ఇత్యజ్ఞానవిమోహితాః 15

అనేకచిత్తవిభ్రాన్తా మోహజాలసమావృతాః
ప్రసక్తాః కామభోగేషు పతన్తి నరకేఽశుచౌ 16

ఆత్మసంభావితాః స్తబ్ధా ధనమానమదాన్వితాః
యజన్తేనామయజ్ఞైస్తే దమ్భేనావిధిపూర్వకం 17

అహంకారం బలం దర్పం కామం క్రోధం చ సంశ్రితాః
మామాత్మపరదేహేషు ప్రద్విషన్తోఽభ్యసూయకాః 18

తానహం ద్విషతః క్రూరాన్సంసారేషు నరాధమాన్
క్షిపామ్యజస్రమశుభానాసురీష్వేవ యోనిషు 19

ఆసురీం యోనిమాపన్నా మూఢా జన్మని జన్మని
మామప్రాప్యైవ కౌన్తేయ ! తతో యాన్త్యధమాం గతిం 20

త్రివిధం నరకస్యేదం ద్వారం నాశనమాత్మనః
కామః క్రోధస్తథా లోభ స్తస్మాదేతత్త్రయం త్యజేత్ 21

ఏతైర్విముక్తః కౌన్తేయ! తమోద్వారై స్త్రిభిర్నరః
ఆచరత్యాత్మనశ్శ్రేయ స్తతో యాతి పరాం గతిమ్ 22

యశ్శాస్త్రవిధిముత్సృజ్య వర్తతే కామకారతః
న స సిద్ధిమవాప్నోతి న సుఖం న పరాం గతిమ్ 23

తస్మాచ్ఛాస్త్రం ప్రమాణం తే కార్యాకార్యవ్యవస్థితౌ
జ్ఞాత్వా శాస్త్రవిధానోక్తం కర్మ కర్తుమిహార్హసి 24

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు, బ్రహ్మవిద్యాయాం, యోగశాస్త్రే, శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే, దైవాసురసంపద్విభాగయోగో నామ షోడశోఽధ్యాయః.

శ్రీమద్భగవద్గీతా సప్తదశోఽధ్యాయః

శ్రద్ధాత్రయవిభాగయోగః

అర్జున ఉవాచ—

యే శాస్త్రవిధిముత్సృజ్య యజన్తే శ్రద్ధయాఽన్వితాః
తేషాం నిష్ఠా తు కా కృష్ణ! సత్త్వమాహో రజస్తమః 1

శ్రీ భగవానువాచ—

త్రివిధా భవతి శ్రద్ధా దేహినాం సా స్వభావజా
సాత్త్వికీ రాజసీ చైవ తామసీ చేతి తాం శృణు 2

సత్త్వానురూపా సర్వస్య శ్రద్ధా భవతి భారత!
శ్రద్ధామయోఽయం పురుషో యో యచ్ఛ్రద్ధస్స ఏవ సః 3

యజన్తే సాత్త్వికా దేవా న్యక్షరక్షాంసి రాజసాః
ప్రేతాన్భూతగణాంశ్చాన్యే యజన్తే తామసా జనాః 4

అశాస్త్రవిహితం ఘోరం తప్యన్తే యే తపో జనాః
దమ్భాహంకారసంయుక్తాః కామరాగబలాన్వితాః 5

కర్శయన్తశ్శరీరస్థం భూతగ్రామమచేతసః
మాం చైవాన్తశ్శరీరస్థం తాన్విద్ధ్యాసురనిశ్చయాన్ 6

ఆహారస్త్వపి సర్వస్య త్రివిధో భవతి ప్రియః
యజ్ఞస్తపస్తథా దానం తేషాం భేదమిమం శృణు 7

ఆయుస్సత్త్వబలారోగ్య సుఖప్రీతివివర్ధనాః
రస్యాస్స్నిగ్ధాః స్థిరా హృద్యా ఆహారాస్సాత్త్వికప్రియాః 8

కట్వమ్లలవణాత్యుష్ణ తీక్ష్ణరూక్షవిదాహినః
ఆహారా రాజసస్యేష్టా దుఃఖశోకామయప్రదాః 9

యాతయామం గతరసం పూతి పర్యుషితం చ యత్
ఉచ్ఛిష్టమపి చామేధ్యం భోజనం తామసప్రియమ్ 10

అఫలాకాఙ్క్షిభిర్యజ్ఞో విధిదృష్టో య ఇజ్యతే
యష్టవ్యమేవేతి మనస్సమాధాయ స సాత్త్వికః 11

అభిసంధాయ తు ఫలం దమ్భార్థమపి చైవ యత్
ఇజ్యతే భరతశ్రేష్ఠ ! తంయజ్ఞం విద్ధిరాజసమ్ 12

విధిహీనమసృష్టాన్నం మన్త్రహీనమదక్షిణమ్
శ్రద్ధావిరహితం యజ్ఞం తామసం పరిచక్షతే 13

దేవద్విజగురుప్రాజ్ఞ పూజనంశౌచమార్జవమ్
బ్రహ్మచర్యమహింసా చ శారీర తప ఉచ్యతే 14

అనుద్వేగకరం వాక్యం సత్యం ప్రియహితం చ యత్
స్వాధ్యాయాభ్యసనం చైవ వాఙ్మయం తప ఉచ్యతే 15

మనఃప్రసాదస్సౌమ్యత్వం మౌనమాత్మ వినిగ్రహః
భావ సంశుద్ధిరిత్యేతత్తపో మానసముచ్యతే 16

శ్రద్ధయా పరయా తప్తం తపస్తత్త్రివిధం నరైః
అఫలాకాఙ్క్షిభిర్యుక్తైస్సాత్త్వికం పరిచక్షతే 17

సత్కారమానపూజార్థం తపో దమ్భేన చైవయత్
క్రియతే తదిహ ప్రోక్తం రాజసం చలమధ్రువమ్ 18

మూఢగ్రాహేణాత్మనో యత్ పీడయా క్రియతే తపః
పరస్యోత్సాదనార్థం వా తత్తామసముదాహృతమ్ 19

దాతవ్యమితి యద్దానం దీయతేఽనుపకారిణే
దేశే కాలే చ పాత్రే చ తద్దానం సాత్త్వికం స్మృతమ్ 20

యత్తు ప్రత్యుపకారార్థం ఫలముద్దిశ్య వా పునః
దీయతే చ పరిక్లిష్టం తద్దానం రాజసంస్మృతమ్ 21

అదేశకాలే యద్దాన మపాత్రేభ్యశ్చ దీయతే
అసత్కృతమవజ్ఞాతం తత్తామసముదాహృతమ్ 22

ఓం తత్సదితి నిర్దేశో బ్రహ్మణస్త్రివిధః స్మృతః
బ్రాహ్మణాస్తేన వేదాశ్చ యజ్ఞాశ్చ విహితాః పురా 23

తస్మాదోమిత్యుదాహృత్య యజ్ఞదానతపఃక్రియాః
ప్రవర్తన్తే విధానోక్తాస్సతతం బ్రహ్మవాదినామ్ 24

తదిత్యనభిసంధాయ ఫలం యజ్ఞతపఃక్రియాః
దానక్రియాశ్చ వివిధాః క్రియన్తే మోక్షకాంక్షిభిః 25

సద్భావే సాధుభావే చ సదిత్యేతత్ప్రయుజ్యతే
ప్రశస్తే కర్మణి తథా సచ్ఛబ్దః పార్థ ! యుజ్యతే 26

యజ్ఞే తపసి దానే చ స్థితిస్సదితి చోచ్యతే
కర్మచైవ తదర్థీయం సదిత్యేవాభిధీయతే 27

అశ్రద్ధయా హుతం దత్తం తపస్తప్తం కృతం చ యత్
అసదిత్యుచ్యతే పార్థ ! న చ తత్ప్రేత్య నో ఇహ 28

ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే శ్రద్ధాత్రయవిభాగయోగో నామ
సప్తదశోఽధ్యాయః

శ్రీమద్భగవద్గీతా అష్టాదశోఽధ్యాయః

మోక్షసన్న్యాసయోగః

అర్జున ఉవాచ—

సన్న్యాసస్య మహాబాహో! తత్త్వమిచ్ఛామి వేదితుమ్
త్యాగస్య చ హృషీకేశ! పృథక్కేశినిషూదన! 1

శ్రీ భగవానువాచ—

కామ్యానాం కర్మణాం న్యాసం సన్న్యాసం కవయో విదుః
సర్వకర్మఫలత్యాగం ప్రాహుస్త్యాగం విచక్షణాః 2

త్యాజ్యం దోషవదిత్యేకే కర్మ ప్రాహుర్మనీషిణః
యజ్ఞదానతపఃకర్మ న త్యాజ్యమితి చాపరే 3

నిశ్చయం శృణు మే తత్ర త్యాగే భరతసత్తమ!
త్యాగో హి పురుషవ్యాఘ్ర! త్రివిధస్సంప్రకీర్తితః 4

యజ్ఞదానతపఃకర్మ న త్యాజ్యం కార్యమేవ తత్,
యజ్ఞో దానం తపశ్చైవ పావనాని మనీషిణామ్ 5

ఏతాన్యపి తు కర్మాణి సఙ్గం త్యక్త్వా ఫలాని చ
కర్తవ్యానీతి మే పార్థ! నిశ్చితం మతముత్తమమ్ 6

నియతస్య తు సన్న్యాసః కర్మణో నోపపద్యతే
మోహాత్తస్య పరిత్యాగస్తామసః పరికీర్తితః 7

దుఃఖమిత్యేవ యత్కర్మ కాయక్లేశభయాత్త్యజేత్
స కృత్వా రాజసం త్యాగం నైవ త్యాగఫలం లభేత్ 8

కార్యమిత్యేవ యత్కర్మ నియతం క్రియతేఽర్జున!
సఙ్గం త్యక్త్వా ఫలం చైవ స త్యాగస్సాత్త్వికో మతః 9

న ద్వేష్ట్యకుశలం కర్మ కుశలేనానుషజ్జతే
త్యాగీ సత్త్వ సమావిష్టో మేధావీ ఛిన్న సంశయః 10

నహి దేహభృతా శక్యం త్యక్తుం కర్మాణ్యశేషతః
యస్తు కర్మఫలత్యాగీ స త్యాగీత్యభిధీయతే 11

అనిష్టమిష్టం మిశ్రం చ త్రివిధం కర్మణః ఫలమ్
భవత్యత్యాగినాం ప్రేత్య న తు సన్న్యాసినాం క్వచిత్ 12

పఞ్చైతాని మహాబాహో! కారణాని నిబోధ మే
సాఙ్ఖ్యే కృతాన్తే ప్రోక్తాని సిద్ధయే సర్వకర్మణామ్ 13

అధిష్ఠానం తథా కర్తా కరణం చ పృథగ్విధమ్
వివిధాశ్చ పృథక్చేష్టా దైవం చైవాత్ర పఞ్చమమ్ 14

శరీరవాఙ్మనోభిర్యత్కర్మ ప్రారభతే నరః
న్యాయ్యం వా విపరీతం వా పఞ్చైతే తస్య హేతవః 15

తత్రైవం సతి కర్తారమాత్మానం కేవలం తు యః
పశ్యత్యకృతబుద్ధిత్వాన్న స పశ్యతి దుర్మతిః 16

యస్య నాహంకృతో భావో బుద్ధిర్యస్య న లిప్యతే
హత్వాఽపి స ఇమాన్లోకాన్న హన్తి న నిబధ్యతే 17

జ్ఞానం జ్ఞేయం పరిజ్ఞాతా త్రివిధా కర్మచోదనా
కరణం కర్మ కర్తేతి త్రివిధః కర్మసఙ్గ్రహః 18

జ్ఞానం కర్మ చ కర్తా చ త్రిధైవ గుణభేదతః
ప్రోచ్యతే గుణసంఖ్యానే యథావచ్ఛృణు తాన్యపి 19

సర్వభూతేషు యేనైకం భావమవ్యయమీక్షతే
అవిభక్తం విభక్తేషు తజ్జ్ఞానం విద్ధి సాత్త్వికమ్ 20

పృథక్త్వేన తు యజ్జ్ఞానం నానాభావాన్పృథగ్విధాన్
వేత్తి సర్వేషు భూతేషు తజ్జ్ఞానం విద్ధి రాజసమ్ 21

యత్తు కృత్స్నవదేకస్మిన్ కార్యే సక్తమహైతుకమ్
అతత్త్వార్థవదల్పం చ తత్తామసముదాహృతమ్ 22

నియతం సఙ్గరహితమరాగద్వేషతః కృతమ్
అఫలప్రేప్సునా కర్మ యత్తత్సాత్త్వికముచ్యతే 23

యత్తు కామేప్సునా కర్మ సాహంకారేణ వా పునః
క్రియతే బహులాయాసం తద్రాజసముదాహృతమ్ 24

అనుబన్ధం క్షయం హింసామనపేక్ష్య చ పౌరుషమ్
మోహాదారభ్యతే కర్మ యత్తత్తామసముచ్యతే 25

ముక్తసఙ్గోఽనహంవాదీ ధృత్యుత్సాహసమన్వితః
సిద్ధ్యసిద్ధ్యోర్నిర్వికారః కర్తా సాత్త్విక ఉచ్యతే 26

రాగీ కర్మఫలప్రేప్సుర్లుబ్ధో హింసాత్మకోఽశుచిః
హర్షశోకాన్వితః కర్తా రాజసః పరికీర్తితః 27

అయుక్తః ప్రాకృతః స్తబ్ధశ్శఠో నైష్కృతికోఽలసః
విషాదీ దీర్ఘసూత్రీ చ కర్తా తామస ఉచ్యతే 28

బుద్ధేర్భేదం ధృతేశ్చైవ గుణతస్త్రివిధం శృణు
ప్రోచ్యమానమశేషేణ పృథక్త్వేన ధనంజయ ! 29

ప్రవృత్తిం చ నివృత్తిం చ కార్యాకార్యే భయాభయే
బన్ధం మోక్షం చ యా వేత్తి బుద్ధిస్సా పార్థ ! సాత్త్వికీ 30

యయా ధర్మమధర్మం చ కార్యం చాకార్యమేవ చ
అయథావత్ప్రజానాతి బుద్ధిస్సా పార్థ రాజసీ 31

అధర్మం ధర్మమితి యా మన్యతే తమసాఽఽవృతా
సర్వార్థాన్విపరీతాంశ్చ బుద్ధిస్సా పార్థ! తామసీ 32

ధృత్యా యయా ధారయతే మనః ప్రాణేన్ద్రియక్రియాః
యోగేనావ్యభిచారిణ్యా ధృతిస్సా పార్థ! సాత్త్వికీ 33

యయా తు ధర్మకామార్థాన్ధృత్యా ధారయతేఽర్జున!
ప్రసఙ్గేన ఫలాకాఙ్క్షీ ధృతిస్సా పార్థ! రాజసీ 34

యయా స్వప్నం భయం శోకం విషాదం మదమేవ చ
న విముఞ్చతి దుర్మేధా ధృతిస్సా పార్థ! తామసీ 35

సుఖం త్విదానీం త్రివిధం శృణు మే భరతర్షభ!
అభ్యాసాద్రమతే యత్ర దుఃఖాన్తం చ నిగచ్ఛతి 36

యత్తదగ్రే విషమివ పరిణామేఽమృతోపమమ్
తత్సుఖం సాత్త్వికం ప్రోక్తమాత్మబుద్ధిప్రసాదజమ్ 37

విషయేన్ద్రియ సంయోగాద్యత్తదగ్రేఽమృతోపమమ్
పరిణామే విషమివ తత్సుఖం రాజసం స్మృతమ్ 38

యదగ్రే చానుబన్ధే చ సుఖం మోహనమాత్మనః
నిద్రాలస్యప్రమాదోత్థం తత్తామసముదాహృతమ్ 39

న తదస్తి పృథివ్యాం వా దివి దేవేషు వా పునః
సత్త్వం ప్రకృతిజైర్ముక్తం యదేభిస్స్యాత్త్రిభిర్గుణైః 40

బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశాం శూద్రాణాం చ పరన్తప!
కర్మాణి ప్రవిభక్తాని స్వభావప్రభవైర్గుణైః 41

శమో దమస్తపశ్శౌచం క్షాన్తిరార్జవమేవ చ
జ్ఞానం విజ్ఞానమాస్తిక్యం బ్రాహ్మంకర్మ స్వభావజమ్ 42

శౌర్యం తేజో ధృతిర్దాక్ష్యం యుద్ధే చాప్యపలాయనం
దానమీశ్వరభావశ్చ క్షాత్రం కర్మ స్వభావజం 43

కృషిగోరక్ష్యవాణిజ్యం వైశ్యంకర్మ స్వభావజం
పరిచర్యాత్మకం కర్మ శూద్రస్యాపి స్వభావజమ్ 44

స్వే స్వే కర్మణ్యభిరతస్సంసిద్ధిం లభతే నరః
స్వకర్మనిరతస్సిద్ధిం యథా విన్దతి తచ్ఛృణు 45

యతః ప్రవృత్తిర్భూతానాం యేన సర్వమిదం తతమ్
స్వకర్మణా తమభ్యర్చ్య సిద్ధిం విన్దతి మానవః 46

శ్రేయాన్స్వధర్మో విగుణః పరధర్మాత్స్వనుష్ఠితాత్
స్వభావనియతం కర్మ కుర్వన్నాప్నోతి కిల్బిషం 47

సహజం కర్మ కౌన్తేయ! సదోషమపి న త్యజేత్
సర్వారమ్భా హి దోషేణ ధూమేనాగ్నిరివావృతాః 48

అసక్తబుద్ధిస్సర్వత్ర జితాత్మా విగతస్పృహః
నైష్కర్మ్యసిద్ధిం పరమాం సన్న్యాసేనాధిగచ్ఛతి 49

సిద్ధిం ప్రాప్తో యథా బ్రహ్మ తథాఽఽప్నోతి నిబోధ మే
సమాసేనైవ కౌన్తేయ! నిష్ఠా జ్ఞానస్య యా పరా 50

బుద్ధ్యా విశుద్ధయా యుక్తో ధృత్యాఽఽత్మానం నియమ్య చ
శబ్దాదీన్విషయాం స్త్యక్త్వా రాగద్వేషౌ వ్యుదస్య చ 51

వివిక్తసేవీ లఘ్వాశీ యతవాక్కాయమానసః
ధ్యానయోగపరో నిత్యం వైరాగ్యం సముపాశ్రితః 52

అహంకారం బలం దర్పం కామం క్రోధం పరిగ్రహమ్
విముచ్య నిర్మమశ్శాన్తో బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే 53

బ్రహ్మభూతః ప్రసన్నాత్మా నశోచతి న కాఙ్క్షతి
సమస్సర్వేషు భూతేషు మద్భక్తింలభతే పరాం 54

భక్త్యా మామభిజానాతి యావాన్యశ్చాస్మి తత్త్వతః
తతో మాం తత్త్వతో జ్ఞాత్వా విశతే తదనన్తరం 55

సర్వకర్మాణ్యపి సదా కుర్వాణో మద్వ్యపాశ్రయః
మత్ప్రసాదాదవాప్నోతి శాశ్వతం పదమవ్యయం 56

చేతసా సర్వకర్మాణి మయి సన్న్యస్య మత్పరః
బుద్ధియోగ ముపాశ్రిత్య మచ్చిత్త స్సతతం భవ 57

మచ్చిత్త స్సర్వదుర్గాణి మత్ప్రసాదా త్తరిష్యసి
అథచేత్త్వ మహఙ్కారా న్న శ్రోష్యసి వినఙ్క్ష్యసి 58

య ద్యహఙ్కారమాశ్రిత్య న యోత్స్య ఇతి మన్యసే
మిథ్యైష వ్యవసాయ స్తే ప్రకృతిస్త్వాం నియోక్ష్యతి 59

స్వభావజేన కౌన్తేయ ! నిబద్ధస్స్వేన కర్మణా
కర్తుం నేచ్ఛసి యన్మోహాత్ కరిష్యస్యవశోఽపి తత్ 60

ఈశ్వరస్సర్వభూతానాం హృద్దేశేఽర్జున ! తిష్ఠతి
భ్రామయన్సర్వభూతాని యన్త్రారూఢాని మాయయా 61

తమేవ శరణం గచ్ఛ సర్వభావేన భారత !
తత్ప్రసాదాత్పరాం శాన్తిం స్థానం ప్రాప్స్యసి శాశ్వతం 62

ఇతి తే జ్ఞానమాఖ్యాతం గుహ్యాద్గుహ్యతరం మయా
విమృశ్యైతదశేషేణ యథేచ్ఛసి తథా కురు 63

సర్వగుహ్యతమం భూయః శృణు మే పరమం వచః
ఇష్టోఽసి మే దృఢమితి తతో వక్ష్యామి తే హితం 64

మన్మనా భవ మద్భక్తో మద్యాజీ మాం నమస్కురు
మామేవైష్యసి సత్యం తే ప్రతిజానే ప్రియోఽసి మే 65

సర్వధర్మాన్పరిత్యజ్య మామేకం శరణం వ్రజ
అహం త్వా సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి మా శుచః 66

ఇదం తే నాతపస్కాయ నాభక్తాయ కదాచన
న చాశుశ్రూషవే వాచ్యం న చ మాం యోఽభ్యసూయతి 67

య ఇదం పరమం గుహ్యం మద్భక్తేష్వభిధాస్యతి
భక్తిం మయి పరాం కృత్వా మామేవైష్యత్యసంశయః 68

న చ తస్మాన్మనుష్యేషు కశ్చిన్మే ప్రియకృత్తమః
భవితా న చ మే తస్మాదన్యః ప్రియతరో భువి 69

అధ్యేష్యతే చ య ఇమం ధర్మ్యం సంవాదమావయోః
జ్ఞానయజ్ఞేన తేనాహ మిష్టస్స్యామితి మే మతిః 70

శ్రద్ధావాననసూయశ్చ శృణుయాదపి యో నరః
సోఽపి ముక్తశ్శుభాన్ లోకాన్ప్రాప్నుయాత్పుణ్యకర్మణాం 71

కచ్చిదేతచ్ఛ్రుతం పార్థ ! త్వయైకాగ్రేణ చేతసా?
కచ్చిదజ్ఞానసమ్మోహః ప్రణష్టస్తే ధనంజయ ? 72

అర్జున ఉవాచ—

నష్టో మోహస్స్మృతిర్లబ్ధా త్వత్ప్రసాదాన్మయాఽచ్యుత !
స్థితోఽస్మి గతసన్దేహః కరిష్యే వచనం తవ 73

సఞ్జయ ఉవాచ—

ఇత్యహం వాసుదేవస్య పార్థస్య చ మహాత్మనః
సంవాదమిమమశ్రౌష మద్భుతం రోమహర్షణమ్ 74

వ్యాసప్రసాదాచ్ఛ్రుతవా నేతద్గుహ్యతమం పరమ్
యోగంయోగేశ్వరాత్కృష్ణా త్సాక్షాత్కథయతస్స్వయమ్ 75

రాజన్సంస్మృత్య సంస్మృత్య సంవాదమిమమద్భుతమ్
కేశవార్జునయోః పుణ్యం హృష్యామి చ ముహుర్ముహుః 76

తచ్చ సంస్మృత్య సంస్మృత్య రూపమత్యద్భుతం హరేః
విస్మయో మే మహాన్ రాజన్! హృష్యామి చ పునః పునః 77

యత్రయోగేశ్వరః కృష్ణో యత్ర పార్థో ధనుర్ధరః
తత్ర శ్రీర్విజయో భూతి ర్ధ్రువానీతిర్మతిర్మమ 78

ఇతి శ్రీమన్మహాభారతే శతసహస్రికాయాం సంహితాయాం
వైయ్యాసిక్యాం శ్రీమద్భీష్మ పర్వణి శ్రీమద్భగవద్గీతా
సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే మోక్షసన్న్యాస
యోగోనామ అష్టాదశోఽధ్యాయః
శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు

ఓం తత్ సత్

శ్రీ కృష్ణాయ నమః

శ్రీమద్భగవద్గీతా మాహాత్మ్యము

ధరోవాచ—

భగవన్ పరమేశాన భక్తిరవ్యభిచారిణీ
ప్రారబ్ధం భుజ్యమానస్య కథం భవతి హే ప్రభో 1

శ్రీ విష్ణురువాచ—

ప్రారబ్ధం భుజ్యమానోఽపి గీతాభ్యాసరతస్సదా
స ముక్తస్స సుఖీ లోకే కర్మణా నోపలిప్యతే 2
మహాపాపాది పాపాని గీతాధ్యానం కరోతిచేత్
క్వచిత్స్పర్శం న కుర్వంతి నళినీదళమంబువత్ 3
గీతాయాః పుస్తకం యత్ర యత్రపాఠః ప్రవర్తతే
తత్ర సర్వాణి తీర్థాని ప్రయాగాదీని తత్ర వై 4
సర్వే దేవాశ్చ ఋషయో యోగినః పన్నగాశ్చ యే
గోపాలా గోపికా వాపి నారదోద్ధవపార్షదైః
సహాయో జాయతే శీఘ్రం యత్ర గీతాప్రవర్తతే 5
యత్రగీతా విచారశ్చ పఠనం పాఠనం శ్రుతమ్
తత్రాహం నిశ్చితం పృథ్వి నివసామి సదైవ హి 6
గీతాశ్రయోఽహం తిష్ఠామి గీతా మే చోత్తమం గృహమ్
గీతాజ్ఞాన ముపాశ్రిత్య త్రీన్లోకాన్పాలయామ్యహమ్ 7
గీతా మే పరమా విద్యా బ్రహ్మరూపా న సంశయః
అర్ధమాత్రాక్షరా నిత్యా స్వానిర్వాచ్యపదాత్మికా 8
చిదానందేన కృష్ణేన ప్రోక్తా స్వముఖతోఽర్జునమ్
వేదత్రయీ పరానంద తత్త్వార్థజ్ఞానమంజసా 9
యోఽష్టాదశ జపేన్నిత్యం నరో నిశ్చలమానసః
జ్ఞానసిద్ధిం స లభతే తతో యాతి పరంపదమ్ 10
పాఠేఽసమర్థస్సంపూర్ణే తదర్ధం పాఠమాచరేత్
తదా గోదానజం పుణ్యం లభతే నాత్ర సంశయః 11

త్రిభాగం పఠమానస్తు గంగాస్నాన ఫలం లభేత్
షడంశం జపమానస్తు సోమయాగఫలం లభేత్ 12
ఏకాధ్యాయం తు యో నిత్యం పఠతే భక్తిసంయుతః
రుద్రలోక మవాప్నోతి గణోభూత్వా వసేచ్చిరమ్ 13
అధ్యాయశ్లోకపాదం వా నిత్యం య పఠతే నరః
స యాతి నరతాం యావన్మనుకాలం వసుంధరే 14
గీతాయాశ్శ్లోకదశకం సప్త పంచ చతుష్టయం
ద్వౌ త్రీనేకం తదర్ధం వా శ్లోకానాం యః పఠేన్నరః 15
చంద్రలోకమవాప్నోతి వర్షాణామయుతం ధ్రువమ్
గీతాపాఠసమాయుక్తో మృతోఽమానుషతాంవ్రజేత్ 16
గీతాభ్యాసం పునః కృత్వా లభతే ముక్తిముత్తమామ్
గీతేత్యుచ్చారసంయుక్తో మ్రియమాణో గతిం లభేత్ 17
గీతార్థశ్రవణాసక్తో మహాపాపయుతోఽపి వా
వైకుంఠం సమవాప్నోతి విష్ణునా సహ మోదతే 18
గీతార్థం ధ్యాయతే నిత్యం కృత్వా కర్మాణి భూరిశః
జీవన్ముక్తస్స విజ్ఞేయో దేహాన్తే పరమం పదమ్ 19
గీతామాశ్రిత్య బహవో భూభుజో జనకాదయః
నిర్ధూతకల్మషా లోకే గీతాయాతాః పరం పదమ్ 20
గీతాయాః పఠనం కృత్వా మాహాత్మ్యం నైవ యఃపఠేత్
వృథాపాఠో భవేత్తస్య శ్రమ ఏవహ్యుదాహృతః 21
ఏతన్మాహాత్మ్యసంయుక్తం గీతాభ్యాసం కరోతి యః
న తత్ఫలమవాప్నోతి దుర్లభాం గతిమాప్నుయాత్ 22

సూతఉవాచ—

మాహాత్మ్యమేతద్గీతాయాః మయా ప్రోక్తం సనాతనమ్
గీతాన్తే చ పఠేద్యస్తు యదుక్తం తత్ఫలం లభేత్ 23

ఇతి శ్రీ వరాహపురాణే శ్రీ గీతామాహాత్మ్యం

సంపూర్ణం.

తప్పొప్పుల పట్టిక.

పేజీ	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
4	9	బ్రహ్మనిత్యం	బ్రహ్మసత్యం
5	13	స్థిరపుము	స్థిరత్వమును
8	23	షౌతిక	భౌతిక
12	21	బథుచున్న	బడుచున్న
12	23	ఘామిపైత	ధూళిపైత
15	19	సంబథముగా	సంబంధముగా
17	11	మించని	మించనంత
18	11	లను	లగు
19	23	విభాగము	విభాగముగ
2	14	అ 13. శ్లో 14 ఉండాలి	—
32	10	శోడశోపచార	షోడశోపచార
33	8	సైదాంతిక	సైద్ధాంతిక
41	24	అ 4 శ్లో 24 ఉండాలి	
51	20	కృసిచేయపు	కృషిచేయుడు
52	24	అ 5శ్లో 18 ఉండాలి	
55	14	లేదుకాబట్టి	వందువలన
56	23	అవివార్యమైన	అనివార్యమైన
60	2	ప్రయతింప	ప్రయత్నింప
64	12	వశ్చైవ	వశ్చైవ
68	15	శ్రెయోభోక్తుం	శ్రేయోభోక్తుం
72	3	మన్యనే	మన్యస్తే
72	5	బహూ్వ	బహూని్వ

పేజీ	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
73	3	యావానర	యావానర్థ
74	5	స్పిత	స్థిత
74	9	జీర్నియా	జీర్ణ్ణియా
77	7	కిల్బిషైః	కిల్బిషైః
93	11	యుఞన్నేవం	యుఞ్జన్నేవం
94	6	జానం	జ్ఞానం
94	15	ఆహం	అహం
97	4	కింతద్బ్రహ	కింతద్బ్రహ్మ
99	1	వరమాం	పరమాం
101	12	పృథక్త్వేన	పృథక్త్వేన
103	13	యుక్తైవ	యుక్త్వైవ
113	18	యన్మేత్మద	యన్మేత్వద
114	2	ప్రవశ్య	ప్రపశ్య
116	4	మభ్యాసా	మభ్యాసాత్
116	16	నమ	సమ
122	17	వృత్తిస్థా	వృత్తిస్థా
128	16	యజ్ఞైస్తే	యజ్ఞైస్తే
130	15	చేతనః	చేతసః